

Johanna Aaltonen & Miia Rannila

**Nuorten kokemuksellinen hyvinvointi toisen asteen oppi-
laitoksissa**

SOHVI-hanke

Opinnäytetyö

Syksy 2013

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Johanna Aaltonen ja Miia Rannila

Työn nimi: Nuorten kokemuksellinen hyvinvointi toisen asteen oppilaitoksissa SOHVI-hanke

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 99

Liitteiden lukumäärä: 5

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tutkia nuorten koettua sosiaalista hyvinvointia ja testata kyselylomakkeen toimivuutta. Toteutimme yhteistyötahomme SOHVI-hankkeen kanssa hyvinvointikyselyn Etelä-Pohjanmaalla toisen asteen opiskelijoille. SOHVI-hanke kuuluu Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamaan opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnalliseen kehittämisohjelmaan, jota toteutetaan ajalla 1.3.2012–28.2.2014. Hanketta toteutetaan sosiaalialan ammattikorkeakouluverkostossa tarkoituksena kerätä hyvinvointitietoa eri asiakas- ja kansalaisryhmiltä. Kerättyä kokemustietoa hyödynnetään kuntien palveluiden kehittämisessä.

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmä oli kvantitatiivinen tutkimus, jossa mittarina käytimme kyselyä. Tutkimukseemme valikoitui 218 opiskelijaa Etelä-Pohjanmaan ammatillisista oppilaitoksista ja lukioista. Nuoret olivat iältään 16–30-vuotiaita. Tarkoituksena oli selvittää mitkä tekijät vaikuttavat nuorten kokemaan sosiaaliseen hyvinvointiin? ja mitkä tekijät edistävät ja heikentävät nuorten koettua sosiaalista hyvinvointia? Kokemuksellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin mittaamisessa käytimme komponentteina kognitiivista ja affektiivista hyvinvointia sekä elämän merkitystä. Opinnäytetyön teoriaosassa käsitelimme aluksi nuoruutta elämänvaiheena, jonka jälkeen käsittelemme hyvinvointia erilaisten määritelmien kautta. Nuorten kokemuksellista hyvinvointia käsittelemme perheen pääoman, sosiaalisten verkostojen ja elämässä pärjäämisen kautta. Lisäksi teoriaosassa käsittelemme nuorten hyvinvoinnin uhkatekijöitä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Tutkimuksemme mukaan taustamuuttujista iällä, peruskoulun päättötodistuksen keskiarvolla, äidin koulutuksella ja vanhempien yhdessä asumisella on merkittävimmän yhteyttä nuorten koettuun hyvinvointiin. Käsittelemme tulosten kannalta keskeistä kokemuksellista hyvinvointia sosiaalisen pääoman, perheen rasituksen ja sosiaalisten verkostojen kautta. Tulosten perusteella varsinkin kaverit ja vanhempien tuki ovat vahvasti yhteydessä nuorten koettuun hyvinvointiin. Yllättävää on, että perhettä rasittavilla koetteluksilla ainoastaan toimeentulo-ongelmilla on yhteys nuorten hyvinvointiin. Lisäksi perheen sosioekonomiset tekijät, keskusteluyhteys, yhteiset harrastukset ja muut aikuiset lisäävät nuorten koettua hyvinvointia.

Avainsanat: nuoruus, kokemuksellinen hyvinvointi, sosiaalinen hyvinvointi, osallisuus, syrjäytyminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Work

Author/s: Johanna Aaltonen and Miia Rannila

Title of thesis: Empirical welfare of the youth in secondary schools SOHVI project

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi

Year: 2013

Number of pages: 99

Number of appendices: 5

Our thesis discusses empirical social welfare of the youth, and aims to test the functionality of questionnaires in research. We carried out a welfare enquiry among the Southern Ostrobothnian secondary education students in collaboration with the SOHVI project. It is a part of the Finnish Ministry of Education and Culture's national development programme, which is partly funded by The European Social Fund and is carried out in the Finnish polytechnic network. It aims to collect welfare data from different target groups. The data is used in developing municipal services.

Our research method is quantitative, and the questionnaire works as an indicator. 218 Southern Ostrobothnian secondary education students aged between 16 and 30 years old participated in the survey. The aim was to examine which factors affect the empirical welfare of the youth. Cognitive and affective welfare and the concept of life were used as components in measuring social and empirical welfare. We firstly discuss youth as a phase of life, after which we concentrate on welfare through different definitions. Empirical welfare is discussed through families' capital, social networks and life management. Threatening factors of youth welfare are also covered from the perspective of individual, community and society.

The research shows that age, the average grade of final report, mother's education and parents' living arrangements have the strongest connection with the empirical welfare of the youth. The central aspect of empirical welfare is discussed through social capital, family stress and social networks. According to results, especially friends and the support of parents are in strong correlation with the social welfare of the youth. Surprisingly, livelihood problems are the only kind of family stress which affects the welfare of the youth. Also the socioeconomic factors, conversational connection, mutual hobbies and other adults add to the empiric welfare of the young.

Keywords: youth, empirical welfare, social welfare, participation, social exclusion

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO	8
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	10
2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	10
2.2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet ja aiheen rajaus	11
2.3 Yhteistyötaho SOHVI-hanke	12
3 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	14
3.1 Nuoruuden määritelmä.....	14
3.2 Nuoruuteen liittyvät kehitystehtävät.....	15
3.3 Nuorten sosiaalinen osallisuus.....	16
3.4 Nuorten syrjäytyminen	17
4 HYVINVOINTI	20
4.1 Erik Allardt ja hyvinvoinnin ulottuvuudet.....	21
4.2 Welfare ja wellbeing-hyvinvointi	22
4.3 Fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi.....	23
5 NUORTEN KOKEMUKSELLINEN HYVINVOINTI.....	25
5.1 Perheen pääoma.....	26
5.1.1 Perheen koulutustaso	27
5.1.2 Taloudellinen toimeentulo	28
5.1.3 Kulttuurinen pääoma.....	29
5.2 Sosiaaliset verkostot	30
5.2.1 Perhe ja sukulaisuussuhteet	32
5.2.2 Ystävyysuhteet.....	33
5.2.3 Koulu ja harrastukset	34
5.3 Elämässä pärjääminen.....	35
5.3.1 Elämänhallinta	35

6	NUORTEN HYVINVOINNIN UHKATEKIJÄT	37
6.1	Yksinäisyys	37
6.2	Uusavuttomuus ja opittu avuttomuus	39
6.3	Psyykkinen pahoinvointi	40
6.4	Toimeentulo-ongelmat	41
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	43
7.1	Tutkimusmenetelmä	43
7.2	Tutkimusaineiston keruu	45
7.3	Tutkimuksen analyysi	46
7.4	Tutkimuksen luotettavuus, yleistettävyys ja eettisyys	48
8	TUTKIMUKSEN TULOKSET	50
8.1	Taustamuuttajat	50
8.1.1	Ikä	51
8.1.2	Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo	53
8.1.3	Äidin koulutus	55
8.1.4	Vanhempani asuvat yhdessä	57
8.2	Kokemuksellinen hyvinvointi	59
8.2.1	Sosiaalinen pääoma	60
8.2.2	Rasitus perheessä	71
8.2.3	Sosiaalinen verkosto	72
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	81
10	POHDINTA	87
	LÄHTEET	89
	LIITTEET	100

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Nuorten kokemuksellinen hyvinvointi	12
Kuvio 2. Hyvinvoinnin perustarpeiden osa-alueet	21
Kuvio 3. Iän yhteys elämän merkitykseen	52
Kuvio 4. Iän yhteys henkiseen hyvinvointiin	52
Kuvio 5. Iän yhteys taloudelliseen tilanteeseen	53
Kuvio 6. Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvon yhteys terveyteen	54
Kuvio 7. Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvon yhteys kokemukseen tulevaisuudesta	54
Kuvio 8. Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvon yhteys mielekkäiden asioiden tekemiseen.....	55
Kuvio 9. Äidin koulutuksen yhteys terveyteen	56
Kuvio 10. Äidin koulutuksen yhteys kokeeko olevansa hyödyksi muille	56
Kuvio 11. Äidin koulutuksen yhteys taloudelliseen tilanteeseen	57
Kuvio 12. Vanhempien yhdessä asumisen yhteys henkiseen hyvinvointiin	58
Kuvio 13. Vanhempien yhdessä asumisen yhteys elämään tyytyväisyyteen	58
Kuvio 14. Vanhempien yhdessä asumisen yhteys terveyteen	59
Kuvio 15. Nuorten koettuun sosiaaliseen hyvinvointiin vaikuttavat tekijät	86
Taulukko 1. Vastausvaihtoehtojen jakautuminen kognitiivinen hyvinvointi, affektiivinen hyvinvointi ja elämän merkitys	60
Taulukko 2. Perheessä käytettävissä olevan rahan yhteys elämään tyytyväisyyteen.....	61
Taulukko 3. Perheen koulutustason yhteys onnellisuuteen	62
Taulukko 4. Perheessä menestyksen arvostamisen yhteys elämän merkitykseen.....	63
Taulukko 5. Perheen kulttuuriperinteiden arvostuksen yhteys elämään tyytyväisyyteen.....	64
Taulukko 6. Perheen kulttuuriharrastusten yhteys onnellisuuteen	65
Taulukko 7. Perheessä suvun kulttuuriperinteiden arvostuksen yhteys elämän merkitykseen.....	66
Taulukko 8. Perheessä politiikan seuraamisen yhteys elämään tyytyväisyyteen..	67

Taulukko 9. Perheessä yhteiskunnallisen aktiivisuuden yhteys onnellisuuteen	67
Taulukko 10. Perheen järjestötoimintaan osallistumisen yhteys elämän merkitykseen.....	68
Taulukko 11. Perheessä keskustelemisen yhteys elämään tyytyväisyyteen.....	69
Taulukko 12. Perheen yhteisten harrastusten yhteys onnellisuuteen	70
Taulukko 13. Perheessä keskustelemisen yhteys elämän merkitykseen.....	71
Taulukko 14. Toimeentulovaikeuksien yhteys onnellisuuteen.....	72
Taulukko 15. Yksinäisyyden yhteys elämään tyytyväisyyteen	73
Taulukko 16. Useiden hyvien ystävien, joita voi luonnehtia parhaiksi ystäviksi yhteys onnellisuuteen	74
Taulukko 17. Koen, että olen hyväksyttä kaveripiirissäni yhteys elämän merkitykseen.....	75
Taulukko 18. Äidin tuen yhteys elämään tyytyväisyyteen	76
Taulukko 19. Isän tuen yhteys onnellisuuteen	76
Taulukko 20. Sisarussuhteiden yhteys elämän merkitykseen.....	77
Taulukko 21. Koen, että aikuiset ymmärtävät minua yhteys elämään tyytyväisyyteen.....	78
Taulukko 22. Perheen ulkopuoliset aikuiset, joilta voin pyytää apua yhteys onnellisuuteen.....	79
Taulukko 23. Koen, että aikuiset ymmärtävät yhteys elämän merkitykseen	80

1 JOHDANTO

Suomessa hyvinvoinnin takaaminen on kansalaisille yhteiskuntajärjestelmän peruslähtökohta. Tasavallan presidentin käynnistämässä toimenpiteissä korostetaan varhaista puuttumista. (Niinistö 14.8.2012.) Varhaisen puuttumisen tarvetta korostaa yhteiskunnan toimivuuden, hyvinvoinnin ja inhimillisyyden lisäksi taloudelliset tekijät. Syrjäytymisen ehkäisy on edullisempaa kuin syrjäytyneen elämänsä aikana yhteiskunnalle aiheuttamat yli miljoonan euron kustannukset. (Nuorten syrjäytymisen ehkäisy 2007, 115–123.) Yhteiskunnassa nuorten kasvu- ja elinoloja parannetaan muun muassa nuorisopolitiikan ja nuorisolain keinoin. Nuorisopolitiikalla parannetaan nuorten kasvu- ja elinoloja poliittisen päätöksenteon tasolla valtakunnallisesti, alueellisesti ja kunnissa (Malin 31.10.2012). Nuorisolain tarkoituksena on, että yhteiskunta tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä nuorten aktiivista kansalaisuutta. Tavoitteena on nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. (L 27.1.2006/72 Nuorisolaki.)

Nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja turvaamiseksi kuntatason toimijoilla tulee olla riittävät työn edellytykset ja olla sitoutuneita politiikan toteuttamiseen (Malin 31.10.2012). On tärkeää, että yhteiskunnassa ja varsinkin sosiaalialalla parannetaan nuorille tarjottavaa varhaista tukea, sillä se vahvistaa heitä sosiaalisesti ja edistää koulutukseen sekä työelämään pääsyä. Lisäksi sosiaalialalla työskentelevien on tärkeää ymmärtää, että nuoret haluavat tulla kuulluksi ja itsenäisiksi vastuunottajiksi. Nuorten ymmärtäminen lähtee ennen kaikkea siitä, että ymmärretään nuorten ajatuksia, toimintaa ja todellisia tarpeita (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2003, 106).

Nuoruusiän kehitys vaatii runsaasti voimavaroja. Nuori tarvitsee tukea, rakkautta, turvaa, jotta hän voi turvallisesti vähitellen itsenäistyä. Poikkeamat normaalista kehityksestä ja pahasta olostä pitäisi pyrkiä havaitsemaan mahdollisimman varhain, jotta nuori saisi parhaimman mahdollisen tukitoimen. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2003, 15–16.) Nuoruuteen liittyy usein huoli sosiaalisista ongelmista. Nuoruutta ajatellaan haavoittuvana ja ongelmille alttiina elämänkulun vaiheena, jossa tarvitaan monenlaista ohjausta, tukea ja kannustusta. (Pohjola 2001, 187–204.) Lisäksi yhteiskunnan tempo ja suorituskeskeisyys vaativat nuorilta tervettä

itsetuntoa. Jatkuva kilpaileminen ja epäonnistumisen pelon tuottama paine kuluttavat voimavaroja ja heikentävät herkästi minäkuva. Virikkeiden, vaatimusten ja vuorovaikutuksen tulvassa nuori joutuu varhain tekemään päätöksiä ja valintoja, jotka saattavat vaikuttaa ratkaisevasti koko hänen loppuelämäänsä. (Perttu 2007, 13.) Esimerkiksi nuorilta odotetaan nopeaa valmistumista, jotta he ehtisivät tehdä pitkän työuran. Toisaalta heitä ei työllistetä, jos työkokemusta puuttuu. (Siltala 2013, 16.)

Opinnäytetyön aiheena on nuorten kokemuksellinen hyvinvointi toisen asteen oppilaitoksissa. Työssä painotamme erityisesti nuorten sosiaalista hyvinvointia. Sosiaalinen hyvinvointi tarkoittaa luontaisen sosiaalisuuden tarpeen tyydyttymistä. Sitä tukee sosiaalinen pääoma, johon kuuluvat perhe, ystävät, työyhteisö, harrastukset ja toimeentulo. (Mitä sosiaalinen pääoma on? 17.11.2010.) Sosiaalinen hyvinvointi voi kuvastaa myös tilaa, jossa ihmiset elävät yhdessä ja heidän perustarpeensa täyttyvät (Social well-being 2012). Subjekttiivinen eli kokemuksellinen hyvinvointi on aina yksilöllinen ja suhteellinen asia (Tuomaala 26.4.2012). Kokemus hyvinvoinnista riippuu toisaalta hyvinvointia kuormittavien tekijöiden määrästä, toisaalta yksilön voimavaroista, joiden avulla hän voi ratkaista eriasteisia ongelmia ja selvitä vaikeuksista. Voimavarat voivat olla aineellisia, tiedollisia, taidollisia ja sosiaalisia. (Kinnunen 1998, 27.)

Toteutimme opinnäytetyössä yhteistyössä SOHVI-hankkeen kanssa hyvinvointikyselyn toisen asteen opiskelijoille Etelä-Pohjanmaan ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa. Hanketta on lähdetty toteuttamaan sosiaalialan ammattikorkeakouluverkostossa tarkoituksena kerätä hyvinvointia koskevaa kokemustietoa eri asiakas- ja kansalaisryhmiltä. Teoriaosassa käsittelemme aluksi nuoruutta elämänvaiheena, jonka jälkeen käsittelemme hyvinvointia erilaisten määritelmien kautta. Nuorten kokemuksellista hyvinvointia käsittelemme perheen pääoman, sosiaalisten verkostojen ja elämässä pärjäämisen kautta. Lisäksi teoriaosassa käsittelemme nuorten hyvinvoinnin uhkatekijöitä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Kiinnostus subjektiivista hyvinvointia kohtaan on kasvanut viime aikoina kaikkialla maailmassa. Se on kuitenkin suhteellisen uusi termi, vaikka sen teoreettinen tausta ulottuu jo 1789 luvulle asti. Subjektiivista hyvinvointia voidaan mitata kolmen eri komponentin avulla, joita ovat kognitiivinen hyvinvointi, affektiivinen hyvinvointi ja elämän merkitys. Kognitiivista hyvinvointia käytetään usein komponenttina, koska se on kansainvälisesti yleinen, ymmärrettävä ja sen avulla voidaan vedota päätöksiin. Kognitiivista hyvinvointia mitataan selvittämällä ihmisten tyytyväisyyttä elämään ja affektiivista hyvinvointia selvittämällä psyykkistä hyvinvointia. Affektiivinen hyvinvointi on riippuvainen tunteista, jotka ovat taas riippuvaisia tietystä ajankohdasta. Elämän merkityksen taustalla puolestaan voidaan ajatella olevan psykologisia tarpeita, kuten elämän tarkoitus, itsenäisyys ja kontrolli, jotka edistävät hyvinvointia. (Dolan, Layard & Metcalfe 2011, 2, 6–9.)

Toteutimme yhteistyössä SOHVI-hankkeen kanssa hyvinvointikyselyn Etelä-Pohjanmaalla sijaitseviin toisen asteen oppilaitoksiin. Käytimme kokemuksellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin mittaamisessa komponentteina kognitiivista hyvinvointia, affektiivista hyvinvointia ja elämän merkitystä. Kyselymme oli osa laajempaa SOHVI-hankkeen nuorten kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimusta. Tavoitteena oli testata kyselylomaketta, että sitä voitaisiin jatkossa hyödyntää nuorten hyvinvoinnin tutkimisessa. Aineistoa keräsimme yhteensä 218 oppilaalta sähköisesti WEBROPOL-ohjelman kautta, josta siirsimme tulokset IBM SPSS Statistics 21-tilastointiohjelmaan. Tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat iältään 16–30-vuotiaita. Tässä opinnäytetyössä muun muassa nuorisobarometrit (2012, 2009 ja 2007, 2006) edustavat aikaisempia tutkimuksia.

2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Suomalaisten hyvinvointi ja terveys ovat viime vuosien aikana kohentuneet, mutta samalla eriarvoisuus kansalaisten välillä on kasvanut. Nykyisin tarvittaisiin enemmän tutkimustietoa siitä, kuinka eriarvoisuuden kasvu vaikuttaa väestön hyvinvointikokemuksiin. Lisäksi politiikan arvioinnin tueksi tarvittaisiin enemmän tietoa teki-

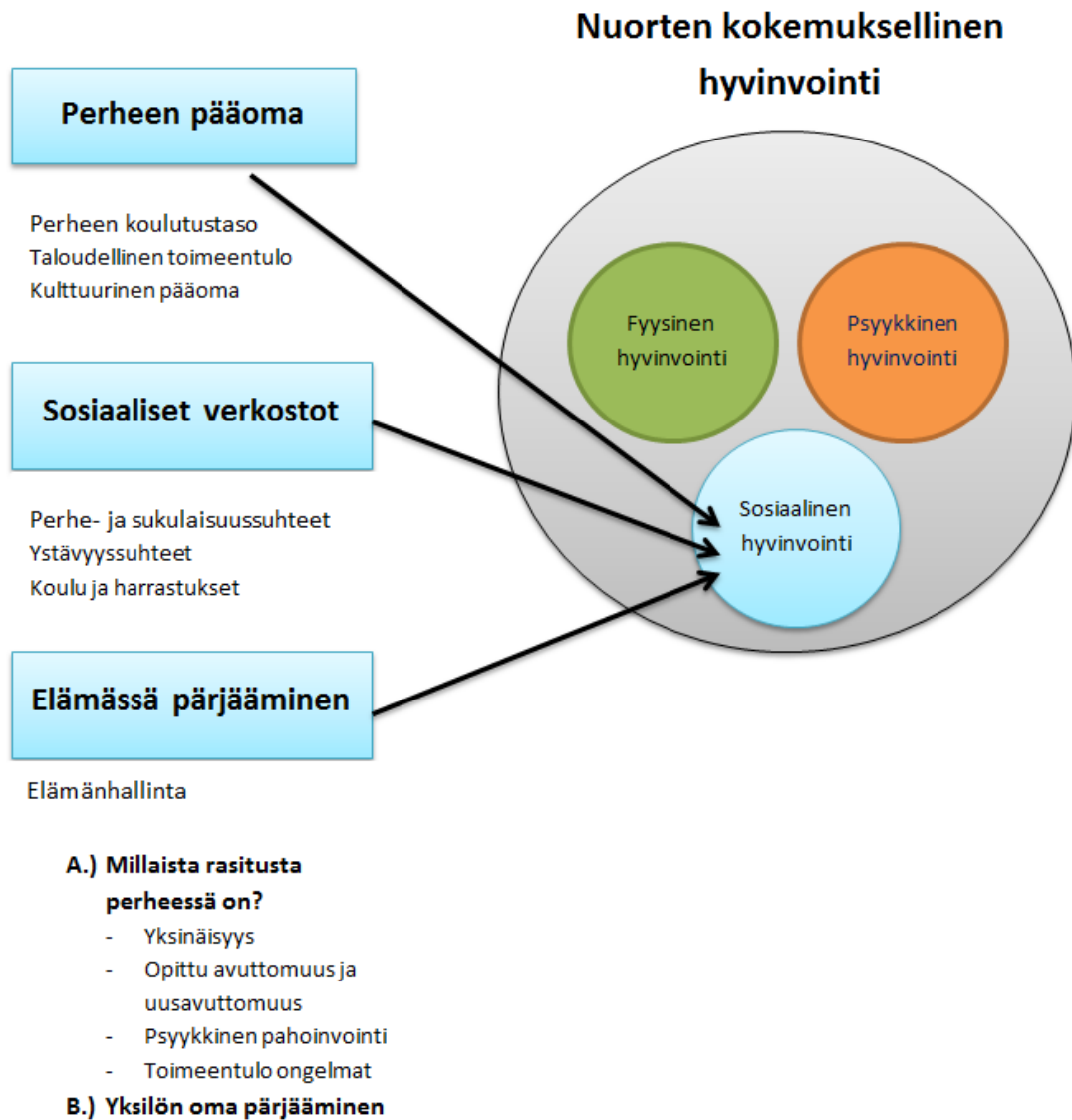
jöistä, jotka vaikuttavat kansalaisten koettuun elämänlaatuun ja hyvinvointiin. (Suomalaisten hyvinvointi lisääntynyt 2010, 5.) Sosiaalialalla korostetaan entistä enemmän asiakkaan omaa kokemusta, jolloin myös sosiaalipalveluiden tulisi vastata asiakkaiden arjen hyvinvointiin. Nuorten ja perheiden pahoinvoinnin lisääntyessä tarvittaisiin entistä enemmän tietoa siitä, kuinka nuoret kokevat hyvinvointinsa. Opinnäytetyössä painotamme erityisesti sosiaalisen hyvinvoinnin tärkeyttä nuorille. Tutkimuskysymykset opinnäytetyössämme ovat:

- 1.) Mitkä tekijät vaikuttavat nuorten kokemaan sosiaaliseen hyvinvointiin?
- 2.) Mitkä tekijät edistävät ja heikentävät nuorten koettua sosiaalista hyvinvointia?

2.2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet ja aiheen rajaus

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat nuorten kokemuksellinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Teoriaosuuden aloitamme kertomalla nuoruudesta elämänvaiheena, jossa määritämme nuoruuden, käsittelemme nuoruuteen liittyviä kehitystehtäviä, nuorten sosiaalista osallisuutta ja syrjäytymistä. Teoriaosuudessa määritämme hyvinvoinnin käsitteen kolmen erilaisen määritelmän avulla. Määritelmiä ovat Erik Allardt ja hyvinvoinnin ulottuvuudet, welfare ja wellbeing -hyvinvointi sekä fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi.

Tämän jälkeen teoriaosassa keskitymme nuorten kokemukselliseen hyvinvointiin, jota käsittelemme perheen pääoman, sosiaalisten verkostojen ja elämässä pärjäämisen kautta. Käsittelemme teoriaosassa näitä asioita, koska nuorten kokemukselliseen hyvinvointiin liittyvät keskeisesti perhe, kaverisuhteet ja koulumenestys. Perheenpääomassa käsittelemme perheen koulutustasoa, taloudellista toimeentuloa ja kulttuurista pääomaa. Sosiaalisissa verkostoissa käsittelemme perhe- ja sukulaisuussuhteita, ystävyysuhteita sekä koulua ja harrastuksia. Lisäksi käsittelemme elämässä pärjäämistä elämänhallinnan kautta. Näitä samoja asioita käsittelemme tarkemmin tutkimusosiossa, koska kyselylomakkeemme kysymykset pohjautuvat niihin. Teoriaosuudessa käsittelemme myös nuorten hyvinvoinnin uhkatekijöitä.

Kuvio 1. Nuorten kokemuksellinen hyvinvointi

2.3 Yhteistyötaho SOHVI-hanke

Opinnäytetyömme tutkimus on osa laajempaa SOHVI-hankkeen nuorten kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimusta. Valtakunnallista SOHVI-hanketta toteutetaan ajalla 1.3.2012–28.2.2014. Hanketta toteutetaan sosiaalialan ammattikorkeakouluverkostossa, jonka päätavoitteena on kerätä hyvinvointia koskevaa kokemustietoa eri asiakas- ja kansalaisryhmiltä. Kerättyä kokemustietoa hyödynnetään kuntien palveluiden kehittämisessä ja sosiaalialan työntekijöiden osaamisen kehittämiseksi. On tärkeää, että rekisteri- ja tilastotiedon rinnalla on myös kuntalaisten koke-

mustietoa, jotta voidaan edistää heidän hyvinvointiaan ja siihen vaikuttavia tekijöitä parhaalla mahdollisella tavalla. (Seminaarikutsu - Kokemuksista hyvinvointia- SOHVI-hankkeen väliseminaari 25.1.2013.)

SOHVI-hanke kuuluu Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamaan opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnalliseen kehittämisohjelmaan. Hanke muodostuu valtakunnallisesta osiosta, josta vastaa Turun ammattikorkeakoulu ja Itä-Suomen osiosta, josta vastaa ensisijassa yksi ammattikorkeakoulu. Osatoteuttajina toimivat Diakonia-ammattikorkeakoulu, Laurea- ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Oulun seudun ammattikorkeakoulu, mitkä tekevät laajaa yhteistyötä kunta-, seutukunta-, kuntayhtymä- ja järjestökumppanien kanssa hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi. (SOHVI-hanke käynnistyy 7.2.2012.) Seinäjoen ammattikorkeakoulun osatutkimus painottuu nuorten kokemukselliseen hyvinvointiin, jota johtaa dosentti Timo Toikko. ESR – rahoituksen rinnalla hankkeen rahoittajina toimivat myös toteutuksessa mukana olevat ammattikorkeakoulut.

SOHVI-hankkeella on myös osatavoitteita, joihin sisältyy muun muassa kokemustiedon keruu eri hyvinvoinnin osatekijöistä, aiempaa monipuolisemman hyvinvoinnin määrittely sekä hyvinvointitietoa tuottavien toimijoiden uudenlainen määrittely. Tavoitteet tukevat parhaalla mahdollisella tavalla hyvinvointipalveluiden tuottajien tarpeita palveluiden kehittämisessä. Hankkeen kohderyhmänä ovat kuntien työntekijät, jotka työskentelevät hyvinvoinnin parissa sekä ammattikorkeakoulujen työntekijät, jotka suunnittelevat ja toteuttavat osaamisen kehittämistä. Hankkeessa välillisiä kohderyhmiä ovat ne henkilöt, joilta kokemustietoa on kerätty. (SOHVI 5.2.2013.) Esimerkiksi meidän opinnäytetyössä välillisenä kohderyhmänä toimivat Etelä-Pohjanmaan toisen asteen opiskelijat.

3 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Nuoren elämä on vuoristorata, jonka päätepiste on yksi suuri kysymysmerkki. Aikuisten olisi osattava ohjata ja toimia jarrumiehinä. Jarrumiehinä siksi, että nuoret ottaisivat itselleen tarvitsemansa ajan oppia ja kypsyä. Sen sijaan nykynuoriin tuupataan usein lisää vauhtia. Lisäksi vuoristoradan turvajärjestelmä on aikansa elänyt ja kyydistä voi myös pudota. Moni putoaakin ja riippuu tapauksesta, onko kukaan ottamassa vastaan. (Salminen 16.7.2013.)

Pauliina Salminen kuvaa mielestämme hyvin nuoruutta elämänvaiheena. Nuoruudessa tehdään suuria valintoja, jotka luovat perustan tulevaisuudelle. Yksilöiden kyvyt tehdä valintoja vaihtelevat suuresti nuoruudessa, mikä vaikuttaa siihen, että tehdyt päätökset näkyvät myös hyvinvointieroissa. Nuori valitsee hetken kotoa irtautumiselle, ensimmäisen oman kodin paikan, elämänmuodon kumppanin kanssa tai yksin, lapset, koulutuksen tai työuran, vapaa-ajan harrastukset, ystävät ja paljon muuta. (Honkakoski, Kinnunen & Vuorijärvi 2011, 3–4.) Opinnäytetyömme kohdistuu nuorten kokemuksiin hyvinvoinnista. Tämän vuoksi on tärkeää käsitellä nuoruutta elämänvaiheena, jotta ymmärtäisimme heidän maailmaansa tämän päivän yhteiskunnassa. Tässä luvussa käsittelemme ensin nuoruuden määritelmän, jonka jälkeen keskitymme tarkemmin nuoruuteen liittyviin kehitystehtäviin, sosiaaliseen osallisuuteen ja syrjäytymiseen.

3.1 Nuoruuden määritelmä

Nuoruutta on määritelty lukuisilla eri tavoilla riippuen teoriasta tai laista. Suomessa täysi-ikäisyyden saavuttaa jo 18 vuoden iässä, mutta nuorisolaissa nuoriksi luetaan kaikki alle 29-vuotiaat. Lastensuojelussa nuoriksi katsotaan kaikki kahdeksantoista vuotta täyttäneet, mutta alle kaksikymmentävuotiaat henkilöt. Rikoslaki puolestaan näkee nuorison olevan viisitoista vuotta täyttäneitä, mutta alle kaksikymmentävuotiaita. Työlainsäädännössä nuoruus nähdään alkavan jo neljäntoista vuoden iässä. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 128.) Voidaan siis sanoa että, nuoruuden määritelmiä on monia, yhtä paljon kuin on sen määrittelijöitäkin.

Yleisesti nuoruuden voidaan katsoa olevan siirtymävaihetta aikuisuuteen. Se on ainutlaatuinen elämänvaihe, jonka kesto vaihtelee yksilöittäin sekä kulttuureittain. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2003, 13–15.) Tämän päivän yhteiskunnassa nuoruusikä on pidentynyt. Nuoruus alkaa aikaisemmin, mikä näkyy esimerkiksi aikuismaisten elämäntapojen kokeiluina varhemmalla iällä. Nuoruus myös kestää myöhempään, koska nuoret siirtyvät myöhemmin työmarkkinoille, menevät naimisiin ja perustavat perhettä. (Kautonen 2003, 8.)

3.2 Nuoruuteen liittyvät kehitystehtävät

Nuoren kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat perimä, ympäristö ja nuoren oma aktiivisuus. Nuoruus sisältää paljon muutoksia, minkä vuoksi nuoret joutuvat jatkuvasti asemoimaan itseään suhteessa lähipiiriinsä ja muihin instituutioihin, kuten kouluun, työelämään, asuinympäristöön ja harrastuksiin. (Tikkanen 2012, 12.) Nuoruuteen liittyvillä kehitystehtävillä tarkoitetaan normaaliin kehitykseen kuuluvia tavoitteita ja haasteita. Ne voivat nuorelle olla esimerkiksi itsestä huolehtiminen, kehon ja ulkonäön muutokset, itsenäistyminen, oman mielen ja tunteiden hallinta murrosiän murroksessa. Jokainen nuori asettaa itselleen tietoisia ja tiedostamattomia tavoitteita ja haasteita. Asetetut tavoitteet muokkautuvat ympäröivän ympäristön vuorovaikutuksessa, kun taas kehityshaasteet muodostuvat nuorelle ympäristön odotuksista, mahdollisuuksista sekä nuoren oman tarpeiden, valintojen ja voimavarojen pohjalta. (Hiipakka 2011, 10.)

Yleisesti nuoruuden kehitysvaiheet voidaan jakaa varhaisnuoruuteen (12–14 vuotta), keskinuoruuteen (15–17 vuotta) ja myöhäisnuoruuteen (18–22 vuotta). Näiden ikävuosien aikana tapahtuu monia kehityksellisiä muutoksia nuorella itsessään ja sosiaalisessa ympäristössä. Varhaisnuoruudessa koetaan paljon fyysisiä muutoksia niin ulkonäköön liittyviä, kuin myös hormonituotantoa koskevia muutoksia. Keskinuoruuden suurimpia kehitystehtäviä ovat itsenäistymiseen liittyvät tekijät. Nuori valmistautuu aikuisuuden tuomiin velvollisuuksiin ja vastuihin, kuten työelämään. Myöhäisnuoruudessa kehitystehtävänä on jo toteuttaa näitä aikuisuuden tuomia velvollisuuksia ja vastuita, esimerkiksi huolehtimalla muistakin kuin vain

itsestään. Myöhäisnuoruus on sitä aikaa, jolloin tehdään merkittäviä päätöksiä, jotka vaikuttavat koko loppuelämää koskeviin asioihin. (Ellonen 2008, 18–19.)

Aikuistumisen tapahtuessa vaiheittain nuorella on aikaa muodostaa käsitys itsestään ja rakentaa omaa identiteettiään. Nuori rakentaa käsityksen omista arvoista, siitä millainen hän on ja millainen ympäröivä maailma hänen vierellään on. (Laurila 2008, 99–103.) Nuoruudessa on tarve saavuttaa itselle sopiva itsenäisyys ja mielekäs elämä. Nuoruuden kehitystehtävät ja haasteet vaikuttavat merkittävästi hyvinvointiin. (Ellonen 2008, 18–19.) Kehityshaasteista selviäminen vahvistaa nuoren itsetuntoa ja tuottaa yksilölle onnistumisen kokemuksia. Nuoruudessa kaikkein tärkeintä on riittävän tuen saanti kehitystehtävien myllerryksessä, sillä vain tällöin nuorella on mahdollista kehittää itseään voimavarojen ja edellytysten mukaisesti. (Myllykoski, Melamies & Kangas 2004, 77.)

3.3 Nuorten sosiaalinen osallisuus

Osallisuutta on vaikea määritellä, koska se on paljon muutakin kuin kansalaisvaikuttamista. Osallisuus on kirjattu moniin lakeihin ihmisen perusoikeudeksi, esimerkiksi Suomen perustuslain 6 §:ssä, kuntalain 27 §:ssä ja 28 §:ssä ja nuorisolain 8 §:ssä. Osallisuuden toteutumisesta määritellään myös YK:n lapsen oikeuden sopimuksessa, lastensuojelulaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, laissa ammatillisesta koulutuksesta sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa.

Osallisuus käsitteenä voidaan rinnastaa toimijuuden käsitteeseen. Toimijuudella tarkoitetaan ihmisten osallisena olemista yhteisöissä ja erilaisissa kohtaamisissa, joissa hänen kuuluu elämäntilanteensa tai toimintansa kautta olla osallisena. Nuoruudessa osallisuutta vahvistetaan lähes kaikilla hyvinvoinnin ulottuvuuksilla, kuten sosiaalisissa suhteissa, opiskellessa, työelämässä tai osallisuutena mielekkäässä vapaa-ajan toiminnassa. (Honkakoski, Kinnunen & Vuorijärvi 2011, 7.) Nuoret haluavat olla osallisena ja mukana erilaisissa yhteisöissä. Viihtyvyyttä ja onnellisuutta eivät kuitenkaan synny yksilöstä vaan hänen suhteestaan yhteisöön. (Kuure 2007, 26.)

Osallisuus edellyttää, että yksilö kykenee ilmaisemaan mielipiteensä ja halutesaan pystyy vaikuttamaan oman yhteisön toimintaan (Kiilakoski 2008, 8–11). Hyvää hallintoa – Ketä kiinnostaa tutkimuksessa on selvitetty nuorten mielipiteitä politiikasta ja osallistumisesta. Nuoret pitävät äänestämistä tärkeänä yhteiskunnallisena vaikuttamiskeinona, mutta heidän mielestään poliitikoilla ei ole riittävää käsitystä nuorten tarpeista ja nuorilla ei ole tarpeeksi mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon. (Lähdesmäki 2011, 141.) On huomattu, että koulutustason yhteys poliittiseen kiinnostukseen on erittäin vahva. Se näkyy paitsi tutkintojen ja opiskelupaikkojen, myös peruskoulun koulumenestyksen kohdalla. (Myllyniemi 2012, 27.) Yllättävää on, että politiikasta kiinnostuneimpia ovat nuoret, jotka arvioivat lapsuudenkodin taloudellisen tilanteen olleen heikko. (Myllyniemi 2012, 28–29.)

Osallisuuden kokeminen on tärkeää jokaiselle ihmiselle. Nuoruudessa osallisuuden kokeminen tuottaa halun olla osana ympäristöä ja pyrkimyksen vaikuttaa, sitä koskeviin asioihin. Osallisuuden vastakohtana voidaan nähdä välinpitämättömyys lähiympäristöä koskeviin asioihin, jolloin yksilö usein kokee itsensä kyvyttömäksi vaikuttamiseen ja osallisuuteen. (Kiilakoski 2008, 8–11.) Osallisuus on yksilöiden ja yhteiskunnan yhteinen asia. Ilman yhteisöä yksilö ei kykene kokemaan osallisuutta. Tämän päivän yhteiskunnassa vaarana on, että osallisuuden ehtoja määrittellään vain yhteiskunta tasolla, eikä niinkään nuorten omien kokemusten kautta. Nuoruudessa eri kehitystehtävät ja niiden luomat haasteet saattavat luoda esteitä erilaiselle toiminnalle ja sitä kautta osallisuudelle. On tärkeää huomata, että nuorilla voi olla paljon erilaisia mielipiteitä ja halua vaikuttaa asioihin yhteiskunnassa. (Kiilakoski 2008, 12–13,17.) Nuorten kuuleminen on lisäksi erityisen tärkeää, koska he ovat oman elämänsä asiantuntijoita ja heillä on erityisen paljon kokemuksellista tietoa, sitä mitä aikuisilla ei ole.

3.4 Nuorten syrjäytyminen

Sosiaali- ja terveysministeriön (2011) mukaan sosiaalisen hyvinvoinnin lisääminen ja ylläpito on yksi väestön hyvinvointia ja terveyttä edistävä tekijä. Sosiaalisen hyvinvoinnin kasvu vähentää esimerkiksi kansalaisten syrjäytymistä ja eriarvoisuutta (Ojala 2003, 22). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa syrjäytyminen kuva-

taan huono-osaisuuden kasautumisena, kuten varattomuutena, työttömyytenä, koulutuksen puutteena, terveyden huonontumisena, asunnottomuutena tai muuna sosiaalisena ongelmana (Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastainen 2003, 15). Syrjäytynyt tai syrjäytymisen vaarassa oleva määritellään useimmiten ulkopäin. Esimerkiksi jokin instituutio voi katsoa tietyn ihmisryhmän syrjäytyneeksi tai riskiryhmäksi syrjäytyä, jotta korjaaviin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä. Syrjäytymisen kriteereinä voi olla esimerkiksi henkilö, jolla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa, on työtön eikä opiskele mitään. (Kuure 2001, 39.)

Nuorten syrjäytyminen on vakava yhteiskunnallinen ongelma (Lasten ja nuorten syrjäytymistä 2012). Valtiontalouden tarkastusvirasto on esittänyt, että jokainen työelämästä syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle 60-vuotispäiväänsä mennessä yli miljoonan euron kustannukset pelkkinä menetettyinä verotuloina (Painilainen 2011, 20). Syrjäytymisen vähentämiseksi yhteiskunnassa pyritään tekemään korjaavia ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, esimerkkinä tästä on nuorisotakuu. Suomessa syrjäytymistä pyritään ehkäisemään erilaisilla sosiaali-, koulutus-, terveys-, työllisyys-, asunto- ja talouspoliittisten toimenpiteiden avulla. (Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastainen 2003, 15.) Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteessa (112/2012) kerrotaan, että tämän hetkisessä hallituskaudellakin on herätty huolehtimaan syrjäytymisen ehkäisemisestä. ”Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi vuosien 2011–2015 hallitusohjelman kolmesta painopistealueesta. Hallitus on koonnut uudistukset toimenpideohjelmaksi, jonka toteuttaminen edellyttää useiden hallinnonalojen toimia ja yhteistyötä.” (Lasten ja nuorten syrjäytymistä 2012.)

Yhteiskunnallisissa instituutioissa kuten valtiossa, koulutusjärjestelmässä ja työmarkkinoilla tapahtuvat muutokset ovat suoraan yhteydessä niin nuorten, kuin myös kaikkien muidenkin hyvinvointiin (Aapola & Ketokivi 2005, 10). Tänä päivänä nuorten taloudelliset vaikeudet ovat yksi suurimmista huolta herättävistä tekijöistä nuorten elämässä (Honkakoski, Kinnunen & Vuorijärvi 2011, 6). Nuorten taloudellista tilanteesta on vaikea saada konkreettista kokonaiskuvaa, koska siihen vaikuttavat suurelta osin vanhempien tulot (Kuure 2001, 35; Lasten ja nuorten syrjäytymistä 2012). Vuoden 2013 toukokuussa tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 15–24-vuotiaista työttömiä on 144 000, joka on 4,5 prosenttiyksikköä

enemmän kuin edellisenä vuotena (Työvoimatutkimus 2013). Työttömyys on vakava yhteiskunnan asettama haaste nuorison hyvinvoinnille. Nuoret eivät pääse helpolla tämän päivän työmarkkinoille, koska nuorten työttömyydestä on tullut pitkäaikaista. Syynä tähän selitetään talouskurjuutta ja sitä, että koulutuksen ja työmarkkinoiden vaatimukset eivät kohtaa. Osa nuorista on alikoulutettuja, kun taas osa on ylikoulutettuja tekemäänsä työhön. Nykyään on myös vaikea saada työtä valmistuttuaan, joten opinnoista työelämään siirtyminen on entistä hankalampaa. (Jokinen 10.6.2013.)

Suomessa syrjäytyminen näkyy muun muassa pitkäaikaisten toimeentuloasiakkuuksien tilastoissa, laitossijoitusten ja itsemurhien määrissä. Nuorten kohdalla suurimpia syrjäytymisen riskitekijöitä ovat muun muassa ongelmat koulussa, peruskoulun kesken jääminen, pelkkä peruskoulu tutkinto, huumeet, rikollisuus, seksualiteettiin liittyvät riskit sekä vaikeus päästä työmarkkinoille. Suurimmaksi huolen aiheeksi on noussut nuorten tuloerojen kasvu ja niin sanottu polarisoituminen kahden ryhmään, jossa toisessa päässä ovat yhä köyhtyvämät nuoret ja toisessa päässä jatkuvasti rikastuvat nuoret. (Kuure 2001, 35, 39.)

4 HYVINVOINTI

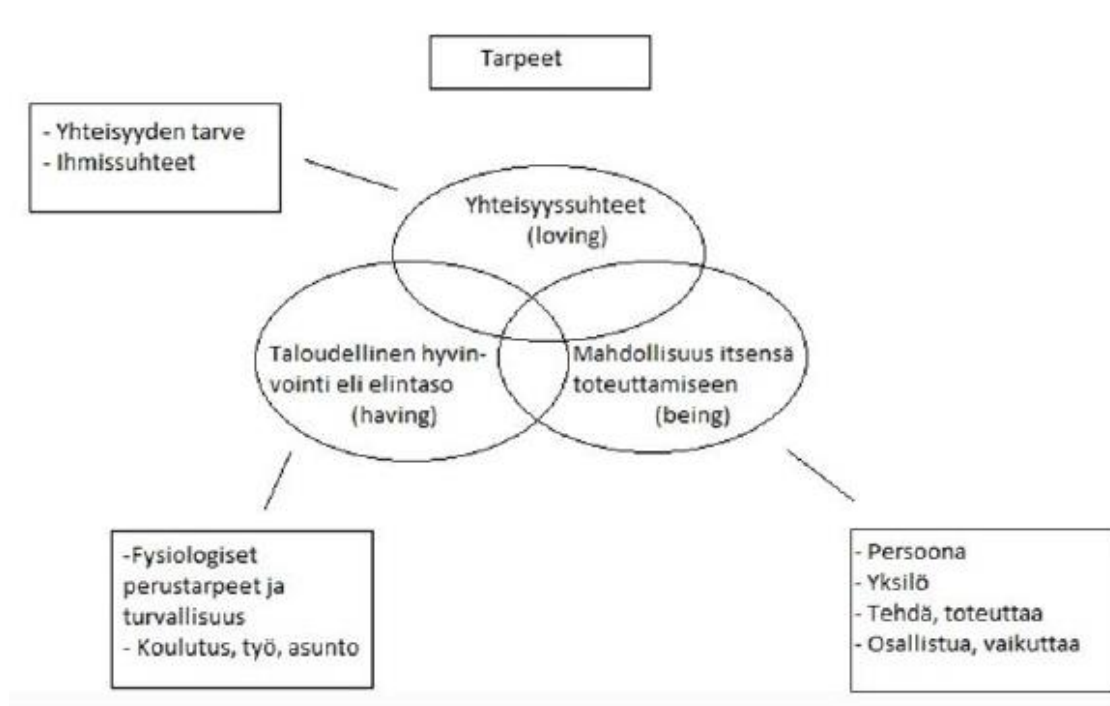
Hyvinvoinnin voidaan sanoa olevan yksilön koettua hyvää elämää. Se on laaja kokonaisuus, jonka vuoksi sitä on vaikea määritellä tai konkreettisesti esittää. Hyvinvointia on pyritty selittämään jo vuosituhansien ajan ja tästä johtuen hyvinvoinnin määritelmiä on lukuisia. Jopa jo antiikin aikainen filosofi Sokrates on esittänyt etiikan peruskysymyksen liittyen hyvinvointiin siitä, miten meidän tulisi elää? (Matti & Aarnisalo 2009, 26, 29.)

Hyvinvointi koostuu monista tekijöistä, joihin kuuluu sekä objektiivisesti mitattavia asioita, että subjektiivisia arvostuksia ja tuntemuksia. Hyvinvoinnin objektiivisiksi osatekijöiksi luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen ja onnellisuus. Hyvinvoinnin objektiiviset ja subjektiiviset osatekijät vahvistavat yleensä toinen toistaan. Hyvä terveys ja elinolot sekä turvattu toimeentulo heijastuvat usein subjektiivisena hyvinvointina. (Moisio, Karvonen, Simpura & Heikkilä 2008, 14.) Stiglitz Comission (2009, 3) mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että on mahdollista kerätä merkityksellistä ja luotettavaa tietoa niin subjektiivisesta hyvinvoinnista kuin myös objektiivisesta hyvinvoinnista. Subjektiivinen hyvinvointi käsittää erilaisen näkökulman, jota tulisi mitata erikseen kattavan tiedon saamiseksi.

Opinnäytetyössä käsittelemme nuorten kokemuksellista hyvinvointia. Ennen hyvinvointitutkimusta on kuitenkin tärkeää tietää, mitä hyvinvoinnilla tarkoitetaan ja millaisia ulottuvuuksia hyvinvointi sisältää. Tämän vuoksi käsittelemme kolmea erilaista määritelmää hyvinvoinnista. Erik Allardtin having, loving, being -hyvinvointiteoria on perinteinen tapa määritellä ihmisten hyvinvointia ja on edelleen käytössä tämän päivän yhteiskunnassa. Wellfare ja wellbeing -määrittelyssä korostuu yksilön kokemuksellinen hyvinvointi ja yhteiskunnan tukema hyvinvointi. Lisäksi erotamme toisistaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin, koska opinnäytetyössä korostamme nimenomaan sosiaalisen hyvinvoinnin merkitystä.

4.1 Erik Allardt ja hyvinvoinnin ulottuvuudet

Erik Allardt (1976, 32) muodostama määritelmä hyvinvoinnin ulottuvuuksista on perinteinen tapa tulkita hyvinvointia. Allardt'n hyvinvointiteoria perustuu tarveajatteluun, jonka mukaan ihmisen hyvinvointi määräytyy perustarpeiden tyydyttämisen kautta. Nämä perustarpeet Allardt luokittelee kolmeen perusluokkaan, joita ovat elintaso (having), yhteisyyssuhteet (loving) ja itsensä toteuttamisen muodot (being).

Kuvio 2. Hyvinvoinnin perustarpeiden osa-alueet (Forss & Vatula- Pimiä 2007, 25).

Tarpeilla Allardt tarkoittaa sellaisia asioita, joiden "tyytytys on määritelty aineellisten tai persoonattomien resurssien esiintymisen avulla." Allardt nostaa esille teoriassaan, että tämänkaltainen tarpeiden tyydytys ei kuitenkaan koske sosiaalisia tarpeita, sillä sosiaalisiin kontakteihin liittyvää tyydytystä ei voida määritellä näiden aineellisten ja persoonattomien resurssien avulla. Hänen mukaansa sosiaaliset suhteet muodostavat itsessään resurssin, jonka avulla voidaan tyydyttää muita tarpeita. (Allardt 1976, 36.) Esimerkiksi köyhä ihminen ei ole välttämättä vähemmän hyvinvoiva kuin hyvätuloinen, koska hän voi täyttää tämän tarpeensa muilla resursseilla, kuten sosiaalisilla suhteilla.

Allardtin hyvinvointiteoriassa on kaksi eroteltua luokkaa 1.) hyvinvointi ja onnellisuus sekä 2.) elintaso ja elämänlaatu. Hyvinvointi ja onnellisuus erottelussa Allardt haluaa korostaa, että hyvinvointi on enemmän objektiivisempi kategoria kuin onnellisuus. Tarkoituksena on nostaa esille se, että ihminen ei välttämättä ole tietoinen tarpeistaan, kun taas jokainen yksilö osaa arvioida ja olla tietoinen omasta onnellisuudestaan. Elintaso ja elämänlaatu erottelussa elintaso nähdään aineellisista ja persoonattomista resursseista, joilla elintaso ohjataan. Näitä ovat esimerkiksi asunto, työllisyys ja tulot. Elämänlaaduksi kuvataan puolestaan sosiaalisten sekä itsensä toteuttamiseen liittyvien tarpeiden tyydytys. (Allardt 1976, 32–33.)

Erik Allardtin elintason (having), yhteisyyssuhteiden (loving) ja itsensä toteuttamisen muotojen (being) kolmeen perustarpeeseen kuuluvat monet osatekijät, joiden kautta yksilö tyydyttää tarpeitaan. Elintasaan kuuluvia osatekijöitä ovat tulot, asuminen, terveys, koulutus ja työllisyys. Yhteisyyssuhteissa osatekijöinä taas nähdään paikallisyhteisyys, perheyhteisyys ja ystävyysuhteet. Itsensä toteuttamisessa osatekijät muodostuvat arvonnasta, korvaamattomuudesta, poliittisista resursseista ja mielenkiintoisesta vapaa-ajan toiminnasta. Allardt määrittelee nämä kaikki osatekijät sekä arvoina, että myös resursseina tarpeiden tyydyttämiseen. Allardt toteaaakin teoriassaan, että kaikki kaksitoista osatekijää ovat arvokkaita itsessään niin, että niitä voidaan kutsua myös hyvinvointiarvoiksi. (Allardt 1976, 50–51.)

4.2 Welfare ja wellbeing-hyvinvointi

Hyvinvointia voidaan lähestyä erottamalla toisistaan kaksi hyvinvoinnin ulottuvuutta, joita ovat welfare ja wellbeing-hyvinvointi. Welfare-hyvinvointi tarkoittaa lähinnä yhteiskuntapoliittisia järjestelmiä, jotka vaikuttavat väestön hyvinvoinnin kokemukseen. Wellbeing-hyvinvointi puolestaan nähdään ihmisten kokemuksellisenä ja näkemyksellisenä hyvinvointina. Nämä eivät ole kuitenkaan toisistaan erillisiä hyvinvoinnin ulottuvuuksia, vaan ne tulkitaan toisiinsa liittyvinä käsitteinä. (Toikko 2012, 21–22.)

Welfare-hyvinvoinnilla tarkoitetaan pyrkimystä edistää ja tukea kansalaisten hyvinvointia yhteiskuntapoliittisten keinojen avulla. Hyvinvointivaltion tuottama hyvin-

vointi tarkoittaa elämän ulkoisten seikkojen täyttymistä tai tiettyjen tavoitteiden saavuttamista. Welfare-hyvinvointi muodostuu elintasosta ja elämänlaadusta, johon kuuluvat esimerkiksi taloudelliset asiat kuten tulot ja terveys. (Toikko 2012, 22.) Suomessa hyvinvointivaltio pyrkii tukemaan ja turvaamaan kaikin mahdollisin keinoin kansalaisten hyvinvointia, esimerkiksi sosiaaliturvan avulla. Nykyään julkinen sektori hyvinvointipalvelujen tuottajana on kaventunut ja vastaavasti yksityisten sekä kolmannen sektorin rooli palvelujen tuottajana on kasvanut.

Wellbeing-hyvinvointi tarkoittaa ihmisen koettua eli subjektiivista hyvinvointia, johon kuuluvat muun muassa onnellisuus, terveys ja varallisuus. Tutkimusten mukaan korkeampi tulotaso luo enemmän tyytyväisyyttä kuin matala. Työpaikka tai jokin muu mielekäs tehtävä luo myös tyytyväisyyttä enemmän kuin työttömyys. Turvalliset ihmissuhteet luovat enemmän tyytyväisyyttä kuin yksinäisyys. Terveys on merkityksellisempi kuin sairaus. Myös ystävät ja sosiaaliset suhteet ovat merkittäviä tyytyväisyyden lähteitä verrattuna eristäytyneisyyteen. (Toikko 2012, 22–27.) Wellbeing-hyvinvointi on vahvasti subjektiivinen ja yksilökohtainen asia, mutta sitä voidaan lähestyä myös kollektiivisesta näkökulmasta. Tällöin puhutaan sosiaalisesta hyvinvoinnista, joka tarkoittaa yhdessä hyvin elämistä. (Deneulin & McGregor 2010, 13, 501–519.) Naapureiden keskinäinen huolenpito on esimerkki yhdessä hyvin elämisestä. Yhdessä hyvin eläminen tuottaa hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa, mikä auttaa yksilöä ylläpitämään sosiaalista hyvinvointia.

4.3 Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi

Hyvinvointia voidaan tarkastella kolmen osatekijän kautta, joita ovat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Fyysiseen hyvinvointiin kuuluvat liikunta, ravinto ja uni (Huttunen 15.8.2012). Nuorena omaksutut terveelliset ruokatottumukset luovat perustan terveydelle, koska monipuolinen ruokavalio auttaa jaksamaan koulussa, töissä ja vapaa-ajalla. Säännöllinen ja monipuolinen liikunta edistää nuorten terveyttä ja hyvinvointia. Hyvä kunto rentouttaa mieltä ja auttaa jaksamaan. Liikunta harrastusten parissa nuori pystyy myös rakentamaan sosiaalisia verkostoja. Lisäksi tärkeää nuoren kehityksen kannalta on riittävän unen saanti.

Säännöllinen ja riittävä uni auttavat nuorta jaksamaan ja selviytymään arjessa. (Liikunta, ravinto ja lepo [viitattu 23.10.2013].)

Psyykinen hyvinvointi nuorilla muodostuu elämänhallinnan tunteesta, tunneälystä ja harrastuksista (Ojala 2003, 20). Hyvä itsetunto luo perustan turvallisuuden tunteelle, kun nuori voi luottaa, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan. Itsetunto kehittyy vuorovaikutussuhteissa ympäristön kanssa. Nuoren kokiessa itsensä hyväksytyksi itsetunto vahvistuu ja minäkuva kehittyy, mikä auttaa nuorta pettymysten kohtaamisessa. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2003, 152, 154.)

Sosiaaliseen hyvinvointiin kuuluvat suhteet läheisiin ihmisiin, kuten perheeseen ja työtovereihin. Myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ovat osana sosiaalista hyvinvointia. (Ojala 2003, 22.) Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan sosiaalisen ympäristön ulottuvuuksia, kuten sosiaalisia verkostoja, normeja ja luottamusta, jotka edistävät yhteisön jäsenten sosiaalista vuorovaikutusta ja toimintojen yhteensovittamista. Sosiaalinen pääoma tehostaa yksilöiden tavoitteiden toteutumista ja yhteisön hyvinvointia. (Ruuskanen 2002, 5.) Markku Hyyppä (2008) on kuvannut sosiaalisen pääoman merkitystä ”sosiaalinen pääoma ei kulu käytössä, vaan päinvastoin, mitä enemmän verkostoissa toimitaan, sitä enemmän luottamus lisääntyy ja sitä enemmän toiminta hyödyttää kaikkia osapuolia. Voidaan siis todeta, että sosiaalisen pääoman kasvaessa myös sosiaalinen hyvinvointi lisääntyy.”

Nuorten sosiaalinen pääoma muodostuu paikallisissa yhteisöissä, kuten perheessä, koulussa ja asuinalueella (Ellonen 2008, 40). Nuoruusiässä muutoksia tapahtuu varsinkin sosiaalisissa suhteissa, kun nuori hakee etäisyyttä omiin vanhempiinsa. Tällöin kavereiden merkitys korostuu entisestään. (Salmivalli 2008, 137.) Nuorten hyvinvoinnin riskit liittyvätkin paljolti sosiaalisiin suhteiden vaikeuksiin ja niiden muodostamiseen. On tärkeää, että vanhemmat rohkaisevat ja antavat nuorelle mahdollisuuden kehittää omia sosiaalisia verkostoja, mutta samalla ovat tukemassa nuorta sosiaalisessa kasvussa. (Lämsä 2009, 28,32.)

5 NUORTEN KOKEMUKSELLINEN HYVINVOINTI

Nuorten kokemuksellista hyvinvointia on vaikea määritellä, koska jokainen ihminen kokee hyvinvointinsa yksilöllisesti. Tavallisesti nuorten koettuun hyvinvointiin liittyvät keskeisesti perhe, kaverisuhteet ja koulumenestys. Asuinalue puolestaan liittää hyvinvointiin yleensä heikosti. Kokemus hyvinvoinnista riippuu toisaalta hyvinvointia kuormittavien tekijöiden määrästä ja toisaalta yksilön voimavaroista. (Kestilä, Määttä & Peltola 2011, 138–139.) Kokemus voimavaroista ja kuormittavista tekijöistä on aina yksilöllinen. Esimerkiksi toiselle kaverit ovat voimavara, kun taas toiselle saattavat olla kuormittava tekijä.

Nuorisobarometri (2012) on selvittänyt nuorten hyvinvointia ja sen mukaan nuoret ovat tyytyväisimpiä ihmissuhteisiinsa, terveydentilaansa ja ulkonäköönsä. Vähemmän tyytyväisiä nuoret ovat vapaa-aikaansa ja taloudelliseen tilanteeseensa (Myllyniemi 2012, 91). Kansalaisbarometrin mukaan lähes kolme neljästä täysi ikäisestä suomalaisesta pitää omaa hyvinvointiaan hyvänä tai melko hyvänä. Omaa hyvinvointia ja elämää koskevat arviot ovat kuitenkin hyvin tilanneherkkiä, koska ne ovat yhteydessä ikään ja terveyteen. Kyselyn mukaan suurin osa suomalaisista kokee itsensä onnelliseksi ja ainoastaan alle kolme prosenttia suomalaisista ei ole lainkaan onnellisia. Onnellisuuden kokemus heikkenee hyvinvoinnin puutteiden kasaantuessa. (Siltaniemi, Perälähti, Eronen, Särkelä & Londén 2009, 29–30, 32–33.)

Opinnäytetyössä tarkastelemme nuorten kokemuksellista hyvinvointia perheenpääoman, sosiaalisten verkostojen ja elämässä pärjäämisen kautta. Perheenpääoma alaluvussa tarkastelemme perheen koulutustasoa, taloudellista toimeentuloa ja kulttuurista pääomaa. Sosiaaliset verkostot alaluvussa käsittelemme perhe- ja sukulaisuus suhteita, ystävyysuhteita sekä koulun ja harrastuksien merkitystä nuorille. Lisäksi käsittelemme elämässä pärjäämistä elämänhallinnan kautta.

5.1 Perheen pääoma

Suomalainen yhteiskunta ja samalla myös perhe-elämä ovat muuttuneet rajusti viime vuosikymmenten aikana. Perhe on edelleen keskeinen tuen ja turvan lähde niin lapsille kuin myös aikuisille. Samalla se on entistä riippuvaisempi erilaisista perheen ulkoisista tekijöistä, kuten vanhempien epävarmasta työmarkkina- asemasta. Myös liian työn tai työttömyyden stressaamalla vanhemmilla ei ole välttämättä aikaa ja energiaa huomata lasten tarpeita ja olla läsnäolevia sekä välittäviä aikuisia. (Lämsä 2009, 21–24.) Perheillä on tärkeä rooli erilaisten resurssien siirtämisessä sukupolvelta toiselle, mitkä voivat olla taloudellisesta varallisuutta tai sosiaalista pääomaa (Melin 2011b, 128).

Kodin tuki vaikuttaa merkittävästi lasten ja nuorten tulevaisuuden kokemiseen. Tässä suhteessa kaikki lapset ja nuoret eivät ole alun alkaenkaan samalla lähtöviivalla. Kaikille yhteisen peruskoulun ideaan sisältyy koulutuksellisen tasa-arvon tavoite. Lasten ja nuorten välisillä eroilla on kuitenkin taipumus kasvaa kuin myös tasoittua kouluvuosien aikana. (Lämsä 2009, 25–27.) Lapsuudenkodin yhteinen tekeminen ja yhdessä oleminen vaikuttavat nuorten hyvinvointiin erittäin kokonaisvaltaisesti. Lapsuudenkodin monipuolinen yhteinen tekeminen on vahvasti yhteydessä nuorten elämään tyytyväisyyteen ja myös elämän yksittäisiin osa-alueisiin. (Myllyniemi 2012, 77.) Nykyään vanhempien uusperhekuviot ja nopeasti vaihtuvat parisuhteet ja näiden parisuhteiden mukana lapset ja sisaruspuolet ovat sekoittaneet perheen käsitystä siitä, ketä perheeseen kuuluu ja millaiset roolit ovat perheenjäsenillä (Kuokkanen 2011b, 117).

Nuorisobarometri (2012) on mitannut vanhemmuuden onnistumista. Tutkimuksen mukaan yhdeksän vastaajaa kymmenestä 15–29-vuotiaasta kuvaa lapsuudenkotiin ainakin melko rakastavaksi, kannustavaksi ja sopuisaksi. Kaksi viidestä tosin luonnehtii sen ilmapiiriä kiireiseksi, eniten nuorimmat vastaajat. (Siltala 2013, 74.) Nuorisobarometrin (2005) mukaan rakkaus ja ihmissuhteet olivat 15–29-vuotiaille tärkeämpiä asioita, kun vuonna 2008 puolestaan perheen ja ystävien kanssa vietetty aika (Siltala 2013, 194).

5.1.1 Perheen koulutustaso

Perheen sosioekonomisella asemalla, perherakenteella sekä erilaisilla taloudellisilla, terveydellisillä ja sosiaalisilla ongelmilla on yhteys nuorten hyvinvointiin, terveyteen ja elintapoihin. Sosioekonomisista taustatekijöistä taloudellista toimeentuloa selvästi merkittävämpi on vanhempien koulutus. Nuorten terveys on sitä parempi, mitä korkeampi vanhempien sosiaali- tai koulutusryhmä on ja mitä parempi on oma koulumenestys. Viime aikojen tutkimustulosten mukaan tilanne näyttää pahe- nevan ja epäterveellisten elintapojen aiheuttamat haitat keskittyvän entistä enem- män heikossa sosioekonomisessa asemassa oleville. (Myllyniemi 2012, 46–47.)

Viime vuosien aikana yhteiskunnassa on alettu kantamaan huolta siitä, että yh- teiskunnallinen huono-osaisuus olisi muuttumassa perinnölliseksi. Etenkin äidin koulutus vaikuttaa lasten korkeakoulututkinnon hankintaan. Matala koulutustaso ennustaa työttömyyttä ja työttömyys sekä koulupudokkuus yhdessä lisäävät pa- hoinvoinnin todennäköisyyttä. (Kortteinen & Elovainio 2012, 153.) Sukupolvelta toiselle siirtyvillä näkemyksillä työelämästä voi olla kauaskantoisia seurauksia, esimerkiksi työn arvostuksen välittymisen ja ammatinvalinnan kautta. Vanhempien sosioekonomisen asema ja perheen eheys ennustavat nuorten ammatillista ase- maa. (Myllyniemi 2012, 90.) Nuoruusiän kouluhaluttomuus ei kuitenkaan merkitse heikkoon työmarkkina-asemaan joutumista. Heikosta ennusteesta huolimatta jou- kossa on myös niitä, jotka ovat myöhemmällä iällä jatkaneet koulunkäyntiään ja onnistuneet sijoittumaan työelämään.

Vanhempien luokka-asema, sosioekonominen status, taloudelliset ja sosiaaliset resurssit sekä koulutustaso määrittävät lasten kasvuympäristöä tavalla, joka ohjaa heidän poliittista kasvua yhteiskunnan jäseneksi. On huolestuttavaa, että Suomes- sa on todettu selviä eroja ammattikoululaisten ja lukiolaisten poliittisen tietämyksen ja osallistumishalun välillä lukiolaisten eduksi. Nuorten kohdalla politiikkakiinnos- tusta on kannattavaa tarkastella äidin koulutustason kautta, koska sen on todettu pidentävän lasten koulutusuraa hieman isän koulutustasoa todennäköisemmin sekä ehkäisevän lasten jäämistä vain peruskoulututkinnon varaan. (Tomperi 2012, 131,140–141.)

5.1.2 Taloudellinen toimeentulo

Köyhyys ja yhä kasvavat tuloerot ovat vakava ongelma hyvinvoinnin, oikeudenmukaisuuden ja yhteiskunnan kannalta. Suomalaisten tuloerot ja suhteellinen köyhyysaste ovat voimakkaasti kasvaneet 1990-luvun loppupuolella. Suhteellinen köyhyysaste on lähes kaksinkertaistunut kuluneen viidentoista vuoden aikana. (Vartiainen & Vuorenmaa 2011, 6.) Yksi viimeaikaisessa tulonjaon kehityksessä asemiaan menettänyt ryhmä ovat nuoret aikuiset. Pienituloisuusriski on suurin opiskelijatalouksissa, joissa asuvista jopa 81 prosenttia oli vuoden 2005 tulonjakotilaston mukaan pienituloisia. Lapsiperheistä erityisesti yksinhuoltajat, pienten lasten perheet ja monilapsiset perheet ovat jo vuosien ajan jääneet jälkeen kotitalouksien yleisestä tulokehityksestä. (Moisio 2008, 260–262.) Nuoret kokevat työn tärkeänä elämän sisältönä, mutta samanaikaisesti liian vaativana. Tällä saattaa olla vaikutusta nuorten asenteisiin työttömyyttä kohtaan. Nuorisobarometrin (2007) mukaan nuorista 92 prosenttia arvostavat työtä. (Myllyniemi 2008, 43–44.)

Lapsuudenkodin toimeentulo vaikuttaa selvästi nuorten tyytyväisyyteen taloudelliseen tilanteeseen. Erityisen vahvasti perheen vauraus vaikuttaa nuorilla, jotka asuvat yhä lapsuudenkodissaan. Hyvin toimeentulevien perheiden lapset ovat tyytyväisempiä nykyiseen taloudelliseen tilanteeseensa myös yksin asuessaan. (Myllyniemi 2012, 93.) Lapsuudenkodin toimeentulon vahva yhteys terveyteen välittyy ainakin osin sitä kautta, että paremmin toimeentulevien perheiden lapsilla on muita paremmat mahdollisuudet liikkua ja harrastaa. Tällöin vaikutus terveyteen on hyvin vahvasti yhteydessä elämään tyytyväisyyteen. Tyytyväisyys voi olla kaksisuuntaista, koska tyytyväisyys lisää tutkitusti terveyttä. (Myllyniemi 2012, 101.)

Tarkasteltaessa lapsuudenkodin taloudellista toimeentuloa havaitaan, että kotona yhdessä syöminen on selvästi säännöllisempää hyvin toimeentulevissa perheissä. Ymmärrettävästi myös yhdessä syöminen kodin ulkopuolella, kuten ravintoloissa on vahvasti yhteydessä perheen toimeentuloon. (Myllyniemi 2012, 74.) Lisäksi liikunnan harrastaminen ja yhteiset hetket perheen kanssa ovat nuorten hyvinvointia lisääviä tekijöitä. On huolestuttavaa, että varsinkin heikosti toimeentulevissa perheissä ei välttämättä ole samanlaisia mahdollisuuksia perheen yhteisiin aktiviteetteihin.

Käyn itse töissä ansaitakseni jo itselleni hieman taskurahaa, mutta on hirveää katseltavaa kun äitini tekee otsa hiessä töitä ja miettii päivät pitkät päänsä puhki, kuinka selvitään taas tämä kuukausi. Se on jopa itselleni stressaavaa, vaikka olenkin vasta nuori. (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007, 253.)

5.1.3 Kulttuurinen pääoma

Kulttuuri on jotain, mikä liittyy moniin eri elämän osa-alueisiin. Arkikielessä kulttuuri yhdistetään usein muun muassa oopperaan, taidenäyttelyihin, teatteriin, kirjallisuuteen, musiikkiin ja elokuvaan. Taide ja kulttuuri antavat ihmiselle mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen, mutta sen lisäksi osallisuuden ja yhdessä tekemisen tunteen. Kulttuurisen pääoman näkökulmasta kulttuuri voi olla yksilölle arvo eli itsessään merkityksellinen tekijä. Se voi toimia myös välineenä jonkin muun toivotun asian saavuttamiseen, kuten elämänhallinnan parantamiseen tai talouselämään elvyttämiseen. (Antropologian oppihistoriaa: kulttuuri ja kulttuuriteoriat [viitattu 11.8.2013]; Branderburg 2008, 8, 16.)

Kulttuuripalvelut, kuten museot, opistot ja teatterit luovat perusedellytyksen taiteen harjoittamiselle ja kulttuurista nauttimiselle. Kulttuurin avulla voidaan vahvistaa yhteisöjen sosiaalista pääomaa ja se antaa myös mahdollisuuden omien tunteiden käsittelyyn. Taiteiden avulla yksilö voi harjoittaa sanoiksi, kuviksi tai esityksiksi pukemisen taitoja ja antaa mahdollisuuden ilmaista itselle tärkeitä asioita sekä kokemuksia. Samalla kulttuuritoiminta tarjoaa henkisiä, kulttuurisia ja sosiaalisia taitoja, jotka tekevät mahdolliseksi yksilölle hyvän elämän elämisen tunteen. (Branderburg 2008, 8, 11, 19.)

Nuorten vapaa-aika tutkimuksen mukaan suomalaisten nuorten kulttuuriharrastaminen on aktiivista. Kaikista yleisin vapaa-ajan aktiviteeteista on elokuvissa käyminen. Tiiviisti harrastetaan myös tietokonepelien pelaamista, lukemista, soittamista ja laulamista, sillä niitä harrastavista jopa puolet ovat harrastuksensa parissa päivittäin. Lisäksi kirjoittaminen, kuvataiteet ja tanssiminen ovat suhteellisen säännöllisiä harrastuksia. Päivittäisiä ne ovat noin joka kolmannella ja vähintään viikoittaisia useammalla kuin kahdella kolmesta. (Myllyniemi & Berg 2013, 41–42.) Kansainväliseen OECD-maiden keskiarvoon verrattuna suomalaisnuoret lukevat pal-

jon sarjakuvia, aikakauslehtiä ja sanomalehtiä. Kaunokirjallisuuden parissa suomalaiset nuoret eivät kuitenkaan viihdy. Internetiä suomalaisnuoret osaavat hyödyntää keskustelemiseen ja chattailemiseen, mutta tiedonhakuaktiivisuus verkossa jää kuitenkin OECD-maiden keskiarvoa alhaisemmaksi. (Parviainen 2012, 7, 16.)

5.2 Sosiaaliset verkostot

Sosiaalisilla verkostoilla tarkoitetaan ihmisten välistä vuorovaikutusta, joka on toistuvaa, vastavuoroista ja toimintaan liittyä toisia koskevia odotuksia. Sosiaaliset verkostot syntyvät myönteisissä ystävyys- ja ihmissuhteissa, jolloin ne tukevat koko eliniän ihmisten psyykkistä hyvinvointia. Eriyksen merkityksellisiä ihmissuhteille ovat myönteiset odotukset ja aiheet muita ihmisiä kohtaan. (Laine 2005, 140.) Sosiaaliset suhteet edistävät nuorten kehitystä, terveyttä ja koulutukseen liittyvää hyvinvointia (Aaltonen, Kivijärvi, Peltola & Tolonen 2011, 29). Sosiaaliset suhteet ovat varsinkin nuoruudessa erittäin tärkeitä. Sosiaaliin verkostoihin kuuluvat muun muassa perhe, koulu, ystävät, sukulaiset ja harrastukset. (Korkiamäki, Nylund, Raitakari & Roivainen 2008, 11.) Sosiaalisissa verkostoissa luottamus lisää yksilön resursseja ja on myös sosiaalisen tuen vastaanottamisen sekä perille menemisen edellytys. Sosiaalisen verkoston jäsenet voidaan jakaa epävirallisiksi ja virallisiksi. Viralliseen verkostoon kuuluvat ammattiauttajat, kuten lääkärit ja sosiaalityöntekijät, kun epäviralliseen verkostoon kuuluvat läheiset, tuttavat, työtoverit ja naapurit. (Kuokkanen 2011b, 114–115.)

Sosiaalinen tuki voidaan ymmärtää monin tavoin, koska määritelmien välillä on eroja siinä miten laajana käsite ymmärretään. Toiset määritelmät keskittyvät pelkästään sosiaalisen tuen tunnepuoleen, kuten toisesta välittämisen ja koettuun yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Toiset määritelmät laajentavat sosiaalisen tuen koskemaan myös erilaisia materiaalisia tai kommunikatiivisia piirteitä. (Ellonen 2008, 49.) Lasten ja nuorten sosiaalista tukea tarkastellaan usein varsin laajan sosiaalisen tuen määritelmän avulla. Tutkimukset perustuvat yleensä Charles H. Tardyn (1985, 13, 187–202) sosiaalisen tuen määritelmään. Tardyn mukaan sosiaalinen tuki koostuu emotionaalisesta tuesta, materiaalisesta tuesta, informatiivi-

sesta tuesta ja arvioinnista. Emotionaalinen tuki tarkoittaa luottamusta, välittämistä ja empatiaa. Materiaalisella tuella tarkoitetaan erilaisia resursseja, kuten rahaa ja aikaa. Informatiiviseen tukeen sisältyvät neuvonta ja opastus, kun arvioinnilla tarkoitetaan puolestaan henkilökohtaisen palautteen antoa. Tardy korostaa määritelmässään sosiaalisen tuen molemminpuolisuutta.

Sosiaalisesta tuesta voidaan erottaa kaksi näkökulmaa. Ensinnäkin voidaan puhua suorista vaikutuksista, joilla tarkoitetaan sosiaalisen tuen vaikutusta suoraan yksilön hyvinvointiin. Toisaalta puhutaan sosiaalisen tuen suojaavasta vaikutuksesta eli sosiaalinen tuki suojaa esimerkiksi stressiä aiheuttavilta tekijöiltä, mutta ei suoraan edistä esimerkiksi yksilön mielenterveyttä. Sosiaalisen tuen vaikutuksista erotetaan myös eri ulottuvuuksia, joita ovat sosiaalisen tuen määrän vaikutus ja sosiaalisen tuen laadun merkitys. Usein erotetaan myös toisistaan käytettävissä oleva sosiaalinen tuki ja sellainen tuki, jota on tarjolla vain kriisitilanteessa. (Ellonen 2008, 50.) Sosiaalinen tuki ei ole kuitenkaan pelkästään voimavara. Tuki voi muodostua myös sosiaalisesti kontrolliksi ja pitää yllä vahingollista sosiaalista riippuvuutta. Tällöin se edistää syrjäytymistä ja huono-osaisuutta riippuen siitä, mistä sosiaalisen verkoston osasta tukea saadaan. (Kuokkanen 2011a, 64.)

Sosiaalisissa verkostoissa suhteet voivat olla eri jäseniin tai osiin vahvoja tai heikkoja. Sosiaalisissa verkostoissa syntyy myös vertaisryhmiä ja epämuodollisia tai muodollisia yhteisöjä, joissa toimivat ihmiset ovat samantapaisessa asemassa toisiinsa nähden. (Laine 2005, 186–194.) Verkoston laatu ei aina riitä kannattelemaan ja tukemaan nuorta, koska suhteet läheisiin jäävät löyhiksi ja etäisiksi. Esimerkiksi nuorilla työpaikan ja koulutuspaikan puute voi aiheuttaa muiden huono-osaisuustekijöiden lisäksi yksinäisyyttä ja verkostojen puutteellisuutta. (Kuokkanen 2011b, 117.) Työpaikkojen välittymisessä ja löytymisessä sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä. Varsinkin pienemmillä paikkakunnilla työttömyyden syynä saattaa olla oikeanlaisten tuttavien puute. Joissakin tapauksissa myös köyhyys saattaa syrjäyttää yksilön sosiaalisista verkostoista.

Yllätysvieraita karkotamme olemalla kotona lähes pimeässä ja auto ajettuna talliin. Telkkaria näkee katsoa pimeässäkin ja makuuhuoneen lamppu ei näy ulko-ovelle. Useimmiten ei saata olla kahviakaan, kahvileivästä puhumattakaan. (Eräsaari 2011, 31.)

5.2.1 Perhe ja sukulaisuussuhteet

Nuoruus on ollut jo vuosien ajan hämmentävää aikaa niin nuorelle kuin myös hänen vanhemmilleen. Nuoruuteen kuuluu jännitystä, ahdistusta, ongelmia ja onnea. (Lerner, Ree Noh & Wilson 1998.) Tässä elämänvaiheessa nuoret tarvitsevat turvallisen tukiverkoston, jossa tyypillisiä käyttäytymisen ominaisuuksia ovat uhmakkuus, käytöstapojen laiminlyönti ja aikuisten normien vastustaminen. (Cacciatore 2007, 165, 167.) Vanhempien luoma yhteenkuuluvuuden tunne tarjoaa nuorelle turvallisen kehityksen pohjan ja antaa nuorelle mahdollisuuden kokea omia taitojaan erilaisissa ympäristöissä sekä auttaa nuorta sosiaalisissa tilanteissa. (Santrock 2011, 149; Kerr, Stattin, Biesecker & Wreder 2003, 40.)

Nuorisobarometrin (2012) mukaan lapsuudenkodin kasvatuskäytännöistä vahvasti yhteenkuuluvuuden kiinteyteen liittyy lapsena saatu myönteinen palaute. Samoin ne, jotka puhuvat vanhempiensa kanssa iloistaan ja suruistaan, tuntevat vahvaa yhteenkuuluvuutta perheeseen. Nuorilla, jotka lapsuudessaan asuvat molempien vanhempiensa kanssa, on myös hieman muita vahvempi sosiaalinen luottamus kanssaihmiin. (Myllyniemi 2012, 34, 46.) Tutkimus vahvistaa lapsuudenkodin keskusteluvuuden olevan vahvasti yhteydessä myöhemmän nuoruusiän elämään tyytyväisyyden kanssa. Nuorisobarometrin (2012) tutkimuksen ulkopuolelta aiempi tutkimus kertoo keskusteluyhteyden vaikuttavan myös parempaan itseluottamukseen ja vähäisempään fyysiseen sekä psyykkiseen oireiluun. Huomion arvoista on, että hyväkään keskusteluyhteys vertaisryhmän kanssa ei korvaa tilannetta, jos kommunikaatio vanhempien kanssa ei toimi. (Myllyniemi 2012, 105–106.)

Äidin kanssa keskustelemista ja sen helppoutta käytetään yleisesti perheen sisäisen kommunikaation mittarina. Isät ovat yleensä lastensa kanssa vähemmän henkilökohtaisia ja enemmän tavoitteellisiin sekä taidollisiin asioihin keskittyviä. WHO:n koululaistutkimuksen mukaan suomalaisten nuorten on helpompi keskustella vaikeista asioista äidin kanssa. Poikien on hieman tyttöjä helpompi keskustella isän kanssa. Kansainvälisesti vertaillen suomalaisnuoret kokevat vanhempiensa kanssa puhumisen suhteellisen helpoksi, mutta varsinkin tyttöjen keskustelun helppous vähenee iän myötä varsin jyrkästi 11 ja 15 ikävuoden välillä. (Myllyniemi 2012, 80.) Aiemmissä tutkimuksissa vanhempien kanssa keskustelun helppoude-

la on havaittu olevan positiivinen vaikutus muun muassa lapsen elämäntapoihin, ruumiinkuvaan, koettuun terveyteen ja elämään tyytyväisyyteen (Myllyniemi 2012, 83).

5.2.2 Ystävyysuhteet

Ystävyysuhteiden solmiminen ja niistä ulos pääseminen tapahtuu aina tietyissä sosiaalisissa, kulttuurisissa ja materiaalisissa konteksteissa. Ystävyyden positiivisia ulottuvuuksia ovat yhdessä jakaminen, yhteisöön kuuluminen ja toisten tukeminen. (Aaltonen, Kivijärvi, Peltola & Tolonen 2011, 54, 56.) Nuorten mukaan ystävien puute on selvä ykkönen syrjäytymisen selittäjänä (Myllyniemi 2006, 34–35). Nuorisobarometrin (2007) aineiston mukaan ilman ystävää on vain alle prosentti nuorista. Kouluterveyskyselyssä ystävien määrää selvitettiin eri tavoin kysymällä onko nuorilla todella läheistä ystävää, jonka kanssa voi keskustella luottamuksellisesti lähes kaikista itselle tärkeistä asioista. Näin mitattuna ilman läheistä ystävää on huomattavasti suurempi osuus nuorista, vuonna 2006 peruskoululaisista 11 prosenttia ja lukiolaisista 9 prosenttia. (Myllyniemi 2008, 64–65.)

Tyytyväisyys ihmissuhteisiin on nuorilla tutkituista elämän osa-alueista kaikkein voimakkaimmin yhteydessä elämään tyytyväisyyteen. Tytöt ovat hieman poikia tyytyväisempiä ihmissuhteisiinsa. Tämä on merkittävää, sillä pojat tapaavat niin ystäviään kuin sukulaisiaankin tyttöjä tiheämmin. Ystävien tiheämpi tapaamistahti on selvästi yhteydessä suurempaan tyytyväisyyteen. Ystävien tapaaminen on yhteydessä myös harrastuksiin, mikä selittää osaltaan kuntoliikuntaa ja kilpaurheilua harrastavien suuremman tyytyväisyyden ihmissuhteisiinsa. Lisäksi vapaaehtoistoiminnassa mukana oleminen on yhteydessä ihmissuhteisiin tyytyväisyyden kanssa, mutta ainoastaan niillä, jotka ovat mukana useammassa eri toimintamuodossa. (Myllyniemi 2012, 102–104.)

Jos on paha olla, niin ystävät ymmärtävät yleensä ja auttavat jokainen omalla ihanalla tavallaan. Minulla on paljon ystäviä, joista en halua luopua. Pari niistä tärkeämpiä, kun toiset. Myös omat sukulaiset, he ketkä vielä ovat elossa ovat minulle tärkeitä. Sukulaiset ovat tukena yleensä monissa asioissa. (Pinnalla -tarinoita selviytymiseen nuorilta nuorille 2009, 31.)

5.2.3 Koulu ja harrastukset

Suomalaisten koulutustaso nousee jatkuvasti, mutta silti noin kymmenen prosenttia nuorista jää pelkän peruskoulutuksen varaan. Ilman toisen asteen tutkintoa kiinnittyminen työelämään voi olla vaikeaa, mikä kohottaa tämän joukon syrjäytymisriskiä. Koulutuksella ja harrastuksilla on vahva yhteys muun muassa elinajanodotteeseen, terveydentilaan ja elämään tyytyväisyyteen. (Myllyniemi 2008, 23.) Vertaissuhteilla on tärkeä merkitys yksilön psyykkiselle, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Koulukiusaaminen vahingoittaa lapsen ja nuoren vertaissuhteita ja hänen suhtautumistaan vertaisiinsa muodostaen vakavan riskin hänen psykososiaaliselle hyvinvoinnille. Vertaisilla tarkoitetaan lapsen tai nuoren kanssa suunnilleen samalla tasolla kognitiivisessa, emotionaalisisessa ja sosiaalisessa kehityksessä olevia ihmisiä. (Pörhölä 2008, 94.) Kiusattuna olemisen tiivistyy nuorilla ystävien menettämisen pelkoon, arvostuksen puutteeseen sekä luokkayhteisöön kuulumattomuuden tunteeseen (Eräranta & Autio 2008, 12).

Nuorten elämään tyytyväisyys on keskimääräistä heikompaa, jos peruskoulun keskiarvo on jäänyt alle seitsemän, mutta siitä korkeammilla keskiarvoilla tyytyväisyys ei oikeastaan nouse. Ilman tutkintoja ja opiskelupaikkaa olevat nuoret ovat muita selvästi tyytymättömämpiä elämäänsä, mutta se millä tasolla opiskelee, ei juuri vaikuta elämään tyytyväisyyteen. (Myllyniemi 2012, 104–105.) Koulun sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä myös lapsen ja nuoren terveyden kannalta. Sosiaaliset suhteet ikätovereihin ja opettajaan vaikuttaisivat olevan yhteydessä koettuun terveyteen. (Riihinen 2013, 34.)

Yhteiskunnassa nuorilla on monia mahdollisuuksia harrastaa, mutta esteenä harrastuksille saattavat olla perheen toimeentulo ja ajankäyttö. Nuorisobarometrin (2009) mukaan jopa yli kolmannes nuorista koki, että aika ei riitä kaikkiin heitä kiinnostaviin harrastuksiin. Ajan puutteesta kertoo myös, että noin puolella nuorista ei mielestään ole aikaa käydä kulttuuritilaisuuksissa. Lisäksi tutkimuksien mukaan joillakin nuorilla on aikaa liian vähän ja toisilla niin paljon, etteivät tiedä mitä sillä tekisivät. Tämä tulos saattaa liittyä yhteiskunnalliseen kahtiajakautumiseen, jossa aktiivisuus kasautuu jo nuoruudessa tietyille nuorille, kun toiset ovat syrjäytymisvaarassa. (Gretschel, Laine, Siivonen, Peltola & Myllyniemi 2011, 109–110, 113.)

Pojat ovat vapaa-aikaansa yleisesti hieman tyttöjä tyytyväisempiä. Iän myötä tyytyväisyys vapaa-aikaan vähenee. (Myllyniemi 2012, 96.) Vapaa-ajan puute liittyy kiinteästi myös vapaa-ajan toiminnan etäisyyksiin. Nuorten vapaa-aikakyselyyn vastanneista joka viides kokee pitkien matkojen vaikeuttavan osallistumista. (Gretschel, Laine, Siivonen, Peltola & Myllyniemi 2011, 109–110, 113.) Kaupunkien ja etenkin pääkaupunkiseudun nuoret ovat maaseudulla asuvia tyytyväisempiä vapaa-aikaansa (Myllyniemi 2012, 96).

5.3 Elämässä pärjääminen

Nuoruusiässä monet tekijät ja voimavarat vaikuttavat elämässä pärjäämiseen. Nuorten kokemaan hyvinvointiin vaikuttavat merkittävästi yksilön oma pärjääminen ja elämänhallinta (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2003, 185). Yksilön omaan pärjäämiseen liittyvät muun muassa harrastukset, ystävät, koulu ja auktoriteetit, jotka edistävät nuoren sosiaalista ja kokemuksellista hyvinvointia. Nuoren elämässä varsinkin perheeseen kohdistuva rasitus vaikuttaa heikentävästi hyvinvointiin.

Perheen ja lähiympäristön sosiaalinen pääoma vahvistaa nuoren elämänhallinnan kehittymistä. Sosiaalisen pääoman ja elämänhallinnan välistä yhteyttä voidaan selittää luottamuksella ympäröivään yhteiskuntaan. Sosiaalinen pääoma liittyy keskeisesti elämäntapoihin ja vaikuttaa yksilön hyvään terveyteen ja hyvinvointiin. (Riihinen 2013, 31–32.) Erityisiä huolen aiheita lasten ja heidän perheiden elinolosuhteissa ovat vanhempien erot ja niiden yleisyys lapsen kasvaessa. Yleisiä kokemuksia perheissä ovat, että perheillä ei ole riittävästi yhteistä aikaa, tai että heidän perheeltään ja läheisiltään saama tuki on puutteellista. (Riihinen 2013, 33.)

5.3.1 Elämänhallinta

Elämänhallinnan kokemus on tärkeä hyvinvoinnin tekijä, johon liittyvät kokemukset itsensä huolehtimisesta, luottamuksesta tulevaisuuteen ja omaan elämäänsä vaikuttamisesta (Siltaniemi, Perälähti, Eronen, Särkelä & Londén 2009, 29–30). Puhuttaessa elämänhallinnasta on huomioitava käsitteen kulttuurisidonnaisuus (Riihinen 2013, 31). Elämänhallinnan eri osa-alueita on vaikea määritellä, koska elä-

mönhallinnalla voidaan tarkoittaa oman elämän suunnitelmien toteuttamista, erilaisia selviytymis- ja toimintastrategioita, kykyä säilyä eri tilanteissa toimintakykyisenä sekä ylläpitää omaa hyvinvointia (Allardt 1976; Riihinen 1996, 16–27).

Elämönhallinta voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen elämönhallintaan. Sisäisen elämönhallinta sisältää tapoja, joilla nuori luo elämäänsä merkityksiä ja sisältöä, esimerkkeinä tästä ovat sosiaaliset suhteet, harrastukset ja perhe. Hyvällä sisäisellä elämönhallinnalla nuori sopeutuu elämässä vastaantuleviin erilaisiin olosuhteisiin ja tilanteisiin. Ulkoisella elämönhallinnalla tarkoitetaan sitä, kuinka paljon yksilö tuntee itse vaikuttavansa elämäänsä. Ulkoiseen elämönhallintaan liittyvät yksilön omat valinnat, joihin ei pääse vaikuttamaan haitalliset itsestään riippumattomat ja odottamattomat tekijät. Nuorten kohdalla ulkoiseen elämönhallintaan liittyvät esimerkiksi koulutukseen ja ammattiin liittyvät päämäärät, työ, työelämään liittyvät valinnat, ajokortin ja oman asunnon hankkiminen. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2003, 185.)

Elämönhallintaa tukevia tekijöitä ovat muun muassa itsensä terveeksi kokeminen, riittävä sosiaalinen tuki, korkea yhteiskunnallinen asema sekä sellainen työ, jossa yksilöllä on vaikutusmahdollisuuksia ja, joka ei ole liian kuormittava. Lisäksi elämönhallintaa tukevat terveelliset elämäntavat, aktiivinen harrastaminen ja usko omiin kykyihin. Oman kyvykkyyden tuntemiseen vaikuttavat yksilön onnistumisen tai epäonnistumisen kokemukset ja millaista palautetta on saanut. Elämönhallinnan ongelmat voivat näkyä sosiaalista paheksuntaa aiheuttavina käyttäytymismalleina, kuten liiallisena päihteiden käyttönä ja väkivaltaisena käyttäytymisenä. (Martikainen 2006, 16–17.)

Nuori asettaa itselleen tiedostettuja ja tiedostamattomia tavoitteita kuten työelämässä kamppailun, parisuhteen ylläpidon, lastan kasvatuksen ja asuntolainasta selviämiseen liittyviin asioihin. Elämönhallinta voi järkkyyä, kun nuoren omat tavoitteet eivät täyty tai yksilön arvostukset ja ympäristöstä tulevat vaatimukset ovat ristiriidassa. Ongelmallista on, jos kaksi tärkeää elämänaluetta joutuu kilpailemaan keskenään ja, jos yhteiskunnallinen tilanne vaikuttaa nuoren odotusten ja tavoitteiden täyttymiseen. (Martikainen 2006, 10–11.) Esimerkiksi nuorella voi olla tavoitteena päästä työelämään ja saada vakituinen työsuhde, mutta yhteiskunnallinen tilanne nuorten työllistämistä ei tue nuoren odotuksia.

6 NUORTEN HYVINVOINNIN UHKATEKIJÄT

Köyhyys on häpeällistä. Sillä tavoin olen näköjään oppinut ajattelemaan, vaikka koko ajatusten myöntäminen harmittaa. (Korkeamäki 2007, 21.)

Huono-osaisuus on laaja käsite, joka voidaan ymmärtää kasaantuvina vajeina. Huono-osaisuus ei tarkoita pelkästään köyhyyttä, vaan tällöin yksilöllä ja perheellä voi olla pulaa esimerkiksi työstä, rahasta, koulutuksesta, kelvollisesta asunnosta, terveydestä, sosiaalisesta tuesta ja ihmissuhteista. Kuten köyhyys, myös huono-osaisuus on aina suhteellista. (Melin 2011a, 6.) Yhteiskunnassa hyvinvoinnin eri osa-alueiden ongelmat näyttävät kasautuvan pahoinvoivalle vähemmistölle enemmistön voidessa entistä paremmin (Merimaa 2008, 76). Pahoinvoinnin kasautumisen kannalta on huolestuttavaa, että varsinkin huonosti koulussa menestyvät oireilevat muita nuoria enemmän ja kokevat terveytensä keskimäärin heikommaksi (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 127).

Perhe ja vanhemmat ovat monien tutkimuksien mukaan merkittävässä asemassa huono-osaisuuden periytyvyydessä. Vanhempien kulttuuripääoma ja perheen oppimismiljöö nähdään lasten koulupärrjäämisen kannalta tärkeämpinä kuin tulot ja sosioekonominen asema. Lasten pärjäämiseen vaikuttavat ennen kaikkea se, miten vanhemmat kykenevät kannustamaan heitä opiskelemaan ja oppimaan. Perheen oppimiskulttuuri, köyhyys, toimeentulon puutteet ja varsinkin kasautuva huono-osaisuus voivat heikentää nuorten hyvinvointia. Esimerkiksi alempien sosiaaliryhmien lapsilta ja heidän vanhemmiltaan puuttuvat usein koulukilpailun edellyttämät mieltymykset, kulttuurinen osaaminen sekä valintatilanteissa tarvittavat tiedot ja taidot. (Naumanen 2011, 28.)

6.1 Yksinäisyys

Yksinäisyys määritellään usein yhdeksi elämän peruskokemukseksi. Erityisesti iän karttuessa ihmisen tarve vetäytyä omiin oloihinsa lisääntyy, jolloin yksinäisyys voi olla haluttu olotila tai valitsematon suhde sosiaaliseen tilanteeseen. (Siikala 2005,

100–101.) Polarisaationäkökulmasta tarkasteltuna olennaista on nuorten ei-toivotun yksinäisyyden ehkäisy ja poisto, mikä on tavoitteena muun muassa monissa erityisnuorisotyön toiminnoissa (Moisio & Rämö 2007, 392, 401). Täytyy kuitenkin muistaa, että sosiaalisten kontaktien ja suhdeverkostojen määrä tai tiheys ei välttämättä kerro mitään ystävyyden tai yksinäisyyden kokemisesta. Ihminen voi tuntea itsensä yksinäiseksi ja ulkopuoliseksi myös ihmisten parissa. Tyytyväisyys ihmissuhteisiin sen sijaan kertoo ainakin siitä, että sen kokija ei elä jatkuvassa ihmissuhdekaipuussa. (Harinen 2008, 84.)

Mulla on tavallaan kaikki hyvin. Asun poikaystäväni kanssa, on ihana perhe ja kavereita. Mutta silti koen itteni yksinäiseksi. Koulussa tunnen itseni ulkopuoliseksi. Olen usein iltaisin vaan yksin kotona, kun useimmat muut ovat ulkona pitämässä hauskaa. Minua pyydetään harvoin mihinkään mukaan. En osaa paremmin selittää. (Heiskanen 2011, 77.)

Yksinäisyys aiheuttaa monia fysiologisia muutoksia, esimerkiksi lisää stressiä, heikentää unen laatua ja nostaa verenpainetta. Toisaalta jokainen meistä kaipaa myös yksinoloa, että saa joskus olla kaikessa rauhassa omien ajatustensa kanssa. Yksinäisyyden hetki silloin tällöin auttaa arvostamaan ystävyyttä ja auttaa ymmärtämään, mitä hyvää juuri minulla on annettavana omille ystäville. Yksinäisyys on sidoksissa kulttuuriin ja aikaan. Usein yksinäisyys tarkoittaa tilannetta, jossa ihmisellä ei ole ketään tai ei riittävästi läheisiä ihmisiä. Sukulaiset ovat kuolleet, asuvat kaukana tai välit ovat riitaiset. Jotkut nuoret haluavat jakaa asiansa mahdollisimman monen henkilön kanssa, kun toiset vain yhden ja ainoan kanssa. (Nevalainen 2009, 8–13.)

Omassa elämässäni koen hyvää, omassa valvonnassa olevaa yksinäisyyttä. Tarvitsen omaa tilaa riittävästi voidakseni hyvin. Minulle yksinäisyys on seurustelua ajatusteni kanssa. (Heiskanen 2011, 87.)

Pakon edessä yksin oleva nuori on helposti epätoivoinen. Hän ei enää halua tukeutua vanhempiinsa, eikä hänellä ole samanikäisiä kavereita joiden kanssa jakaa kokemuksiaan. Hänellä on normaalin nuoren tapaan vaikeuksia minäkuvan ja itsetunnon kanssa. Yksinäinen nuori saattaa tulla itsetuhoiseksi ja syrjäytyä. (Nevalainen 2009, 26.) Yksinäisyyden syitä voivat olla muun muassa arkuus, vahvat asenteet, muuttaminen, erilaisuus, sairaudet, psyykkiset traumat ja sattuma. Lisäksi

hyvät ominaisuudet kuten, liiallinen rehellisyys, sosiaalisuus ja kiltteys saattavat hankaloittaa ja hidastaa uusiin ihmisiin tutustumista (Nevalainen 2009, 30). Yksinäiseltä puuttuu ihminen, jonka kanssa voisi jakaa vastavuoroista inhimillistä lämpöä, yhteenkuuluvuutta, toisesta välittämistä, yhteistä toimintaa ja ajankulua (Laine 2005, 164). On arveltu, että lapsen ja vanhempien väliset varhaiset kiintymyssuhteet vaikuttavat lapsen kykyihin muodostaa läheisiä ja tyydyttäviä ihmissuhteita. Myönteisissä ja turvallisissa vuorovaikutussuhteissaan vanhempiansa kanssa lapsi tuntee itsensä rakastetuksi ja arvostetuksi, suhtautuu muihin ihmisiin luottavaisesti ja ottaa käyttäytymisessään muut huomioon. (Laine 2005, 167.)

6.2 Uusavuttomuus ja opittu avuttomuus

Uusavuttomuudella tarkoitetaan kyvyttömyyttä selvitä arjen askareista. Se ei merkitse lahjattomuutta vaan sitä, että vanhemmat ovat laiminlyöneet osaamisen siirtämisen sukupolvelta toiselle. Syitä voivat olla esimerkiksi perheiden hajoaminen, kiireinen elämäntapa, työ ja taitojen tarpeen väheneminen. Julkisuuudessa on usein esillä vanhemmuuden katoaminen, vanhempien uusavuttomuus, väsyminen, kiire ja rajojen asettamisen vaikeus. Samanaikaisesti ollaan huolissaan perheen, lasten ja nuorten monimuotoisista ongelmista, jotka ilmenevät muun muassa nuorten pahana olona ja turvattomuutena. (Helminen 2006, 31.) Nuorissa perheissä uusavuttomuus on yleistä, joka saattaa olla syynä perheiden rikkoutumiseen (Mäki & Laatikainen 28.12.2007, 12–13). Nuorten uusavuttomuus näkyy yhteiskunnassa muun muassa toimeentulo- ja asumisongelmina, nuorten pikavippien käytön lisääntymisenä ja asumisen perustaitojen hallitsemattomuutena, kuten asunnon kunnossapidossa, siivouksessa ja ruuanlaitossa (Manninen 18.6.2011).

Uusavuttomuus ei kuitenkaan ole sama asia kuin opittu avuttomuus. Opittu avuttomuus voi tarkoittaa täydellistä rohkeuden ja aloitekyvyn puutetta. Käsitteen loi amerikkalainen psykologi Martin Seligman (1975, 21–74), joka tarkoittaa opitulla avuttomuudella ihmisen kyvyttömyyttä vaikuttaa oman elämänsä tapahtumiin. Opittu avuttomuus kehittyy ihmisille negatiivisten elämäkokemusten kautta. Ihminen ei enää yritä joitain tiettyjä asioita, koska ei usko onnistuvansa. Kokemus vaikuttaa ihmisen motivaatioon ja oppimiseen heikentävästi sekä tunteisiin tunnepi-

toisuuden lisääntymisenä. Opitun avuttomuuden tunne ei johdu yksilön henkilökohtaisista ominaisuuksista vaan on syntynyt elämäkokemusten myötä ja ympäristön vaikutuksesta. Kaiken kaikkiaan avuttomuus, passiivisuus ja puutteellinen vanhemmuus eivät välttämättä ole sidoksissa aineelliseen hyvinvointiin vaan johduvat elämännhallintataitojen, sosiaalisen- sekä kulttuurisen pääoman puutteista. Asiantuntijoiden mukaan vanhempien passiivisuus ja omien tarpeiden asettaminen lasten tarpeiden edelle näkyy selkeästi varsinkin huono-osaisissa perheissä. (Kuokkanen 2011b, 111–112.)

6.3 Psyykinen pahoinvointi

Nuorten kokemusten mukaan psyykkisen pahan olon taustalla on usein traumaattisia elämäntapahtumia. Esimerkkeinä elämänmuutoksista ovat kokemus oman itsen muuttumisesta, kaveruussuhteiden katkeaminen ja opiskelun jääminen kesken. Psyykinen paha olo muuttaa nuoren elämää monin tavoin. Psyykkisen pahan olon alkuvaiheessa korostuvatkin kokemukset erilaisuudesta. (Kiviniemi 2009, 111–113.) Psyykinen paha olo voi ilmetä muun muassa masennuksena, harhaajatuksina, jännittämisenä sosiaalisissa tilanteissa, pelkoina tai liiallisena tehokkuutena. Masentuneisuuden yleisyys liittyy nuoruuden kehityshaasteisiin ja siihen, että ne aiheuttavat helposti voimakkaita mielialan vaihteluita. Osittain mielialanlaskut voidaan nähdä normaalina nuoren kehitykseen liittyvänä ilmiönä. Pitkittyessään ne muodostavat kuitenkin vakavan uhan yksilön kehitykselle ja hyvinvoinnille. (Ellonen 2008, 19.)

Töitä, kiirettä ja stressiä. Aika on armoton, lahjomaton ikiliikkuja, joka herkeämättä joko kuluu tai karkaa. Jatkuva valtava ajan oravanpyörä jatkaa pyörimistään, vaikka uupuneet siitä tippuvatkin. Liian paljon pitäisi ehtiä, venyä mahdottomiin ilman kiitosta tai edes toivoa helpotuksesta. Vaatimukset ovat liian kovat silloin kun ihmisellä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämään ja kaikki vaihtoehdot ovat mahdottomia. (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007, 218.)

Masennuksen piirteitä nuorten kokemusten mukaan ovat vetäytymisen tarve, levottomuus, haluttomuus ja itsemurha-ajatukset. Psyykkiseen pahaan oloon liittyy itseinhon ja häpeän tunteita sekä lamaantumista. Läheisten ihmissuhteiden merki-

tys selviytymiselle ja tulevaisuuden uskon vahvistumiselle korostuu psyykkisiä vaikeuksia kohdatessa. Vanhempien tuki voi olla ohjaamista, aktivoimista, turvan antamista ja arkiasioista huolehtimista. (Kiviniemi 2009, 115–116.) Riskit sairastua masennukseen liittyvät yleensä nuoren omiin ominaisuuksiin sekä perheen piirteisiin, kuten perherakenteeseen, vanhempien koulutukseen ja työllisyystilanteeseen. Erityisesti tytöillä on selvästi suurempi riski masentuneisuuteen kuin pojilla. Perherakenteella on merkitystä sekä tyttöjen että poikien mielialaan, sillä kaikilla ydinperheessä asuvilla nuorilla on pienempi riski masentua kuin muunlaisissa perheissä asuvilla. (Ellonen 2008, 22–23.)

Lasten ja nuorten psyykinen ja fyysinen uupumus on ollut viime aikoina esillä useissa tutkimustuloksissa. Tuoreen kouluterveyskyselyn perusteella joka toinen 15–25-vuotias suomalainen kokee elämänsä stressaavaksi. Yleisimpiä stressin syytä ovat kiire, liian suuret työmäärät, menestymis- ja suorituspaineeet, epävarmuus sekä taloudellinen tilanne. (Karvonen 2009, 121.) Stressillä tarkoitetaan rasi-tustilaa, jossa yksilön tarpeet ja päämäärät ovat ristiriidassa ympäristön antamien mahdollisuuksien kanssa. Toisaalta stressi kuuluu elämään eikä kaikki stressi ole negatiivista. Sopiva stressitaso vauhdittaa yksilöä huippusuorituksiin ja itsensä voittamiseen sekä yksilönä kehittymiseen. Liiallinen ja pitkään jatkuva stressi on sen sijaan uhka ihmisen hyvinvoinnille. Se voi johtaa myös fyysiseen tai psyykkiseen sairastumiseen elimistön reagoiessa yksilölliset voimavarat ylittävään rasi-tustilaan. (Karvonen 2009, 122.) Turvallinen kasvu-ympäristö suojaa nuoria vaikeilta tilanteilta. Nuorille kaverit, ystävät, vanhemmat ja opettajat toimivat voimavarana silloin, kun esimerkiksi epäily omasta riittämättömyydestä uhkaa hyvinvointia.

6.4 Toimeentulo-ongelmat

Suhteellinen köyhyys tarkoittaa kykenemättömyyttä osallistua yhteiskunnassa yleisesti odotettuun elämäntapaan ja saavuttaa minimiksi katsottu elintaso taloudellisten resurssien puutteen vuoksi (Moisio 2008, 256). Toimeentulo-ongelmista kärsivillä on muita enemmän puutteita psykososiaalisessa ja terveydellisessä hyvinvoinnissa. Nuoria suojaavia tekijöitä toimeentulo-ongelmilta ovat erityisesti vanhempien luona asuminen, työssäkäynti ja korkea-asteen koulutus. (Kauppinen &

Karvonen 2008, 76.) Nuorille taloudellinen epävarmuus vaikeuttaa sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä (Luomanen 1999, 30). Säännöllisten kuukausitulojen loppuminen ja tippuminen työttömyystuen piiriin voi johtaa, että sosiaalista elämää on hankalampi ylläpitää. Välttämättä ei ole rahaa lähteä ravintolaan, kahvilaan, elokuviin tai muihin tapahtumiin. Myös vieraiden kutsuminen kotiin voi jäädä, mikäli ei ole rahaa ostaa mitään pöytään tarjottavaksi. Nuoren elämään kuuluu monia vaihteita, kuten itsenäistyminen, jolloin raha näyttelee isossa osassa.

Koulussa oli kaikkein vaikeinta. Minä olin lukion toisella luokalla, ja ikätovereideni elämäntilanne minuun verrattuna oli hyvin toisenlainen. Minä juuri ja juuri jaksoin opiskella, kun ongelmia kasaantui jokaisen erinumeroisen laskun tipahtaessa postiluukusta. Koulukirjani jouduin kustantamaan tietysti itse omalla tuellani, jos äidillä ei uuden jakson alkaessa ollut rahaa. Jokainen koulukirja oli minulle hyvin pelottava asia. Ne olivat hurjan kalliita, ja opettajat muistuttivat jokaisen jakson alkaessa, että jos kirjoja ei hankita, kurssille ei ole tulemistä. Kaikki muut saivat kirjansa ja, jos jollakin ei ollut, se johtui useimmiten siitä, että oli ollut muuta tekemistä kuin kirjakaupassa pyöriminen. (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007, 120.)

Tämän päivän yhteiskunnassa monet nuoret pelkäävät rahattomuutta, jolloin se voi olla jopa suurempi pelko nuorille kuin kuolema tai asunnottomuus (Näitä asioita nuoret pelkäävät enemmän kuin kuolemaa 2011). Sanonta, että raha ei tuo onnea, ei välttämättä aina pidä paikkaansa. Esimerkiksi Lääkärilehden julkaisussa kirjoitetaan, että ”paksulla lompakolla ja täydellä työkyvyllä on voimakas yhteys ihmisen kokemaan onnellisuuden tunteeseen.” (Tanskanen, Haatainen, Hintikka, Honkalampi, Antikainen & Viinamäki 2003.) Rahalla voi ostaa jonkun verran onnea, mutta silläkin on rajansa. Huomioitavaa on, että kaikilla ihmisillä ei välttämättä ole rahaa edes välttämättömiin menoihin, jolloin se saattaa heikentää yksilöiden onnellisuutta. Rahan paljous voi myös heikentää onnellisuutta, kun ei ole enää mistä haaveilla ja kaikki aineelliset resurssit ovat mahdollisesti saatavilla.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Nuorten tutkimuksissa omat haasteensa tilastollisen haltuunoton kannalta tuovat heidän vaihtelevat elämäntilanteensa. Usein tutkimusta vaikeuttaa siirtymäurien limittäisyys ja vaihtelevaisuus, niiden lisääntynyt mutkistuminen sekä muuttuminen epävarmemmaksi. Nuoruus elämänvaiheena sisältää tärkeitä siirtymiä, joista keskeisimpiä ovat kotoa lähteminen, perheen perustaminen, työmarkkinoille tulo ja kouluttautuminen. (Myllyniemi 2008, 18–19.)

Toteutimme opinnäytetyömme teorialähtöisesti. Perehdyimme aluksi nuorten kokemuksellista hyvinvointia käsittelevään kirjallisuuteen, jonka pohjalta loimme tutkimuksemme teoreettisen viitekehyksen. Opinnäytetyön toteutimme kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena, jossa käytimme mittarina sähköistä kyselylomaketta. Kyselylomakkeessa (LIITE1.) kysyttiin kunkin vastaajan henkilökohtaisia mielipiteitä ja näkemyksiä liittyen nuorten koettuun sosiaaliseen hyvinvointiin. Kyselymme oli osa laajempaa nuorten kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimusta, jonka tarkoituksena oli kerätä hyvinvointitietoa nuorista. Tavoitteena oli myös testata kyselylomaketta, että sitä voitaisiin jatkossa hyödyntää nuorten hyvinvoinnin tutkimisessa. Opinnäytetyössä näkyivät hyvin vahvasti toimeksiantajan intressit.

7.1 Tutkimusmenetelmä

Katariina Perttulan (2005,12) mukaan määrällinen näkökulma hyvinvoinnin kokemuksiin on antanut tietynlaisen näkökulman hyvinvointiin ja mahdollistanut vertailun. Määrällinen tutkimus on tuonut tietoa ”keskiverto hyvinvoinnista” ja siitä millaiset tekijät ovat vaikuttaneet hyvinvoinnin muodostumiseen yleisesti. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimusmenetelmässä tietoa tarkastellaan numeerisesti, jossa tutkija tulkitsee ja selittää olennaisen numerotiedon sanallisesti. Hän kuvaa, millä tavalla eri asiat liittyvät toisiinsa ja eroavat toistensa suhteen. Määrällisessä tutkimuksessa keskeisiä käsitteitä ovat muuttuja ja mittari. Muuttuja on asia, josta määrällisessä tutkimuksessa halutaan tietoa. Mittari on puolestaan väline, jolla saadaan määrällinen tieto tutkittavasta asiasta. (Heikkilä 2008, 16.) Tutkimuksesamme taustamuuttujia ovat sukupuoli, ikä, asuminen, kodin postinumero, perus-

koulun päättötodistuksen keskiarvo, opiskelupaikka, äidin koulutus, isän koulutus, vanhempien yhdessä asuminen ja se, että onko maahanmuuttaja. Kyselyymme ei vastannut yhtäkään maahanmuuttajaa, joten jätimme sen tutkimuksemme ulkopuolelle.

Ennen aineiston keräämistä tutkittava asia operationalisoidaan ja strukturoidaan. Operationalisointi tarkoittaa teoreettisten ja käsitteellisten asioiden muuttamista sellaiseen muotoon, että tutkittava ymmärtää asian. Strukturoinnissa tutkittavat asiat vakioidaan lomakkeeseen kysymyksiksi ja vaihtoehdoiksi ennalta niin, että kaikki ymmärtävät kysymyksen samalla tavalla ja kysymykset voidaan kysyä kaikilta vastaajilta samalla tavalla. (Vilka 2007, 14.) Opinnäytetyön kyselylomake muodostettiin SOHVI-hankkeen toimesta, mutta saimme kuitenkin vaikuttaa kyselylomakkeen kysymysten muodostamiseen ja muotoiluun.

Määrällisen tutkimuksen tavoitteita ovat tutkimusongelman muotoilu eli hypoteesi, teorian hyödyntäminen ja kausaalisuhteiden selvittäminen. Kausaalisuhde tarkoittaa syy- seurauksuhdetta, joka esiintyy tutkittavien ilmiöiden tai asioiden välillä. (Ketokivi 2009, 40.) Määrällisessä tutkimuksessa selittäminen tarkoittaa sitä, että luonnon ilmiöiden tai henkilöä koskevien eri asioiden välinen suhde ja sen erot tai syyt yritetään tehdä selkeämmiksi tai ymmärrettävämmiksi lukujen avulla. Hypoteesi tarkoittaa perusteltua väitettä. Väite sisältää tutkimusongelmaa koskevan joko ennakoivan selityksen tai ratkaisun mahdollisesta asioiden välisistä yhteyksistä, eroista tai syistä. Teorialla tarkoitetaan lakeja tai lainalaisuuksia, jotka esiintyvät tutkittavassa asiassa. Teoria on ajatuskokonaisuus, joka osoittaa jonkin asian tai ilmiön säännönmukaisuuden. (Vilka 2007, 16–18.)

Tutkimuksemme on selittävä tutkimus. Tarja Heikkilän (2008, 15) mukaan selittävä tutkimus tarkoittaa sitä, että tutkija antaa selityksensä avulla tutkitusta asiasta perusteltua lisätietoa tai esittää asian taustalla vaikuttavia syitä. Selityksen tavoite on tehdä tutkittu asia aiempaa selvemäksi ja ymmärrettävämmäksi. Tutkimuksemme pyrkii osoittamaan, mitkä tekijät vaikuttavat nuorten kokemukselliseen hyvinvointiin. Tarkastelimme tutkimusaineistoa ja syy- seuraussuhteiden merkittävyyttä ristiintaulukoinnin ja Pearsonin khiin-neliö-testin avulla.

7.2 Tutkimusaineiston keruu

Kysely on aineiston keräämistapa, jossa kysymysten muoto on standardoitu eli vakioitu. Vakiointi tarkoittaa, että kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. (Vilka 2007, 28.) Määrällisen tutkimuksen aineistolle on tyypillistä vastaajien suuri määrä. Mitä suurempi on otos, sitä paremmin se edustaa perusjoukon keskimääräistä mielipidettä, asennetta tai kokemusta tulkittavasta asiasta. (Vilka 2007, 16–17.) Toteutimme opinnäytetyön määrällisenä tutkimuksena, koska SOHVI-hankkeen osatutkimuksessa oli tarvetta nuorille suunnattuun kyselyyn. Valitsimme kyselyn aineiston keräämisen tavaksi, koska tutkittavia oli paljon ja monista eri oppilaitoksista. Lisäksi suurta aineistoa on luotettavampaa tarkastella numeerisesti.

Tutkimusaineiston keräämiseksi otimme yhteyttä sähköpostilla ja puhelimitse kevään 2013 aikana toisen asteen oppilaitoksiin. Ennen aineiston keräämistä esitimme suullisesti saatekirjeen ja olimme itse konkreettisesti paikalla, jotta kyselyyn vastaaminen sujuisi opiskelijoilta ongelmitta. Suullisen saatteen lisäksi annoimme myös kirjallisen saatekirjeen tutkimuksesta (LIITE2.) Vastaajat valikoituivat tutkimukseemme satunnaisesti toisen asteen oppilaitoksien toimesta. Tutkimukseen otimme mukaan yhteensä 218 opiskelijan vastaukset. Vastaajista suurin osa eli 87,6 prosenttia asui lapsuuden perheessä. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että suurin osa kyselyyn vastanneista olivat 16–17-vuotiaita. Vastaajista vain 6,4 prosenttia asui kokonaan itsenäisesti omassa kodissa ja 6,0 prosenttia asui lapsuuden perheessä, mutta kouluviikot itsenäisesti. Tässä tapauksessa nuoret asuivat esimerkiksi kouluviikot asuntolassa ja viikonloppuisin kotona vanhempien luona.

Tutkimuksemme kyselylomake koostui monivalintakysymyksistä, joissa vastausvaihtoehdot olivat asetettu valmiiksi eli kysymykset olivat strukturoituja. Kysymyksissä, jotka käsittelivät nuoren elämäntilannetta, sosiaalisia verkostoja ja perheen kokemuksia elämään liittyvistä koettelemuksista vastausvaihtoehtoja olivat 1.) täysin eri mieltä, 2.) lähes eri mieltä, 3.) ei samaa eikä eri mieltä, 4.) lähes samaa mieltä ja 5.) täysin samaa mieltä. Kysymyksissä, jotka käsittelivät sosiaalista pääomaa ja nuoren perheen elämäntilannetta vastausvaihtoehtoja olivat 1.) reilusti vähemmän kuin muissa perheissä, 2.) vähemmän kuin muissa perheissä, 3.) yhtä

paljon kuin muissa perheissä, 4.) enemmän kuin muissa perheissä ja 5.) reilusti enemmän kuin muissa perheissä. Kyselylomake pyrittiin muotoilemaan niin, että opiskelijat ymmärtäisivät kysymykset samalla tavalla ja kaikki vastaajat pystyisivät vastaamaan kysymyksiin. Lisäksi tarkoituksena oli, että jokainen kysymys sisältäisi vain yhden asiasisällön ja samaa asiasisältöä koskevat asiat seuraavat toisiaan. Tarkistimme kysymyksiä oikeinkirjoituksen ja sen, etteivät kysymykset johdattele vastaajaa vastauksissaan. Kysymyksiä muotoilussa oli tärkeää, että kysymykset sisälsivät vain niitä asioita, joita tutkimuksessa mitataan. Myös vaihtoehtojen piti olla samantasoisia, etteivät ne syrji tai loukkaa vastaajaa. SOHVI-hankkeen toimesta kyselylomake testattiin ennen tutkimusaineistoon keräämistä Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijoilla.

Aineiston kerääminen opinnäytetyöhön osoittautui vaikeammaksi kuin kuvittelimme, koska oppilaitoksissa oli keväen 2013 aikana paljon opiskelijoita työelämäjaksoilla ja valmistumassa. Myös aineiston kerääminen sähköisesti WEBROPOL-ohjelman kautta oli haastavaa, koska oppilaitoksien atk-tiloihin mahtui varsin vaihteleva määrä opiskelijoita. Kyselyn toteuttaminen Internetin välityksellä aiheutti myös haasteita, koska Internet-yhteydet saattoivat katketa kesken kyselyyn vastaamisen. Totesimme kuitenkin WEBROPOL-ohjelman kautta tehtävän kyselyn nuorille helpoimmaksi, koska kyselyn täyttämiseen meni aikaa noin 15–20 min. Lisäksi nuorten atk-aidot olivat hyvät, joten vastaajia ei tarvinnut juurikaan opastaa tietokoneiden käytössä. Tutkimusaineiston keräämisen aikana oppilaitoksien opiskelijat ja opettajat suhtautuivat myönteisesti tutkimusaineiston keräämiseen ja tutkimukseemme.

7.3 Tutkimuksen analyysi

Määrällisessä tutkimuksessa tutkimusaineiston kerääminen, tutkimusaineiston käsittely ja analysointi sekä tulkinta ovat erillisiä vaiheita (Vilka 2007, 106). Aloitimme tutkimusaineiston analysoinnin syöttämällä ja tallentamalla aineiston Exceliin sellaiseen muotoon, että sitä voitiin tutkia numeerisesti käyttäen apuna IBM SPSS Statistics 21-tilastointiohjelmalla. Taulukkoa, johon muuttujia koskevat havainnot syötetään, kutsutaan havaintomatriisiksi. Havaintomatriisi on siis sama kuin aineis-

to. (Heikkilä 2008, 123.) Tulkintavirheiden välttämiseksi tulee säilyttää käsitteellinen vastaavuus teorian ja empirian välillä tutkimussuunnitelmasta tutkimuksen raportointiin (Vilkkä 2007, 111–114). Tämän vuoksi tutkimuksessamme on olennaista oikeiden asioiden mittaaminen, jotta opinnäytetyössä teoria ja empiiria vastaavat.

Kyselylomakkeilla saadun aineiston tarkistimme useaan kertaan, että muuttujien nimien ja arvojen selitteet vastaavat lomakkeen tietoja. Kyselyssämme oli ainoastaan yksi vastauslomake, jonka totesimme puutteelliseksi. Todennäköisesti yksi vastannut ei ole halunnut tai jostain syystä jaksanut vastata rehellisesti kyselyyn. Tämän jälkeen SPSS-tilastointiohjelmassa kyselylomakkeen kysymykset numeroitiin juoksevilla numeroilla, jotta aineistoa olisi helpompi analysoida. Lisäksi suoritimme muuttujien luokittelun, esimerkiksi nimesimme taustamuuttujat sukupuoli =K01 ja ikä =K02.

Aineistosta yhdistimme osan kyselylomakkeen vastausvaihtoehdoista, jotta tuloksia voitaisiin paremmin yleistää koskemaan suurempaa joukkoa. Vastausvaihtoehdoissa ei myöskään ollut riittävästi hajontaa jokaiseen vastausvaihtoehtoon. Lisäksi aineiston analysointi ja vertailu oli helpompaa vastausvaihtoehtojen yhdistämisen jälkeen. Kysymykset, jotka käsittelivät perheen kokemuksia elämään liittyvistä koettelemuksista, sosiaalisia verkostoja ja nuoren elämäntilannetta muutimme kaksiluokkaisiksi. Yhdistimme vaihtoehdot 1.) täysin/lähes/ei samaa eikä eri mieltä ja 2.) lähes/täysin samaa mieltä. Yhdistimme vastausvaihtoehdon ”ei samaa eikä eri mieltä” kohtaan ” 1.) täysin/lähes eri mieltä, koska koemme sen enemmän vaikuttavan heikentävästi hyvinvointiin kuin, että se tuottaisi hyvinvointia. Kysymykset, jotka käsittelivät sosiaalista pääomaa ja nuoren perheen elämäntilannetta muutimme vastausvaihtoehdot kolmiluokkaiseksi. Tämä sen vuoksi, koska suurin osa nuorista vastasi vastausvaihtoehtojen keskivaiheille. Yhdistimme vaihtoehdot 1.) reilusti vähemmän/vähemmän kuin muissa perheissä, 2.) yhtä paljon kuin muissa perheissä ja 3.) enemmän/reilusti enemmän kuin muissa perheissä.

Hypoteesin testauksessa tarkistetaan, kuinka paljon muuttujan arvot poikkeavat kontrollitoksen arvoista, satunnaisvaihtelusta tai normaalijakaumasta (Vilkkä 2007, 133; Heikkilä 2008, 90–91). Opinnäytetyössämme ristiintaulukoinnin avulla selvitimme, miten eri muuttujat ovat riippuvaisia toisistaan. Riippuvuus tarkoittaa,

että jokin muuttuja vaikuttaa toiseen muuttujaan (Vilkkä 2007, 118–129). Ristiintaulukointia varten muutimme havaintojen määrät prosenttiluvuiksi, riveiksi ja sarakkeiksi, jolloin taulukko on havainnollisempi ja selkeämpi lukea. Lisäksi khiin-neliö-testin perusteella tarkastelimme, että ovatko muuttujien väliset yhteydet tilastollisesti merkitseviä.

7.4 Tutkimuksen luotettavuus, yleistettävyyys ja eettisyys

Olemme tehneet opinnäytetyösopimuksen Timo Toikon kanssa, joka johtaa SOHVI-hankkeen osatutkimusta. Opinnäytetyömme on julkinen asiakirja, jonka saa julkaista Theseus-verkkokirjastossa. Tutkimusluvan opinnäytetyöhön saimme SOHVI-hankkeen toimesta. Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostimme ainoastaan luotettavista kotimaisista ja ulkomaalaisista lähteistä. Teoriaosaan käytimme monipuolisesti muun muassa kirja- ja verkkolähteitä sekä tutkimuksia.

Tutkimuksen validiteetti tarkoittaa, että lomakkeen kysymysten tulee mitata oikeita asioita yksiselitteisesti ja niiden tulee kattaa tutkimusongelma. Perusjoukon tarkka määrittely, edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti edesauttavat validin tutkimuksen toteutumista. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten tarkkuutta. Tutkimuksen tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia. Luotettavien tulosten saamiseksi on myös varmistettava, että kohderyhmä edustaa koko tutkittavaa perusjoukkoa. (Heikkilä 2008, 29–31.) Tutkimusprosessin aikana tavoitteena on mahdollisimman objektiivinen tutkimus eli tutkimusprosessi ja tutkimustulokset ovat puolueettomia. Toisin sanoen tutkija ei vaikuta tutkimustulokseen. Tutkijan tulee olla myös avoin tutkittaviaan kohtaan. Tietoja kerätessä tulee tutkittaville selvittää tutkimuksen tarkoitus ja käytötapa. (Heikkilä 2008, 31.)

Tutkimustuloksia raportoitaessa on huolehdittava luottamuksellisuus ja se, ettei kenenkään yksityisyyttä tai liike- tai ammattisalaisuutta vaaranneta. Lisäksi tuloksia julkaistaessa on lähtökohtana pidettävä yksilöiden ja yritysten tietosuojaa sekä periaatetta, että tilastoyksikköä koskevia tietoja ei luovuteta tiedon käyttäjille tunnistettavassa muodossa. Tutkimuksen tulee olla myös hyödyllinen ja käyttökelpoinen. (Heikkilä 2008, 32.) Tutkimuksen aineiston keräämisvaiheessa kerroimme

opiskelijoille, että vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaajien henkilötietoja ei kysytty missään vaiheessa kyselylomakkeen aikana, joten vastaaminen oli täysin anonymiä. Vastauksia tarkastelimme ainoastaan tilastollisesti, joten yksittäisiä vastauksia ei missään vaiheessa raportoida erikseen. Vastauksia käsitelimme myös täysin luottamuksellisesti. Tutkimusaineistoa säilytimme salasanalla ja käyttäjätunnuksella suojatulla koulun tietokoneella. Tutkimusaineiston analysoinnin jälkeen tuhosimme aineiston.

Tutkimusaineiston luotettavuutta voidaan arvioida aineiston yleistettävyyden kannalta. Vastauksia saimme kerättyä yhteensä 218 oppilaalta ammatillisista oppilaitoksista ja lukioista. Tutkimukseemme osallistuneista opiskelijoista hieman yli puolet eli 56,4 prosenttia opiskeli ammatillisessa oppilaitoksessa. Lukioissa puolestaan opiskeli 43,1 prosenttia vastanneista. Vastaajat edustivat kumpaakin sukupuolta. Vastanneista miehiä oli hieman enemmän 54,6 prosenttia kuin naisia 44,5 prosenttia. Aineistomme koostui pienemmistä maaseudulla sijaitsevista oppilaitoksista ja suuremmista kaupungeissa sijaitsevista oppilaitoksista.

Nuorten kyselytutkimuksissa käytännöllisin ongelma on otoksen vääristyminen. Luultavasti ne nuoret, joilla menee kaikkein huonoimmin, eivät vastaa kyselyihin. (Myllyniemi 2008, 18.) Kaikki tutkimukseemme osallistuneet opiskelijat vastasivat kyselyymme, vaikka joidenkin opiskelijoiden kohdalla saattoi havaita hieman turhautumista kysymyksiin vastaamisessa. Aineistosta on kuitenkin vaikea arvioida ovatko nuoret saaneet vastata rauhassa ja rehellisesti kyselyyn. Kysymykset olivat mielestämme ymmärrettäviä ja selkeitä, mutta muutamia ongelmia ilmeni tutkimusaineiston keruu vaiheessa. Esimerkiksi kysyttäessä omaa tai vanhempien koulutusta ongelmana oli, että vastausvaihtoehtoista sai valita vain yhden. Lisäksi atk-tiloissa tietokoneiden sijainti ei välttämättä ollut paras mahdollinen, koska kaikilla oppilailla ei ollut aikaa ja tilaa riittävästi vastata. Toteutimme kyselyn normaalin koulupäivän aikana, jolloin osa nuorista ei välttämättä jaksanut keskittyä täysin vastaamiseen.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Opinnäytetyössä tutkimustuloksia esitimme sanallisesti, ristiintaulukoiden ja kaavioiden avulla. Analysoimme vain osan kyselylomakkeen kysymyksistä, koska muuten työstämme tulisi liian laaja. Valitsimme tähän opinnäytetyöhön ainoastaan tutkimustulokset, jotka ovat Pearsonin khiin-neliö-testin perusteella tilastollisesti merkitseviä ja vastaavat teoreettiseen viitekehukseemme. Keskeiset tutkimustulokset havainnollistamme taulukoin ja kaavioin.

Aloitamme tulososion käsittelemällä kyselylomakkeen (LIITE1.) kohdan 17 kysymyksiä nuoren elämäntilanteesta, jossa mittasimme eri taustamuuttujien yhteyttä koettuun sosiaaliseen hyvinvointiin. Tämän jälkeen keskityimme esittämään tuloksia tulososion kannalta keskeisestä nuorten kokemuksellisesta hyvinvoinnista. Käytimme kokemuksellisen hyvinvoinnin mittaamisessa komponentteina kognitiivista hyvinvointia, affektiivista hyvinvointia ja elämän merkitystä. Tulososiossa kokemuksellista hyvinvointia käsitelimme sosiaalisen pääoman, perheen rasituksen ja sosiaalisten verkostojen kautta. Näissä kysymyksissä 13, 15 ja 16 nuoret ovat arvioineet väitteen mukaista asiaa perheeseensä. Kokemuksellista hyvinvointia käsitteleviä kysymyksiä ristiintaulukoimme kysymyksiin, jotka käsittelevät nuoren elämäntilannetta. Tutkimusosiossa tuomme esiin tulokset (LIITE4. ja LIITE5.), joissa khiin-neliö-testin perusteella ehdot ovat voimassa ja tulokset ovat merkitseviä ($p =$ alle 0,05 tulos on melko merkitsevä, $p =$ alle 0,01 tulos merkitsevä ja $p =$ alle 0,001 tulos on erittäin merkitsevä). Vastaajien määrät kysymyksissä vaihtelevat, koska eri määrä opiskelijoita on vastannut kysymyksiin.

8.1 Taustamuuttujat

Tutkimme kuinka ikä, peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo, äidin koulutus ja vanhempien yhdessä asuminen ovat yhteydessä nuorten kokemaan hyvinvointiin. Valitsimme vain nämä taustamuuttujat, koska niillä on tutkimuksemme mukaan eniten yhteyttä nuoren kokemukselliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Analysoimme khiin-neliö-testin perusteella taustamuuttujien välistä suhdetta sosiaaliseen hyvinvointiin. Valitsimme vain kolme merkittävintä tulosta jokaisesta taustamuuttu-

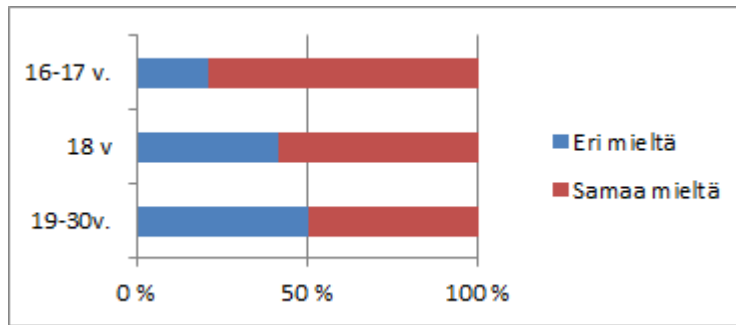
jasta (LIITE3.) Tekstissä vahvistamme tuloksia myös muilla merkitsevillä muuttujilla.

Taustamuuttujista merkitseviä tuloksia nousi myös kahdesta muusta taustamuuttujasta. Tutkimuksemme mukaan esimerkiksi opiskelupaikalla on melko merkitsevä yhteys siihen, kuinka tyytyväinen nuori on taloudelliseen tilanteeseensa. Yllättäen lukiolaiset 61,7 prosenttia ovat tyytyväisempiä taloudelliseen tilanteeseensa kuin ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevat 44,7 prosenttia. Lisäksi nuoren asuminen näyttäisi olevan yhteydessä erittäin merkitsevästi siihen, kuinka tyytyväinen nuori on taloudelliseen tilanteeseensa. Tuloksen mukaan nuoret, jotka asuvat lapsuuden perheessä 56,5 prosenttia ovat tyytyväisempiä taloudelliseen tilanteeseensa, kuin ne jotka asuvat itsenäisesti omassa kodissa 21,4 prosenttia tai lapsuuden perheessä, mutta kouluviikot itsenäisesti 15,4 prosenttia.

8.1.1 Ikä

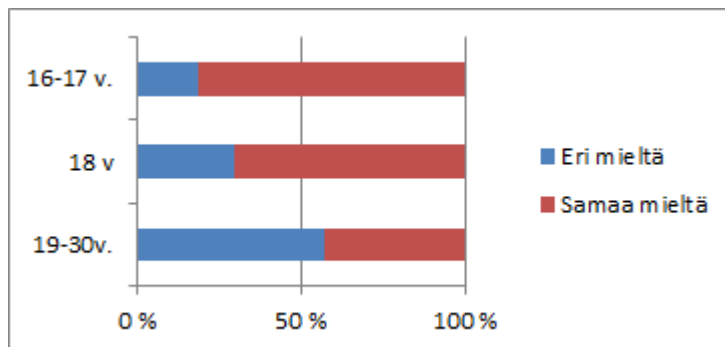
Tutkimusaineistomme koostuu nuorista, jotka ovat iältään 16–30-vuotiaita. Suurin osa vastaajista eli 71,6 prosenttia ovat 16–17-vuotiaita. Vastaajista 18-vuotiaita on 22,0 prosenttia ja 19–30-vuotiaita on vain 6,4 prosenttia. Tutkimuksemme mukaan ikä on keskeisesti yhteydessä siihen, kuinka merkitykselliseksi nuori kokee elämänsä, henkisen hyvinvointinsa ja taloudellisen tilanteensa.

Tutkimuksemme mukaan iällä on yhteys siihen kokeeko nuori elämällään olevan merkitystä. Vastanneista yhteensä yli puolet eli 72,8 prosenttia on sitä mieltä, että elämällä on merkitystä. Huolestuttavaa on, että 27,2 prosenttia vastanneista kokee, ettei elämällä ole merkitystä. Tuloksesta on huomattavissa, että kokemus elämän merkittävyydestä vähenee vanhetessa. Tyytyväisimpiä ovat 16–17-vuotiaat, joista 79,4 prosenttia kokee elämällään olevan merkitystä.

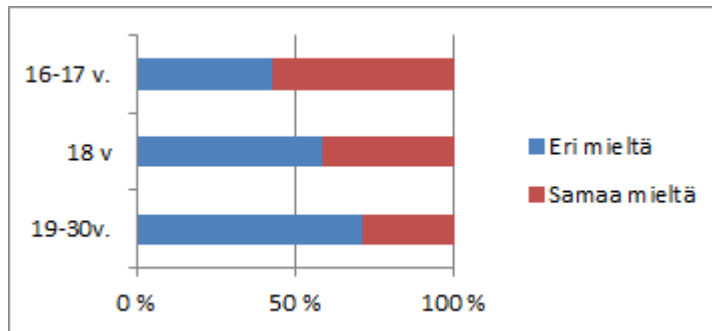
Kuvio 3. Iän yhteys elämän merkitykseen

Tutkimuksemme mukaan iällä on merkittävä yhteys siihen, miten tyytyväinen nuori on henkiseen hyvinvointiinsa. Vastanneista yhteensä yli puolet eli 76,5 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä henkiseen hyvinvointiinsa. Huolestuttavaa kuitenkin on, että yhteensä 23,5 prosenttia nuorista eivät ole tyytyväisiä henkiseen hyvinvointiinsa. Tuloksesta on huomattavissa, että tyytyväisyys henkiseen hyvinvointiin vähenee vanhetessa. Tyytyväisimpiä ovat 16–17-vuotiaat, joista 81,4 prosenttia ovat tyytyväisiä henkiseen hyvinvointiinsa.

Kuvio 4. Iän yhteys henkiseen hyvinvointiin

Tutkimuksemme mukaan iällä on yhteys siihen, miten nuori kokee taloudellisen tilanteensa. Vastanneista yhteensä lähes puolet eli 51,8 prosenttia ovat tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa. Huolestuttavaa kuitenkin on, että yhteensä 48,2 prosenttia nuorista eivät koe olevansa tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa. Tuloksesta on huomattavissa, että tyytyväisyys taloudelliseen tilanteeseen vähenee vanhetessa. Tyytyväisimpiä ovat 16–17-vuotiaat, joista 57,1 prosenttia ovat tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa.

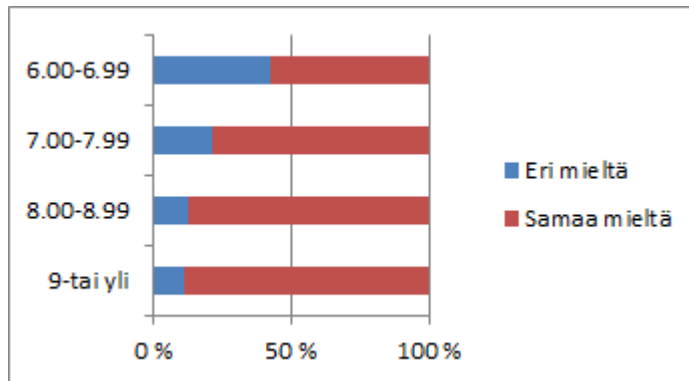

Kuvio 5. Iän yhteys taloudelliseen tilanteeseen

8.1.2 Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo

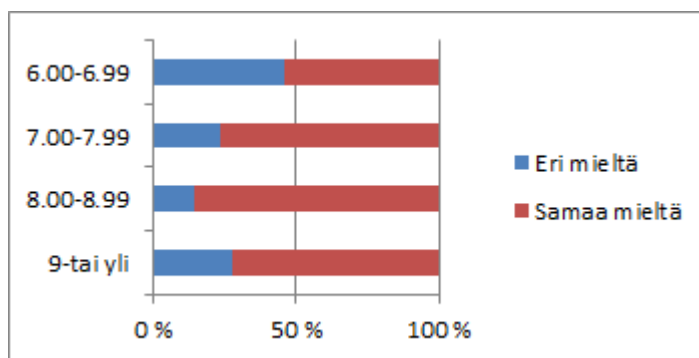
Tutkimuksemme osallistuneista nuorista 11,9 prosentilla peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo on 6.00 – 6.99. Vähän alle puolilla vastanneista eli 47,2 prosentilla peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo on 7.00–7.99. Vastanneista 32,6 prosentilla keskiarvo on 8.00 – 8.99 ja vain 8,3 prosentilla keskiarvo on 9-tai yli. Tutkimuksemme mukaan peruskoulun päättötodistuksen keskiarvolla on merkitsevä yhteys siihen kuinka tyytyväinen nuori on opiskeluunsa ja terveyteensä. Lisäksi keskiarvolla on yhteys, siihen näkeekö nuori tulevaisuutensa valoisana ja kokeeko hän tekemänsä asiat mielekkäiksi. Esimerkiksi mitä korkeampi on nuoren peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo, sitä tyytyväisempiä he ovat opiskeluunsa. Tyytyväisimpiä ovat nuoret, joiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo on 9-tai yli, joista 83,3 prosenttia ovat opiskeluunsa tyytyväisiä.

Tutkimuksemme mukaan peruskoulun päättötodistuksen keskiarvolla on yhteys siihen, kuinka tyytyväinen nuori on terveyteensä. Vastanneista yhteensä huomattavasti yli puolet eli 79,8 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä terveyteensä. Huolestuttavaa on, että yhteensä 20,2 prosenttia eivät ole terveyteensä tyytyväisiä. Vastauksista on huomattavissa, että mitä korkeampi on peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo, sitä tyytyväisempiä nuoret ovat terveyteensä. Tyytyväisyys terveyteen lisääntyy huomattavasti, kun peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo on yli 7.00. Tyytyväisimpiä ovat nuoret, joiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo on 9- tai yli. Heistä jopa 88,9 prosenttia ovat tyytyväisiä terveyteensä.

Kuvio 6. Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvon yhteys terveyteen

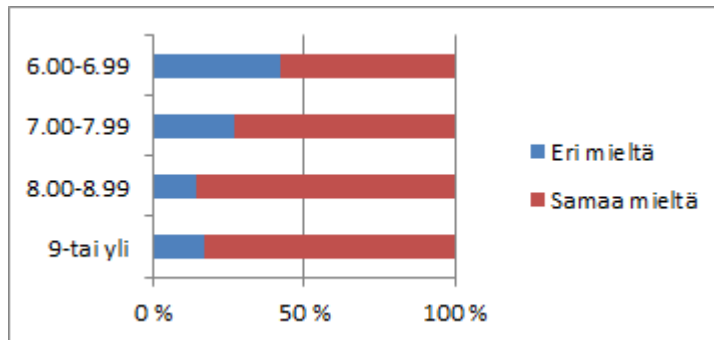
Tutkimuksemme mukaan peruskoulun päättötodistuksen keskiarvolla on yhteys siihen, että näkeekö nuori tulevaisuutensa valoisana. Vastanneista yhteensä yli puolet eli 76,3 prosenttia näkevät tulevaisuutensa valoisana. Huolestuttavaa on, että yhteensä 23,7 prosenttia nuorista eivät näe tulevaisuuttaan valoisana. Yllättävää on, että nuoret, joiden keskiarvo on 7.00–7.99 ja 8.00–8.99 kokevat tulevaisuutensa todennäköisemmin valoisaksi. Tutkimuksen mukaan kaikkein todennäköisimmin tulevaisuutensa näkevät valoisana nuoret, joiden keskiarvo on 8.00–8.99. Heistä jopa 85,7 prosenttia näkevät tulevaisuutensa valoisana.

Kuvio 7. Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvon yhteys kokemukseen tulevaisuudesta

Tutkimuksemme mukaan peruskoulun päättötodistuksen keskiarvolla on yhteys siihen kokeeko nuori asiat, joita tekee mielekkäiksi. Vastanneista yli puolet eli 76,3 prosenttia kokevat asiat, joita tekevät mielekkäiksi. On huolestuttavaa, että 23,7 prosenttia eivät koe tekemiään asioita mielekkäiksi. Yllättävää on, että peruskoulun päättötodistuksen keskiarvolla on yhteys siihen kokevatko nuoret tekemänsä asiat mielekkäiksi. Ajattelisi, että nuoret joiden keskiarvo on heikompi, keskittyisi-

vät enemmän mielekkäiden asioiden tekemiseen kuin esimerkiksi opiskeluun. Yllättävää on, että nuoret, joiden keskiarvo on 7.00–7.99 ja 8.00–8.99 kokevat todennäköisemmin tekevänsä mielekkäitä asioita. Tutkimuksen mukaan kaikkein todennäköisimmin nuoret, joiden keskiarvo on 8.00- 8.99 kokevat tekemänsä asiat mielekkäiksi. Heistä jopa 85,9 prosenttia kokevat tekevänsä mielekkäitä asioita.

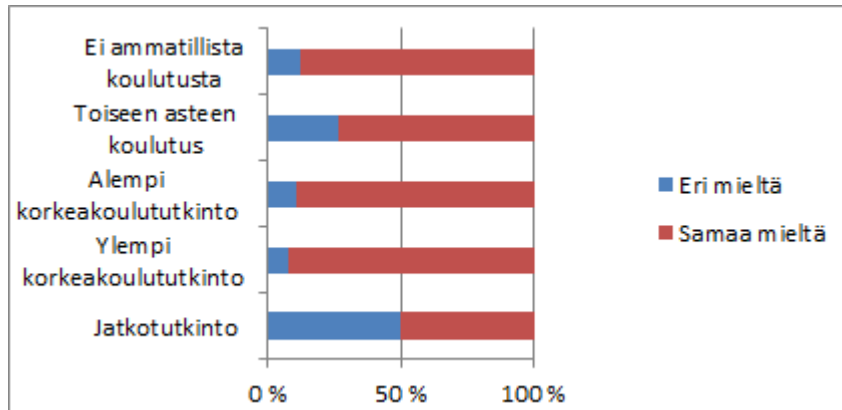
Kuvio 8. Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvon yhteys mielekkäiden asioiden tekemiseen

8.1.3 Äidin koulutus

Tutkimukseen osallistuneista nuorista suurimmalla osalla eli 54,6 prosentilla äidin koulutus on toisen asteen tutkinto, esimerkiksi ammattikoulu. Vastanneista 17,4 prosentilla äidin koulutus on ylempi korkeakoulututkinto, 16,5 prosentilla alempi korkeakoulututkinto ja vain 2,8 prosentilla jatkotutkinto esimerkiksi lisensiaatin tai tohtorin tutkinto. Huolestuttavaa tuloksissa on, että 7,3 prosentilla vastanneiden äideistä ei ole lainkaan ammatillista koulutusta. Tutkimuksemme mukaan äidin koulutuksella on merkitsevä yhteys siihen millaiseksi nuori kokee terveytensä ja taloudellisen tilanteensa. Lisäksi äidin koulutuksella on yhteys siihen kokeeko nuori olevansa hyödyksi muille.

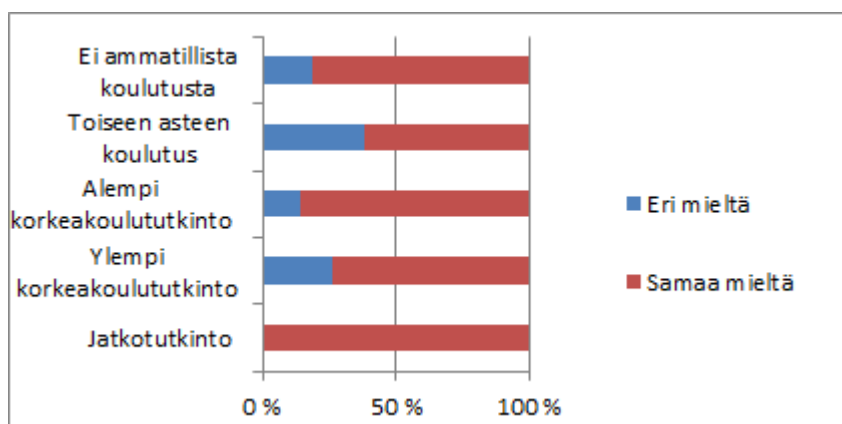
Tutkimuksemme mukaan äidin koulutuksella on yhteys siihen, miten nuori kokee terveytensä. Vastanneista suurin osa eli 79,5 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä terveyteensä. Huolestuttavaa on, että yhteensä 20,5 prosenttia nuorista eivät ole terveyteensä tyytyväisiä. Yllättävää tutkimuksen mukaan on, että suurempi osa nuorista joiden äidillä ei ole ammatillista koulutusta (87,5 prosenttia) kokevat olevansa tyytyväisempiä terveyteensä kuin ne, joiden äidillä on toiseen asteen koulutus (73,1 prosenttia). Tyytyväisimpiä terveyteensä ovat nuoret, joiden äidin

koulutus on alempi tai ylempi korkeakoulututkinto. Kaikista tyytyväisimpiä ovat kuitenkin nuoret, joiden äidin koulutus on ylempi korkeakoulututkinto. Heistä jopa 92,1 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä terveyteensä.

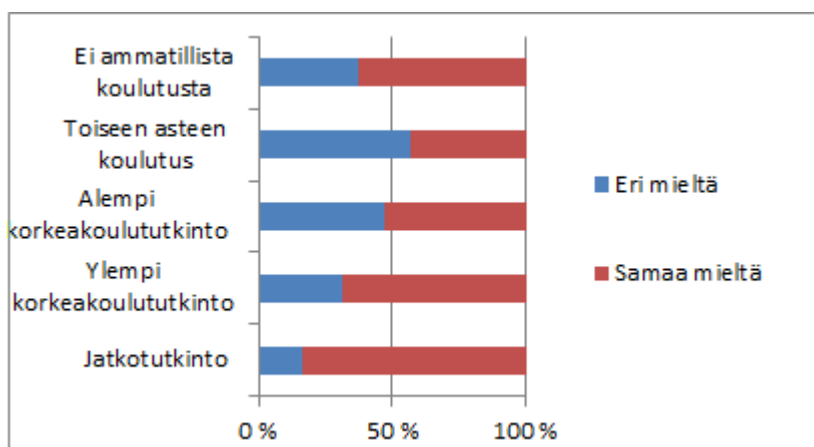
Kuvio 9. Äidin koulutuksen yhteys terveyteen

Tutkimuksemme mukaan äidin koulutuksella on yhteys siihen kokeeko nuori olevansa hyödyksi muille. Vastanneista suurin osa eli 70,6 prosenttia kokevat olevansa hyödyksi muille, kun 29,4 prosenttia eivät koe olevansa hyödyksi muille. Yllättävän suuri osa eli 81,3 prosenttia vastanneista, joiden äidillä ei ole lainkaan ammatillista koulutusta kokevat olevansa hyödyksi muille. Lisäksi yllättävää on, että nuoret, joiden äidin koulutus on toisen asteen koulutus kokevat vähintään olevansa hyödyksi muille. Nuoret, joiden äidin koulutus on jatkotutkinto ja alempi korkeakoulututkinto kokevat todennäköisemmin olevansa hyödyksi muille. Kaikista todennäköisimmin nuoret, joiden äidillä on jatkotutkinto kokevat olevansa hyödyksi muille.

Kuvio 10. Äidin koulutuksen yhteys kokeeko olevansa hyödyksi muille

Tutkimuksemme mukaan äidin koulutuksella on yhteys siihen, miten nuori kokee taloudellisen tilanteensa. Vastanneista vain vähän yli puolet eli 51,6 prosenttia ovat tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa. Huolestuttavaa on, että hieman alle puolet eli 48,4 prosenttia eivät ole taloudelliseen tilanteeseensa tyytyväisiä. Yllättävää on, että suurempi osa vastanneista, joiden äidillä ei ole lainkaan ammatillista koulutusta 62,5 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa kuin ne, joiden äidin koulutus on toisen asteen tutkinto 42,9 prosenttia. Tyytyväisimpiä ovat nuoret, joiden äidin koulutus on jatkotutkinto. Heistä jopa 83,3 prosenttia ovat tyytyväisiä taloudelliseen tilanteeseensa.

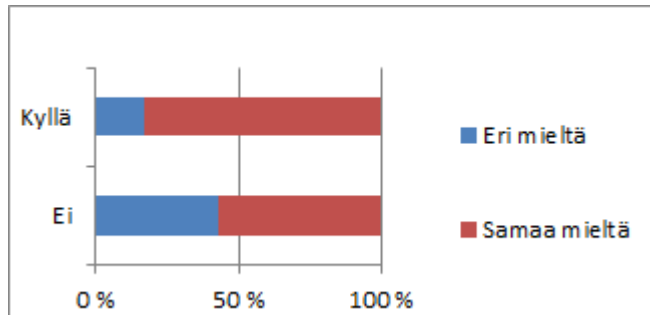
Kuvio 11. Äidin koulutuksen yhteys taloudelliseen tilanteeseen

8.1.4 Vanhempani asuvat yhdessä

Tutkimuksemme osallistuneista nuorista 75,2 prosentilla vanhemmat asuvat edelleen yhdessä. Nykypäivänä varsinkin perhemuotojen vaihtelevuus on aiheuttanut sen, että vanhemmat eroavat yhä useammin. Erojen seurauksena myös avoliittojen ja yksinhuoltajien määrä yhteiskunnassa on jatkuvasti kasvanut. Tutkimuksemme mukaan vanhempien yhdessä asuminen on merkitsevä yhteys siihen, kuinka tyytyväinen nuori on henkiseen hyvinvointiinsa, terveyteensä ja elämäänsä.

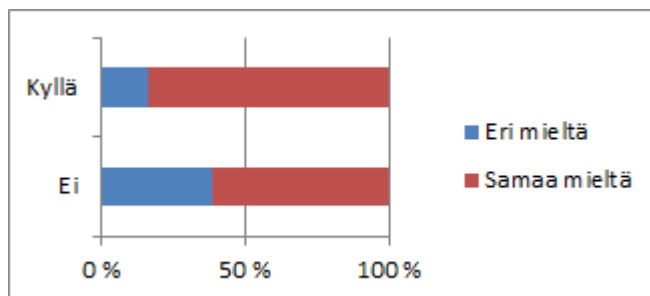
Tutkimuksemme mukaan vanhempien yhdessä asumisella on positiivinen yhteysnuorten henkiseen hyvinvointiin. Vastanneista huomattavasti yli puolet eli 76,5 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä henkiseen hyvinvointiinsa. On kuitenkin huolestuttavaa, että 23,5 prosenttia nuorista eivät ole tyytyväisiä henkiseen hyvin-

vointiinsa. Nuoret, joiden vanhemmat asuvat yhdessä heistä jopa 82,8 prosenttia ovat tyytyväisiä henkiseen hyvinvointinsa. Puolestaan nuoret, joiden vanhemmat eivät asu yhdessä vain 57,4 prosenttia ovat tyytyväisiä henkiseen hyvinvointiinsa.

Kuvio 12. Vanhempien yhdessä asumisen yhteys henkiseen hyvinvointiin

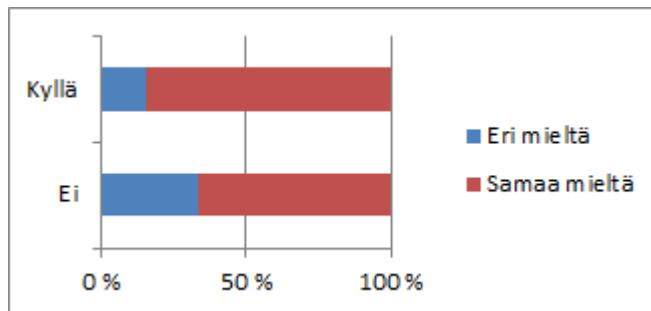
Tutkimuksemme mukaan vanhempien yhdessä asumisella on positiivinen yhteys nuorten elämään tyytyväisyyteen. Vastanneista suurin osa eli 78,0 prosenttia ovat tyytyväisiä elämäänsä. Huolestuttavaa on, että nuorista 22,0 prosenttia eivät ole tyytyväisiä elämäänsä. Nuoret, joiden vanhemmat asuvat yhdessä heistä jopa 83,5 prosenttia ovat tyytyväisiä elämäänsä. Puolestaan nuorista, joiden vanhemmat eivät asu yhdessä heistä vain 61,1 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä elämäänsä.

Kuvio 13. Vanhempien yhdessä asumisen yhteys elämään tyytyväisyyteen

Tutkimuksemme mukaan vanhempien yhdessä asumisella on positiivinen yhteys nuorten tyytyväisyyteen terveyteen. Vastanneista huomattavasti yli puolet eli 79,8 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä terveyteensä. Huolestuttavaa kuitenkin on, että 20,2 prosenttia nuorista eivät ole tyytyväisiä terveyteensä. Nuoret, joiden vanhemmat asuvat yhdessä heistä jopa 84,1 prosenttia ovat tyytyväisiä terveyteensä.

Puolestaan nuorista, joiden vanhemmat eivät asu yhdessä heistä vain 66,7 prosenttia kokevat olevansa tyytyväisiä terveyteensä.

Kuvio 14. Vanhempien yhdessä asumisen yhteys terveyteen

8.2 Kokemuksellinen hyvinvointi

Subjektivistista eli kokemuksellista hyvinvointia mitattaessa se jaetaan kolmeen eri komponenttiin, joita ovat kognitiivinen hyvinvointi, affektiivinen hyvinvointi ja elämän merkitys (Dolan, Layard & Metcalfe 2011, 6). Kognitiivista hyvinvointia mitataan selvittämällä ihmisten tyytyväisyyttä elämään. Elämään tyytyväisyys on osoitettu korreloivan muun muassa tulojen, terveyden, iän ja sukupuolen kanssa. Affektiivinen hyvinvointi liittyy psyykkiseen hyvinvointiin. Se on riippuvainen tunteista, jotka ovat taas riippuvaisia tietystä ajankohdasta. Affektiivinen hyvinvointi voi olla muun muassa onnellisuutta, huolestuneisuutta, ahdistusta ja jännitystä. Elämän merkityksen taustalla voidaan ajatella puolestaan olevan psykologisia tarpeita, kuten elämän tarkoitus, itsenäisyys ja kontrolli, jotka edistävät hyvinvointia. (Dolan, Layard & Metcalfe 2011, 2, 6–9.) Analysoimme ristiintaulukoinnin ja khiin-neliötestin perusteella näiden samojen komponenttien välistä yhteyttä nuorten kokemukselliseen hyvinvointiin.

Valitsimme kyselylomakkeen (LIITE1.) kysymyksistä, jotka käsittelevät nuoren elämäntilannetta kolme kysymystä, jotka mielestämme kuvaavat parhaiten nuorten kokemuksellista hyvinvointia. Kognitiivista hyvinvointia käsittelee kysymys ”kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni”, affektiivista hyvinvointia käsittelee kysymys ”kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen” ja elämän merkitystä käsittelee kysymys ”koen, että elämälläni on merkitystä”. Näitä kysymyksiä ristiintaulukoimme kysymyksiin, jotka käsittelevät sosiaalista pää-

omaa, rasitusta perheessä ja sosiaalisia verkostoja. Komponenttien vastausvaihtoehtojen jakautumisesta (Taulukko 1.) huomataan, että reilusti suurin osa nuorista kokevat voivansa hyvin. Taulukosta on myös huomattavissa, että verrattuna muihin komponentteihin affektiivinen hyvinvointi on tavallaan haavoittuvinta aluetta, koska siinä suurempi osa nuorista kokee itsensä ”ei hyvinvoivaksi”.

Taulukko 1. Vastausvaihtoehtojen jakautuminen kognitiivinen hyvinvointi, affektiivinen hyvinvointi ja elämän merkitys

Kysymys	Lukumäärä N	Täysin eri mieltä %	Lähes eri mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Lähes samaa mieltä %	Täysin samaa mieltä %
Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämääni	218	1,8 %	5,5 %	14,7 %	47,7 %	30,3 %
Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen	217	3,7 %	8,7 %	19,7 %	39,0 %	28,4 %
Koen, että elämälläni on merkitystä	217	3,2 %	2,3 %	21,6 %	40,8 %	31,7 %

8.2.1 Sosiaalinen pääoma

Käsitlemme sosiaalista pääomaa talouden, työn ja koulutuksen, kulttuurin, yhteiskunnan sekä tunnesosiaalisuuden kautta. Ristiintaulukoista valitsimme jokaisesta komponentista vain yhden merkitsevän tuloksen, jonka esitämme taulukkona. Tekstissä vahvistamme tuloksia myös muilla merkitsevillä muuttujilla.

Talous, työ, koulutus. Taloudella, työllä ja koulutuksella on perhetaustan kautta yhteyttä nuoren koettuun sosiaaliseen hyvinvointiin. Tutkimuksen mukaan kognitiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen rahatilanteella on yhteys elämään tyytyväisyyteen. Reilusti suurin osa eli 63,8 prosenttia vastanneiden perheistä on keskituloisia. Suurin osa vastaajista on myös tyytyväisiä elämäänsä. Taulukosta on huomattavissa, että vastaajista jotka asuvat vähävaraisissa perheissä on suhteessa huomattavasti enemmän niitä, jotka eivät ole tyytyväisiä elämäänsä. Verrattuna keski- ja hyvätuloisiin perheisiin, joista suurin osa on tyytyväisiä elämään-

sä. Tutkimuksemme mukaan nuoret ovat siis tyytyväisempiä elämäänsä, kun perheessä on käytettävissä rahaa vähintään yhtä paljon kuin muissa perheissä.

Taulukko 2. Perheessä käytettävissä olevan rahan yhteys elämään tyytyväisyyteen

		Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheessäni on käytettävissä rahaa	Vähemmän kuin muissa perheissä	15 31,3 %	22 12,9 %	37 17,0 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	26 54,2 %	113 66,5 %	139 63,8 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	7 14,6 %	35 20,6 %	42 19,3 %
	Yhteensä	48 100 %	170 100 %	218 100 %

Tutkimuksemme mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen koulutustasolla on yhteyttä nuoren onnellisuuteen. Reilusti suurin osa eli 73,7 prosenttia vastanneiden perheistä edustaa keskimääräistä koulutustasoa. Suurin osa vastaajista on myös onnellisia. Taulukosta on huomattavissa, että perheen keskimääräistä alhaisemmalla koulutustasolla on yhteys ”ei onnellisuuteen”. Nuorten onnellisuuden kasvulla on yhteys perheen koulutustason nousuun. Lisäksi myös yhdellä muulla talous, työ ja koulutustekijällä on positiivinen yhteys affektiiviseen hyvinvointiin. Kysymys käsittelee perheen rahankäyttöä.

Taulukko 3. Perheen koulutustason yhteys onnellisuuteen

		Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheeni koulutustason	Vähemmän kuin muissa perheissä	12 17,1 %	9 6,1 %	21 9,7 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	50 71,4 %	110 74,8 %	160 73,7 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	8 11,4 %	28 19,0 %	36 16,6 %
Yhteensä		70 100 %	147 100 %	217 100 %

Tutkimuksemme mukaan elämän merkitys komponentissa menestyksen arvostamisella perheessä on positiivinen yhteys nuorten kokemukseen elämän merkittävyydestä. Reilusti suurin osa eli 64,8 prosenttia nuorista kokee, että heidän perheessään arvostetaan menestystä yhtä paljon kuin muissa perheissä. Suurin osa vastaajista kokee myös, että elämällä on merkitystä. Tutkimuksen mukaan ”ei onnellisuudella” on yhteys perheen vähäiseen koulutustasoon. Vastaajien mukaan perheissä, joissa ei arvosteta menestystä, on suhteessa enemmän niitä, jotka eivät koe elämällä olevan merkitystä. Verrattuna niihin perheisiin, joissa arvostetaan menestystä yhtä paljon tai enemmän kuin muissa perheissä. Lisäksi myös yhdellä muulla talous, työ ja koulutustekijällä on positiivinen yhteys kokemukseen elämän merkittävyydestä. Kysymys käsittelee perheen koulutustasoa.

Taulukko 4. Perheessä menestyksen arvostamisen yhteys elämän merkitykseen

		Koen, että elämälläni on merkitystä		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheessäni arvostetaan menestystä	Vähemmän kuin muissa perheissä	8 13,8 %	6 3,8 %	14 6,5 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	37 63,8 %	103 65,2 %	140 64,8 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	13 22,4 %	49 31,0 %	62 28,7 %
	Yhteensä	58 100 %	158 100 %	216 100 %

Edellisten taloutta, työtä ja koulutusta käsittelevien muuttujien yhteys hyvinvointia kuvaaviin muuttujiin on khiin-neliö-testin perusteella (LIITE5.) vähintään melkein merkitsevällä tasolla. Tämä tukee sitä ajatusta, että asioiden välillä on riippuvuus.

Kulttuuri. Kulttuurilla on yhteys perhetaustan kautta nuoren koettuun sosiaaliseen hyvinvointiin. Tutkimuksemme mukaan kognitiivisen hyvinvoinnin komponentissa vahvalla suvun kulttuuriperinteiden arvostuksella on positiivinen yhteys nuoren elämään tyytyväisyyteen. Vähän yli puolet eli 57,3 prosenttia vastanneista kokevat, että perheessä arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä yhtä paljon kuin muissa perheissä. Suurin osa vastaajista on myös tyytyväisiä elämäänsä. Nuorten elämään tyytyväisyys ei kuitenkaan lisäännä, jos perheessä arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä vähemmän kuin muissa perheissä. Lisäksi myös yhdellä muulla kulttuuritekijällä on positiivinen yhteys kognitiiviseen hyvinvointiin. Kysymys käsittelee sitä, kuinka paljon perheessä harrastetaan liikuntaa.

Taulukko 5. Perheen kulttuuriperinteiden arvostuksen yhteys elämään tyytyväisyyteen

		Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheessäni arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä	Vähemmän kuin muissa perheissä	21 43,8 %	42 24,7 %	63 28,9 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	26 54,2 %	99 58,2 %	125 57,3 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	1 2,1 %	29 17,1 %	30 13,8 %
Yhteensä		48 100 %	170 100 %	218 100 %

Tutkimuksemme mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen kulttuuriharrastuksilla on positiivinen yhteys nuoren onnellisuuteen. Hieman yli puolet eli 51,2 prosenttia vastanneista kokee, että heidän perheellä on kulttuuriharrastuksia vähemmän kuin muilla perheillä. Suurin osa vastaajista kokee olevansa onnellisia. Onnellisuus ei kuitenkaan enää merkittävästi lisäänty, kun perheessä on kulttuuriharrastuksia vähemmän kuin muissa perheissä. Lisäksi myös muilla kulttuuritekijöillä on positiivinen yhteys affektiiviseen hyvinvointiin. Kysymykset käsittelevät sitä, kuinka paljon perheessä luetaan kirjoja, harrastetaan liikuntaa ja arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä

Taulukko 6. Perheen kulttuuriharrastusten yhteys onnellisuuteen

		Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheelläni on kulttuuriharrastuksia	Vähemmän kuin muissa perheissä	45 64,3 %	66 44,9 %	111 51,2 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	23 32,9 %	64 43,5 %	87 40,1 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	2 2,9 %	17 11,6 %	19 8,8 %
Yhteensä		70 100 %	147 100 %	217 100 %

Tutkimuksemme mukaan elämän merkitys komponentissa perheen suvun kulttuuriperinteiden arvostamisella on positiivinen yhteys nuoren kokemukseen elämän merkittävydestä. Yli puolet vastanneista eli 57,6 prosenttia ovat sitä mieltä, että perheessä arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä yhtä paljon kuin muissa perheissä. Suurin osa vastanneista kokee myös elämällä olevan merkitystä. Tutkimuksemme mukaan on erittäin todennäköistä, että nuoret kokevat elämällään olevan merkitystä, kun perheessä arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä keskimääräistä enemmän. Nuorten kokemus elämän merkittävydestä jakautuu varsin tasaisesti samaa ja eri mieltä olevien kesken, kun perheissä suvun kulttuuriperinteitä arvostetaan vain vähän. Lisäksi myös yhdellä muulla kulttuuritekijällä on positiivinen yhteys kokemukseen elämän merkittävydestä. Kysymys käsittelee sitä, kuinka paljon perheessä harrastetaan liikuntaa.

Taulukko 7. Perheessä suvun kulttuuriperinteiden arvostuksen yhteys elämän merkitykseen

		Koen, että elämälläni on merkitystä		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheessäni arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä	Vähemmän kuin muissa perheissä	28	34	62
		47,5 %	21,5 %	28,6 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	27	98	125
		45,8 %	62,0 %	57,6 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	4	26	30
		6,8 %	16,5 %	13,8 %
Yhteensä		59	158	217
		100 %	100 %	100 %

Edellisten kulttuuria käsittelevien muuttujien yhteys hyvinvointia kuvaaviin muuttujiin on khiin-neliö-testin perusteella (LIITE5.) vähintään merkitsevällä tasolla. Tämä tukee sitä ajatusta, että asioiden välillä on selvä riippuvuus.

Yhteiskunta. Yhteiskunnalla on perhetaustan kautta yhteys nuoren koettuun sosiaaliseen hyvinvointiin. Tutkimuksen mukaan kognitiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen politiikan seuraamisella on yhteys nuoren elämään tyytyväisyyteen. Yli puolet vastanneista eli 55,0 prosenttia ovat sitä mieltä, että perheessä seurataan politiikkaa yhtä paljon kuin muissa perheissä. Suurin osa vastanneista kokee myös, että ovat tyytyväisiä elämäänsä. Tutkimuksemme mukaan perheissä, joissa politiikkaa seurataan yhtä paljon kuin muissa perheissä on suhteessa reilusti enemmän elämäänsä tyytyväisiä nuoria. Taulukosta on huomattavissa, että enemmän elämäänsä tyytymättömiä nuoria on perheissä, joissa politiikkaa seurataan paljon tai vähän.

Taulukko 8. Perheessä politiikan seuraamisen yhteys elämään tyytyväisyyteen

		Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheessäni seurataan politiikkaa	Vähemmän kuin muissa perheissä	23 47,9 %	51 30,0 %	74 33,9 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	19 39,6 %	101 59,4 %	120 55,0 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	6 12,5 %	18 10,6 %	24 11,0 %
Yhteensä		48 100 %	170 100 %	218 100 %

Tutkimuksen mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen yhteiskunnallisella aktiivisuudella on yhteyttä nuoren onnellisuuteen. Suurin osa vastanneista eli 67,4 prosenttia ovat sitä mieltä, että perheen yhteiskunnallinen aktiivisuus on keskitasoa. Suurin osa vastanneista myös kokee onnellisuutta. Tutkimuksemme mukaan mitä aktiivisempi perhe on yhteiskunnallisesti, sitä todennäköisemmin nuoret ovat onnellisia.

Taulukko 9. Perheessä yhteiskunnallisen aktiivisuuden yhteys onnellisuuteen

		Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheeni yhteiskunnallisen aktiivisuuden voi sanoa olevan	Vähemmän kuin muissa perheissä	24 34,3 %	26 17,9 %	50 23,3 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	43 61,4 %	102 70,3 %	145 67,4 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	3 4,3 %	17 11,7 %	20 9,3 %
Yhteensä		70 100 %	145 100 %	215 100 %

Tutkimuksemme mukaan elämän merkitys komponentissa perheen järjestötoimintaan osallistumisella on yhteys nuoren kokemukseen elämän merkittävyydestä. Yli puolet vastanneista eli 59,1 prosenttia ovat sitä mieltä, että perhe osallistuu järjestötoimintaan keskimääräistä vähemmän. Vastanneista suurin osa kokee, että elämällä on merkitystä. Taulukosta on huomattavissa, että suurin osa nuorista, jotka kokevat ettei elämällä ole merkitystä ovat perheistä, joissa järjestötoimintaan osallistuminen on vähäistä. Kun taas nuoret, joiden perheet ovat muita perheitä aktiivisemmin mukana järjestötoiminnassa kokevat elämänsä merkittävämmäksi.

Taulukko 10. Perheen järjestötoimintaan osallistumisen yhteys elämän merkitykseen

		Koen, että elämälläni on merkitystä		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheeni osallistuu järjestötoimintaan	Vähemmän kuin muissa perheissä	43 72,9 %	84 53,8 %	127 59,1 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	14 23,7 %	59 37,8 %	73 34,0 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	2 3,4 %	13 8,3 %	15 7,0 %
Yhteensä		59 100 %	156 100 %	215 100 %

Edellisten yhteiskuntaa käsittelevien muuttujien yhteys hyvinvointia kuvaaviin muuttujiin on khiin-neliö-testin perusteella (LIITE5.) vähintään melko merkitsevällä tasolla. Tämä tukee sitä ajatusta, että asioiden välillä on riippuvuus.

Tunnesosiaalisuus. Tunnesosiaalisuudella on perhetaustan kautta yhteys nuoren koettuun sosiaaliseen hyvinvointiin. Tutkimuksemme mukaan kognitiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen keskusteluyhteys on yhteydessä nuoren elämään tyytyväisyyteen. Yli puolet vastanneista eli 59,2 prosenttia ovat sitä mieltä, että perheessä keskustellaan asioista yhtä paljon kuin muissa perheissä. Suurin osa vastanneista on myös sitä mieltä, että ovat tyytyväisiä elämäänsä. Tutkimuksemme mukaan tyytymättömämpiä elämäänsä ovat nuoret, joiden perheessä keskus-

tellaan asioista vähän. Taulukosta on huomattavissa, että elämään tyytyväisyys vastanneilla kasvaa, mitä enemmän perheessä keskustellaan asioista. Lisäksi myös muilla tunnesosiaalisuuteen liittyvillä tekijöillä on positiivinen yhteys kognitiiviseen hyvinvointiin. Kysymykset käsittelevät sitä, kuinka paljon perheellä on yhteisiä harrastuksia ja perheessä osoitetaan rakkautta.

Taulukko 11. Perheessä keskustelemisen yhteys elämään tyytyväisyyteen

		Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämääni		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheessäni keskustellaan asioista	Vähemmän kuin muissa perheissä	16 33,3 %	23 13,5 %	39 17,9 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	26 54,2 %	103 60,6 %	129 59,2 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	6 12,5 %	44 25,9 %	50 22,9 %
Yhteensä		48 100 %	170 100 %	218 100 %

Tutkimuksemme mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen yhteisillä harrastuksilla on yhteys nuoren onnellisuuteen. Vastanneista hieman yli puolet eli 53,2 prosenttia ovat sitä mieltä, että perheellä on yhteisiä harrastuksia vähemmän kuin muissa perheissä. Suurin osa vastanneista on onnellisia. Tutkimuksemme mukaan perheissä, joissa on vähän yhteisiä harrastuksia, on suhteessa huomattavasti enemmän nuoria, jotka eivät ole kokeneet itseänsä onnelliseksi. Taulukosta on huomattavissa, että onnellisuuden kokemus nuorilla ei enää merkittävästi lisääny, kun yhteisiä harrastuksia on yhtä paljon tai enemmän kuin muissa perheissä. Lisäksi myös yhdellä muulla tunnesosiaalisuuteen liittyvällä tekijällä on positiivinen yhteys affektiiviseen hyvinvointiin. Kysymys käsittelee sitä, kuinka paljon perheessä keskustellaan asioista.

Taulukko 12. Perheen yhteisten harrastusten yhteys onnellisuuteen

		Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheelläni on yhteisiä harrastuksia	Vähemmän kuin muissa perheissä	50	65	115
		71,4 %	44,5 %	53,2 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	15	60	75
		21,4 %	41,1 %	34,7 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	5	21	26
		7,1 %	14,4 %	12,0 %
Yhteensä		70	146	216
		100 %	100 %	100 %

Tutkimuksemme mukaan elämän merkitys komponentissa perheen keskusteluyhteydellä on positiivinen yhteys nuoren kokemukseen elämään merkittävydestä. Yli puolet vastanneista eli 59,4 prosenttia ovat sitä mieltä, että perheessä keskustellaan asioista yhtä paljon kuin muissa perheissä. Suurin osa vastanneista kokee myös, että elämällä on merkitystä. Lisäksi myös muilla tunnesosiaalisuuteen liittyvillä tekijöillä on positiivinen yhteys kokemukseen elämän merkittävydestä. Kysymykset käsittelevät sitä, kuinka paljon perheessä osoitetaan rakkautta, perheellä on perhetuttuja ja yhteisiä harrastuksia.

Taulukko 13. Perheessä keskustelemisen yhteys elämän merkitykseen

		Koen, että elämälläni on merkitystä		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perheessäni keskustellaan asioista	Vähemmän kuin muissa perheissä	18	20	38
		30,5 %	12,7 %	17,5 %
	Yhtä paljon kuin muissa perheissä	33	96	129
		55,9 %	60,8 %	59,4 %
	Enemmän kuin muissa perheissä	8	42	50
		13,6 %	26,6 %	23,0 %
Yhteensä		59	158	217
		100 %	100 %	100 %

Edellisten tunnesosiaalisuutta käsittelevien muuttujien yhteys hyvinvointia kuvaaviin muuttujiin on khiin-neliö-testin perusteella (LIITE5.) vähintään merkitsevällä tasolla. Tämä tukee sitä ajatusta, että asioiden välillä on selvä riippuvuus.

8.2.2 Rasitus perheessä

Yleensä perhettä rasittavilla koettelemuksilla ja ongelmilla ajatellaan olevan vaikutusta koko perheen hyvinvointiin. Tutkimuksemme mukaan kuitenkin ainoastaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentista löytyi ristiintaulukoinnin perusteella merkitsevä tulos, jonka esitämme taulukkona. Perheen toimeentulovaikeuksilla näyttäisi olevan merkitsevä yhteys nuoren kokemaan hyvinvointiin. Yllättävää kuitenkin on, että muilla perhettä rasittavilla koettelemuksilla tai ongelmilla, kuten elämänhallinnan ongelmilla, työttömyydellä, mielenterveysongelmilla, pitkäaikaisella sairaudella, asumisongelmilla tai päihdeongelmilla ei näytä olevan merkitsevää yhteyttä nuoren kokemaan hyvinvointiin. Lisäksi tutkimusaineistomme mukaan miehet (10,1 prosenttia) ovat naisia (22,9 prosenttia) huomattavasti vähemmän huolestuneita.

Tutkimuksemme mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen toimeentulovaikeuksilla on yhteys nuoren onnellisuuteen. Suurin osa vastanneista eli

74,4 prosenttia ovat sitä mieltä, etteivät tiedä mitä toimeentulovaikeuksista kärsiminen tarkoittaa. Vastanneista suhteessa suurin osa ovat myös onnellisia. Taulukosta on huomattavissa, että perheissä, joissa kärsitään toimeentulovaikeuksista, on huomattavasti suurempi riski, etteivät nuoret koe olevansa onnellisia.

Taulukko 14. Toimeentulovaikeuksien yhteys onnellisuuteen

		Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Perhekokemukseni perusteella tiedän mitä toimeentulovaikeuksista kärsiminen tarkoittaa	Eri mieltä	44 62,9 %	116 80,0 %	160 74,4 %
	Samaa mieltä	26 37,1 %	29 20,0 %	55 25,6 %
Yhteensä		70 100 %	145 100 %	215 100 %

Edellisen räsitusstä perheessä käsittelevän muuttujan yhteys hyvinvointia kuvaavaan muuttajaan on khiin-neliö-testin perusteella (LIITE5.) vähintään merkitsevällä tasolla. Tämä tukee sitä ajatusta, että asioiden välillä on selvä riippuvuus.

8.2.3 Sosiaalinen verkosto

Käsitlemme sosiaalisia verkostoja yksilön ja kavereiden, perheen sekä muiden aikuisten kautta. Ristiintaulukoista valitsimme jokaisesta komponentista vain yhden merkitsevän tuloksen, jonka esitämme taulukkona. Tekstissä vahvistamme tuloksia myös muilla merkitsevillä muuttujilla.

Yksilö ja kaverit. Yksilölle ja varsinkin nuorelle kaverisuhteet ovat merkittäviä sosiaalisia verkostoja. Tutkimusaineistomme mukaan kognitiivisen hyvinvoinnin komponentissa yksinäisyydellä on selvä negatiivinen yhteys nuorten elämään tyytyväisyyteen. Taulukosta on huomattavissa, että nuorista suurin osa kokee kuitenkin olevansa tyytyväisiä elämäänsä. Nuoret, jotka kokevat olevansa tyytyväisiä elämäänsä, heistä vain 11,3 prosenttia kokee yksinäisyyttä. Nuorista, jotka eivät koe tyytyväisyyttä elämäänsä heistä jopa 41,7 prosenttia kokevat olevansa yksi-

näisempiä kuin muut ikäisensä. Lisäksi myös muilla yksilöön ja kavereihin liittyvillä tekijöillä on positiivinen yhteys kognitiiviseen hyvinvointiin. Näitä kysymyksiä ovat muun muassa 1.) minulla on useita hyviä ystäviä, joita voin luonnehtia parhaiksi ystäviksi, 2.) minulla on vähintään yksi todella hyvä ystävä, jolle voin uskoutua henkilökohtaisista asioista. 3.) minulla on paljon tuttuja, mutta ei juuri yhtään todella hyvää ystävää.

Taulukko 15. Yksinäisyyden yhteys elämään tyytyväisyyteen

		Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Koen itseni yksinäisemmäksi kuin muut ikäiseni	Eri mieltä	28	149	177
		58,3 %	88,7 %	81,9 %
	Samaa mieltä	20	19	39
		41,7 %	11,3 %	18,1 %
Yhteensä		48	168	216
		100 %	100 %	100 %

Tutkimuksemme mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentissa ystävyssuhteilla on yhteys nuoren onnellisuuteen. Taulukosta on huomattavissa, että vastanneista suurin osa ovat onnellisia. Nuoret, jotka ovat kokeneet onnellisuutta, heistä suurimmalla osalla eli 82,8 prosentilla on useita hyviä ystäviä. Nuoret, jotka eivät ole kokeneet onnellisuutta, heistä vain puolella eli 52,9 prosentilla on useita hyviä ystäviä. Lisäksi myös muilla yksilöön ja kavereihin liittyvillä tekijöillä on positiivinen yhteys affektiiviseen hyvinvointiin. Näitä kysymyksiä ovat muun muassa 1.) minulla on paljon tuttuja, mutta ei juuri yhtään todella hyvää ystävää, 2.) minulla on vähintään yksi todella hyvä, jolle voin uskoutua henkilökohtaisista asioista, 3.) koen itseni yksinäisemmäksi kuin muut ikäiseni.

Taulukko 16. Useiden hyvien ystävien, joita voi luonnehtia parhaiksi ystäviksi yhteys onnellisuuteen

		Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Minulla on useita hyviä ystäviä, joita voin luonnehtia parhaiksi ystäviksi	Eri mieltä	33 47,1 %	25 17,2 %	58 27,0 %
	Samaa mieltä	37 52,9 %	120 82,8 %	157 73,0 %
Yhteensä		70 100 %	145 100 %	215 100 %

Tutkimuksemme mukaan elämän merkitys komponentissa nuoren kokemus hyväksytyksi tulemisesta kaveripiirissä on yhteydessä kokemukseen elämän merkittävyydestä. Taulukosta on huomattavissa, että vastanneista suurin osa kokevat elämällään olevan merkitystä. Nuoret, jotka kokevat elämällään olevan merkitystä, heistä lähes kaikki eli 88,4 prosenttia kokevat olevansa hyväksytyjä kaveripiirissään. Yllättävän suuri osa eli 65,5 prosenttia myös nuorista, jotka eivät koe elämällään olevan merkitystä ovat kuitenkin hyväksytyjä kaveripiirissä. Lisäksi myös muilla yksilöön ja kavereihin liittyvillä tekijöillä on positiivinen yhteys kokemukseen elämän merkittävyydestä. Näitä kysymyksiä ovat muun muassa 1.) toivoisin, että minulla olisi koulussa enemmän kavereita, 2.) minulla on hyviä kavereita, joita tapaan harrastuksissa, 3.) minulla on paljon kavereita, joiden kanssa vietän vapaa-aikaani koulun ja harrastusten ulkopuolella.

Taulukko 17. Koen, että olen hyväksytty kaveripiirissäni yhteys elämän merkitykseen

		Koen, että elämälläni on merkitystä		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Koen, että olen hyväksytty kaveripiirissäni	Eri mieltä	20 34,5 %	18 11,6 %	38 17,8 %
	Samaa mieltä	38 65,5 %	137 88,4 %	175 82,2 %
Yhteensä		58 100 %	155 100 %	213 100 %

Edellisten yksilöä ja kavereita käsittelevien muuttujien yhteys hyvinvointia kuvaaviin muuttujiin on khiin-neliö-testin perusteella (LIITE5.) vähintään erittäin merkittävällä tasolla. Tämä tukee sitä ajatusta, että asioiden välillä on selvä riippuvuus.

Perhe. Nuorille perhesuhteet ovat merkittäviä sosiaalisia verkostoja. Tutkimuksemme mukaan kognitiivisen hyvinvoinnin komponentissa äidin tuella on positiivinen yhteys nuoren elämään tyytyväisyyteen. Taulukosta on huomattavissa, että nuorista suurin osa kokee tyytyväisyyttä elämäänsä ja äidin tukevan heitä. Nuorista, jotka ovat tyytyväisiä elämäänsä heistä jopa 89,9 prosenttia kokevat, että äiti tukee heitä. Myös nuorista, jotka eivät koe tyytyväisyyttä elämäänsä heistä yli puolet 62,5 prosenttia kokevat, että äiti tukee heitä. Lisäksi myös muilla perhetekijöillä on positiivinen yhteys kognitiiviseen hyvinvointiin. Näitä kysymyksiä ovat 1.) koen, että isä tukee minua, 2.) koen, että joku isovanhemmista tukee minua, 3.) minulla ja sisaruksillani on hyvät välit.

Taulukko 18. Äidin tuen yhteys elämään tyytyväisyyteen

		Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Koen, että äiti tukee minua	Eri mieltä	18 37,5 %	17 10,1 %	35 16,1 %
	Samaa mieltä	30 62,5 %	152 89,9 %	182 83,9 %
Yhteensä		48 100 %	169 100 %	217 100 %

Tutkimuksemme mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentissa isän tuella on positiivinen yhteys nuoren onnellisuuteen. Taulukosta on huomattavissa, että nuorista suurin osa kokevat olevansa onnellisia ja isän tukevan heitä. Nuoret, jotka kokevat onnellisuutta, heistä melkein kaikki eli 80,8 prosenttia kokevat, että isä tukee heitä. Myös nuorista, jotka eivät ole kokeneet onnellisuutta, heistä yli puolet eli 55,7 prosenttia kokevat isän tukevan heitä. Lisäksi myös muilla perhetekijöillä on positiivinen yhteys affektiiviseen hyvinvointiin. Näitä kysymyksiä ovat 1.) koen, että ainakin joku isovanhemmista tukee minua, 2.) koen, että äiti tukee minua, 3.) minulla ja sisaruksillani on hyvät välit.

Taulukko 19. Isän tuen yhteys onnellisuuteen

		Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Koen, että isä tukee minua	Eri mieltä	31 44,3 %	28 19,2 %	59 27,3 %
	Samaa mieltä	39 55,7 %	118 80,8 %	157 72,7 %
Yhteensä		70 100 %	146 100 %	216 100 %

Tutkimuksemme mukaan elämän merkitys komponentissa hyvät välit sisaruksiin ovat positiivisesti yhteydessä nuoren kokemukseen elämän merkittävydestä.

Taulukosta on huomattavissa, että vastanneista lähes kaikilla on hyvät välit sisaruksiinsa ja kokevat elämällään olevan merkitystä. Nuoret, jotka kokevat elämällään olevan merkitystä heistä 91,9 prosentilla on hyvät välit sisaruksiinsa. Myös nuoret, jotka eivät koe elämällään olevan merkitystä heistä yli puolella eli 71,4 prosentilla on hyvät välit sisarusten kanssa. Lisäksi myös muilla perhetekijöillä on positiivinen yhteys kokemukseen elämän merkittävydestä. Näitä kysymyksiä ovat 1.) koen, että äiti tukee minua, 2.) koen, että isä tukee minua, 3.) koen, että ainakin joku isovanhemmista tukee minua.

Taulukko 20. Sisarussuhteiden yhteys elämän merkitykseen

		Koen, että elämälläni on merkitystä		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Minulla ja sisaruksillani on hyvät välit	Eri mieltä	16 28,6 %	12 8,1 %	28 13,7 %
	Samaa mieltä	40 71,4 %	137 91,9 %	177 86,3 %
Yhteensä		56 100 %	149 100 %	205 100 %

Edellisten perhettä käsittelevien muuttujien yhteys hyvinvointia kuvaaviin muuttujiin on khiin-neliö-testin perusteella (LITE5.) vähintään erittäin merkitsevällä tasolla. Tämä tukee sitä ajatusta, että asioiden välillä on erittäin selvä riippuvuus.

Muut aikuiset. Nuorille perheen ulkopuoliset aikuiset ovat merkittäviä sosiaalisia verkostoja. Tutkimuksemme mukaan kognitiivisen hyvinvoinnin komponentissa aikuiset, jotka ymmärtävät ovat positiivisesti yhteydessä nuoren elämään tyytyväisyyteen. Taulukosta on huomattavissa, että nuorista suurin osa kokevat olevansa tyytyväisiä elämäänsä. Heistä huomattavasti yli puolet eli 74,4 prosenttia kokevat, että aikuiset ymmärtävät heitä. Nuoret, jotka eivät koe olevansa tyytyväisiä elämäänsä heistä ainoastaan 37,5 prosenttia kokevat aikuisten ymmärtävän. Lisäksi myös muilla aikuistekijöillä on positiivinen yhteys kognitiiviseen hyvinvointiin. Näitä kysymyksiä ovat 1.) voin luottaa perheen ulkopuolisiin aikuisiin, minulla on tuttuja

perheen ulkopuolisia aikuisia, joilta voin pyytää apua, 3.) tarvittaessa voin pyytää apua opettajalta.

Taulukko 21. Koen, että aikuiset ymmärtävät minua yhteys elämään tyytyväisyyteen

		Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Koen, että aikuiset ymmärtävät minua	Eri mieltä	30	43	73
		62,5 %	25,6 %	33,8 %
	Samaa mieltä	18	125	143
		37,5 %	74,4 %	66,2 %
Yhteensä		48	168	216
		100 %	100 %	100 %

Tutkimuksemme mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentissa perheen ulkopuoliset aikuiset, joilta voi pyytää apua, ovat positiivisesti yhteydessä nuoren onnellisuuteen. Taulukosta on huomattavissa, että nuorista suurin osa kokevat olevansa onnellisia. Heistä yli puolella eli 60,4 prosentilla on perheen ulkopuolisia aikuisia, joilta voi pyytää apua. Nuoret, joka eivät koe onnellisuutta, heistä vain 32,9 prosenttia kokevat, että voivat pyytää apua perheen ulkopuolisilta aikuisilta. Lisäksi myös muilla aikuistekijöillä on positiivinen yhteys affektiiviseen hyvinvointiin. Näitä kysymyksiä ovat 1.) koen, että aikuiset ymmärtävät minua, 2.) voin luottaa perheen ulkopuolisiin aikuisiin, 3.) tarvittaessa voin pyytää apua opettajalta.

Taulukko 22. Perheen ulkopuoliset aikuiset, joilta voin pyytää apua yhteys onnellisuuteen

		Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Minulla on tuttuja perheen ulkopuolisia aikuisia, joilta voin pyytää apua	Eri mieltä	47	57	104
		67,1 %	39,6 %	48,6 %
	Samaa mieltä	23	87	110
		32,9 %	60,4 %	51,4 %
Yhteensä		70	144	214
		100 %	100 %	100 %

Tutkimuksemme mukaan elämän merkitys komponentissa aikuiset, jotka ymmärtävät ovat positiivisesti yhteydessä nuoren kokemukseen elämän merkittävyydestä. Taulukosta on huomattavissa, että nuorista lähes kaikki kokevat, että elämällä on merkitystä. Tästä voidaan päätellä, että suurimmalle osalle nuorista perheen ulkopuoliset aikuiset ovat tärkeitä. Nuoret, jotka kokevat elämällään olevan merkitystä, heistä yli puolella eli 75,0 prosentilla on aikuisia, jotka ymmärtävät heitä. Nuoret, jotka eivät koe elämällään olevan merkitystä, heistä vain alle puolet eli 44,1 prosenttia kokevat aikuisten ymmärtävän heitä. Lisäksi myös muilla aikuistekijöillä on positiivinen yhteys kokemukseen elämän merkittävyydestä. Näitä kysymyksiä ovat 1.) minulla on tuttuja perheen ulkopuolisia aikuisia, joilta voin pyytää apua, 2.) tarvittaessa voin pyytää apua opettajalta, 3.) voin luottaa perheen ulkopuolisiin aikuisiin.

Taulukko 23. Koen, että aikuiset ymmärtävät yhteys elämän merkitykseen

		Koen, että elämälläni on merkitystä		Yhteensä
		Eri mieltä	Samaa mieltä	
Koen, että aikuiset ymmärtävät minua	Eri mieltä	33	39	72
		55,9 %	25,0 %	33,5 %
	Samaa mieltä	26	117	143
		44,1 %	75,0 %	66,5 %
Yhteensä		59	156	215
		100 %	100 %	100 %

Edellisten muita aikuisia käsittelevien muuttujien yhteys hyvinvointia kuvaaviin muuttujiin on khiin-neliö-testin perusteella (LIITE5.) vähintään erittäin merkitsevällä tasolla. Tämä tukee sitä ajatusta, että asioiden välillä on erittäin selvä riippuvuus.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomessa hyvinvointi eriytyy alueellisesti, koska erot hyvinvoivien ja huono-osaisten alueiden välillä on kasvussa. Samaan aikaan myös samantyyppisten alueiden sisällä erot kasvavat. (Kestilä, Määttä & Peltola 2011, 138–139.) Nuorten siirtymät koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaan ovat pitkittyneet ja osin ongelmallistuneet rakenteiltaan muuttuneessa yhteiskunnassa. Esimerkiksi viime aikoina on herätelty keskustelua oppivelvollisuuden laajentamisesta kattamaan myös toiseen asteen tutkinto. (Kestilä, Määttä & Peltola 2011, 131.) Tämän vuoksi on tärkeitä kiinnittää huomiota varsinkin lasten, nuorten ja perheiden tilanteeseen pyrittäessä kaventamaan sosioekonomisia terveyseroja ja katkaisemaan syrjäytymispolut riittävän varhain (Huurre & Aro 2007, 14–15).

Opinnäytetyössä käsitelimme nuorten kokemuksellista hyvinvointia painottuen sosiaaliseen hyvinvointiin. Tutkimuksessamme selvitimme, mitkä tekijät vaikuttavat nuorten kokemaan sosiaaliseen hyvinvointiin? ja mitkä tekijät edistävät sekä heikentävät nuorten koettua sosiaalista hyvinvointia? Lisäksi tarkoituksena oli testata kyselylomakkeen toimivuutta, jotta sitä voitaisiin jatkossa hyödyntää nuorten hyvinvoinnin tutkimisessa. Kokemuksellisen hyvinvoinnin mittaamisessa käytimme komponentteina kognitiivista hyvinvointia, affektiivista hyvinvointia ja elämän merkitystä. Suurimmaksi osaksi opinnäytetyön tulokset olivat vastaavanlaisia, kuin esimerkiksi aikaisemmat nuorisobarometrien (2006, 2007, 2009, 2012) tutkimukset. Opinnäytetyöstä nousi esiin kuitenkin joitakin yllättäviä ja mielenkiintoisia tuloksia. Merkittävää on, että suurin osa tutkimukseemme osallistuneista nuorista kokevat hyvinvointinsa hyväksi ja vain pieni osa ei ole tyytyväisiä hyvinvointiinsa.

Taustamuuttajat. Tutkimuksemme mukaan iällä on yhteyttä muun muassa siihen onko nuori tyytyväinen henkiseen hyvinvointiinsa, taloudelliseen tilanteeseensa ja kokeeko nuori elämänsä merkittäväksi. Yllättävää on, että nuorten tyytyväisyys näihin tekijöihin vähenee vanhetessa. Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvolla on puolestaan yhteys siihen, kuinka tyytyväinen nuori on opiskeluunsa ja terveyteensä. Lisäksi sen nähdään olevan yhteydessä siihen näkeekö nuori tulevaisuutensa valoisana ja kokeeko hän tekemänsä asiat mielekkäiksi. Tutkimuksem-

me mukaan nuoret ovat pääsääntöisesti tyytyväisempiä, mitä korkeampi on peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo. Tyytyväisimpiä ovat kuitenkin nuoret, joiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo vastaa keskimääräistä tasoa. Myös Kansalaisbarometrin mukaan ikääntyminen heikentää nuorten hyvinvointia. Koettu hyvinvointi laskee ikääntymisen ja toimintakyvyn heikkenemisen myötä. (Siltaniemi, Perälähti, Eronen, Särkelä & Londén 2009, 29–30, 32–33.)

Tutkimuksemme perusteella äidin koulutuksella on merkitsevä yhteys muun muassa nuoren kokemukseen terveydestä ja taloudellista tilanteesta. Lisäksi sillä on yhteys myös siihen kokeeko nuori olevansa hyödyksi muille. Merkittävää on, että tyytyväisimpiä ovat nuoret, joiden äidin koulutus vastaa keskimääräistä koulutustasoa. Yllättävää on, että nuoret, joiden äidillä ei ole lainkaan ammatillista koulutusta kokevat olevansa tyytyväisempiä terveyteensä ja taloudelliseen tilanteeseensa kuin ne, joiden äidillä on toiseen asteen koulutus. Lisäksi äidin koulutuksella on varsin vaihtelevasti yhteyttä nuorten tyytyväisyyteen terveyteen ja taloudelliseen tilanteeseen. Kaikista vaihtelevammin äidin koulutuksella on yhteyttä, kun selvitettiin kokevatko nuoret olevansa hyödyksi muille ja tyytyväisyyttä terveyteen. Tyytyväisimpiä terveyteensä ovat nuoret, joiden äidin koulutus on ylempi korkeakoulututkinto. Taloudelliseen tilanteeseensa ne, joiden äidin koulutus on jatkotutkinto. Hyödyksi muille ne, joiden äidin koulutus on jatkotutkinto ja alempi korkeakoulututkinto.

Nuorten henkinen pahoinvointi on varsin yleistä ja mediassa usein esillä. Syitä pahoinvointiin on monia ja erilaisia. Elämänhallinnan ongelmat voivat olla seurausta taloudellisten resurssien puutteista ja terveys- ja mielenterveysongelmista. Huono-osaisuutta ja syrjäytymisriskiä lisäävät päihteiden käyttö ja epäsäännölliset elämäntavat. Lisäksi passiivisuus ja avuttomuus voivat näyttäytyä myös puutteellisena vanhemmuutena. (Kuokkanen 2011b, 109–110.) Tutkimuksemme mukaan vanhempien yhdessä asumisella on positiivinen yhteys nuorten henkiseen hyvinvointiin ja elämään tyytyväisyyteen. Lisäksi sillä on positiivinen yhteys nuorten tyytyväisyyteen terveyteen, mutta ei aivan yhtä merkittävästi. Vastanneista suurimmalla osalla eli 75,2 prosentilla vanhemmat asuvat yhdessä. Esimerkiksi nuoret, joiden vanhemmat asuvat yhdessä heistä jopa 82,8 prosenttia ovat tyytyväisiä

henkiseen hyvinvointinsa. Puolestaan nuoret, joiden vanhemmat eivät asu yhdessä vain 57,4 prosenttia ovat tyytyväisiä henkiseen hyvinvointiinsa.

Kokemuksellinen hyvinvointi. Kokemuksellinen hyvinvointi on vaikea määritellä, koska jokainen ihminen kokee sen yksilöllisesti. Opinnäytetyössä käsittelemme kokemuksellista hyvinvointia sosiaalisen pääoman, perheen rasituksen ja sosiaalisten verkostojen kautta. Tutkimuksemme mukaan affektiivisen hyvinvoinnin komponentti on haavoittuvinta aluetta, koska siinä suurempi osa nuorista kokee itsensä ”ei hyvinvoivaksi”. Tutkimuksemme osallistuneista nuorten perheistä suurin osa edustaa keskimääräistä koulutustasoa. Tuloksista on havaittavissa, että tyytyväisyys elämään kasvaa, kun perheessä on käytettävissä rahaa vähintään yhtä paljon kuin muissa perheissä. Nuoret myös kokevat todennäköisemmin onnellisuutta, kun perheen koulutustaso on keskimääräistä korkeampi. Tulosten perusteella, mitä enemmän perheissä arvostetaan menestystä, sitä todennäköisemmin nuoret kokevat elämänsä merkitykselliseksi. Lisäksi perheen suvun kulttuuriperinteiden arvostuksella on positiivinen yhteys nuoren elämään tyytyväisyyteen ja kokemukseen elämän merkittävydestä. Perheen yhteiset kulttuuriharrastukset näyttävät myös selvästi lisäävän nuorten onnellisuutta.

Lapsuudenkodin tausta näkyy siinä, että perheessä politiikasta keskusteleminen on voimakkaasti yhteydessä nuorten politiikkakiinnostuksen kanssa (Myllyniemi 2012, 28–29). Tutkimuksemme mukaan perheissä, joissa politiikkaa seurataan yhtä paljon kuin muissa perheissä on suhteessa reilusti enemmän elämäänsä tyytyväisiä nuoria. Ajallisessa vertailussa suomalaisnuorten politiikkakiinnostus on kasvusuunnassa. On myös huomattu, että maaseudun nuoret ovat vähemmän kiinnostuneita politiikasta kuin kaupunkilaisnuoret. (Myllyniemi 2012, 27.) Lisäksi tutkimuksemme mukaan, mitä aktiivisempi perhe on yhteiskunnallisesti, sitä todennäköisemmin nuoret ovat onnellisia. Myös nuoret, joiden perheissä ollaan mukana aktiivisesti järjestötoiminnassa, kokevat elämänsä todennäköisemmin merkittävämmäksi, kuin ne joiden perheissä järjestötoimintaan osallistuminen on vähäistä.

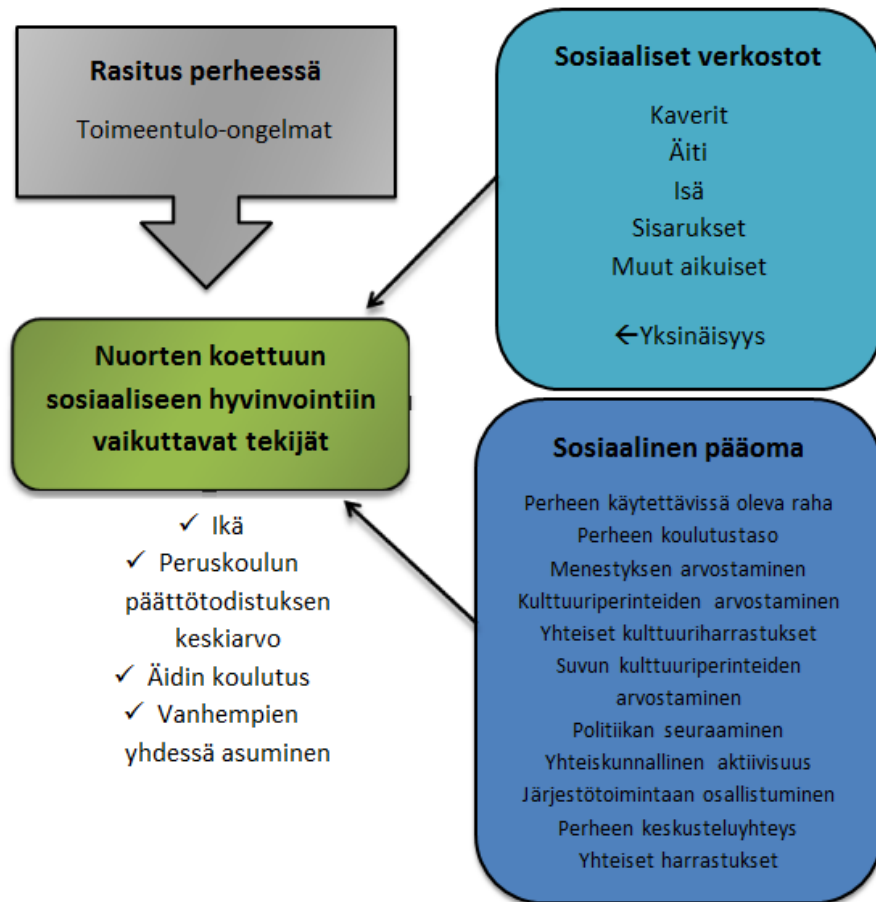
Aiemmat tutkimukset vahvistavat tutkimustuloksiamme siltä osin, miten suuri yhteys perheellä on nuoren hyvinvointiin. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksessa on havaittu, että nuorten vapaa-ajan harrastuneisuus on yhteydessä perheen käy-

tettävissä olevan ajan rajallisuuteen. (Gretschel, Laine, Siivonen, Peltola & Myllyniemi 2011, 109–110.) Lasten ja nuorten pahoinvoinnin ympärillä työskentelevät asiantuntijat korostavat tasapainoisessa lapsi-vanhempi-suhteessa ajan merkitystä ja rajojen asettamista (Siivonen 2008, 174–175). Tutkimuksemme mukaan perheiden keskusteluyhteys ja yhteiset harrastukset ovat positiivisesti yhteydessä nuorten elämään tyytyväisyyteen ja kokemukseen elämän merkittävyyteen. Lisäksi perheissä, joissa yhteisiä harrastuksia on vähän, on huomattavasti enemmän nuoria, jotka eivät ole onnellisia. Merkittävää on kuitenkin, että onnellisuuden kokemus ei enää merkittävästi lisääny, jos yhteisiä harrastuksia on keskimääräistä enemmän tai vähemmän.

Siirtymät itsenäiseen aikuiselämään ovat hankalia nuorille, joilla on ikätovereitaan vähemmän taloudellisia resursseja, koulutusta ja tukea perheiltä (Kestilä, Määttä & Peltola 2011, 131). Yleisesti ajatellaan, että perhettä rasittavilla koettelemuksilla ja ongelmilla on vaikutusta koko perheen hyvinvointiin. Yllättävää kuitenkin tutkimuksemme mukaan on, että perhettä rasittavilla koettelemuksilla ei näytä olevan merkittävää yhteyttä nuoren kokemaan hyvinvointiin. Tulosten perusteella ainoastaan perheen toimeentulo-ongelmilla on negatiivinen yhteys nuorten onnellisuuteen. Perheiden toimeentulo-ongelmat lisäävät huomattavasti riskiä, etteivät nuoret koe onnellisuutta.

Sosiaalisilla suhteilla ja varsinkin kaverisuhteilla näyttäisi koulumaailmassa nuorille olevan keskeinen merkitys hyvinvoinnille (Eräranta & Autio 2008, 12). Tutkimuksemme mukaan varsinkin kavereilla on positiivinen ja yksinäisyydellä negatiivinen yhteys nuorten kokemaan hyvinvointiin. Nuoret, jotka ovat kokeneet onnellisuutta, heistä suurimmalla osalla on useita parhaita ystäviä. Huolestuttavaa on, että nuoret, jotka eivät koe tyytyväisyyttä elämäänsä, heistä jopa 41,7 prosenttia kokevat olevansa yksinäisempiä kuin muut ikäisensä. Tutkimuksemme mukaan nuoret, jotka kokevat elämällään olevan merkitystä, heistä lähes kaikki kokevat olevansa hyväksytyjä kaveripiirissään. Yllättävän suuri osa eli 65,5 prosenttia kuitenkin nuorista, jotka eivät koe elämällään olevan merkitystä ovat hyväksytyjä kaveripiirissä. Voi kuitenkin olla, että nuorten on yhden tai muutaman ystävän kanssa helpompaa päästä asioissa syvälliselle tasolle kuin lukuisten ystävien kanssa (Nevalainen 2009, 8–13).

Vanhempien tarjoama tuki nuorelle ja yhteenkuuluvuuden tunne tukevat nuoren suotuisaa kehitystä (Santrock 2011, 149; Kerr, Stattin, Biesecker & Wreder 2003, 40). Tutkimuksemme mukaan lähes kaikki vastanneet kokevat, että äiti ja isä tukevat heitä. On kuitenkin huomioitava, että äidin tuki näyttäisi olevan nuorelle merkityksellisempi kuin isän. Oletettavasti äidin ja isän kanssa puhumiseen liittyy pitkälti samoja tekijöitä, kuten perheen keskustelemisen ja kuuntelemisen taidot sekä keskinäinen luottamus (Myllyniemi 2012, 83). Tutkimusaineistomme mukaan suurella osalla vastanneista on hyvät välit sisaruksiinsa, myös nuorilla, jotka eivät koe elämällään olevan merkitystä. Lisäksi perheen ulkopuoliset aikuiset ja kokemuksi siitä, että aikuiset ymmärtävät heitä ovat positiivisesti yhteydessä nuorten kokemukselliseen hyvinvointiin. Esimerkiksi nuoret, jotka kokevat onnellisuutta, heistä yli puolella eli 60,4 prosentilla on perheen ulkopuolisia aikuisia, joilta voi pyytää apua. Moni syrjäytymistarina voitaisiinkin harrastustoimintaa tarjoamalla ehkäistä ja ihmisten elämänpolkuja muutettua, jos nuorella olisi verkostossaan edes yksi aikuinen, joka välittää. Kaikille nuorille pitäisi ylipäätään löytää elämään sisältöä ja näköaloja, jotka auttaisivat huonojen hetkien yli. (Kuokkanen 2011b, 122.)

Kuvio 15. Nuorten koettuun sosiaaliseen hyvinvointiin vaikuttavat tekijät

10POHDINTA

Lasten ja nuorten hyvinvoinnista on tullut yhteiskunnallisesti ajankohtainen aihe. Osalla perheistä hyvinvointi lisääntyy, mutta samanaikaisesti huono-osaisuus kasaantuu yhä enemmän pahoinvoivalle väestölle. Yhteiskunnassa on tärkeää panostaa nuorten ja heidän perheiden pahoinvoinnin ennaltaehkäisyyn, koska se on paljon edullisempaa kuin jo esiintyvien ongelmien poistaminen. Ennaltaehkäisvässä työssä tulisikin korostaa nuorten omaa kokemusta hyvinvoinnista, koska he ovat oman elämänsä asiantuntijoita. Tällä tavoin saadaan nuorten ääni kuuluviin ja heidät vaikuttamaan omaa elämäänsä koskeviin asioihin. Varsinkin sosiaalialalla nuorten hyvinvoinnin edistäminen on tärkeää, koska sosiaalialan tehtävänä on muun muassa edistää kansalaisten hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä.

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi nuorten kokemuksellisen hyvinvoinnin, koska tutkimukselle oli tarvetta ja aihetta oli helppo lähestyä. Nuorten hyvinvointi on myös ajankohtainen aihe, koska nuorten ja perheiden pahoinvoinnin kasaantuminen osalle väestöstä on mediassa usein esillä. Lisäksi aihe oli mielestämme mielenkiintoinen, vaikka aluksi meitä askarrutti opinnäytetyön tutkimuksen toteuttaminen määrällisenä tutkimuksena. Muistelimme SPSS – tilastointiohjelman olevan haasteellinen ja aineiston analysoinnin olevan aikaa vievää. Otimme kuitenkin haasteen vastaan ja lähdimme toteuttamaan määrällistä tutkimusta nuorten kokemuksellisesta hyvinvoinnista.

Aloitimme tekemään opinnäytetyötä kevätlukukaudella 2013. Opinnäytetyön työstäminen oli haastava, mutta samanaikaisesti palkitseva prosessi. Tutkimuksen toteuttamiseen vaikuttivat olennaisesti yhteistyötahon asettamat toiveet. SOHVI -hankkeen muodostama kyselylomake rajasi teoreettisen viitekehyksen luomista ja aiheutti haasteita aineiston analyysivaiheessa. Opinnäytetyötä tehdessä toimimme eettisesti ja kunnioitimme yhteistyötahoa sekä kyselyyn vastanneiden nuorten yksityisyyttä. Aikaa tutkimuksen tekemiseen käytimme paljon ja vapaa-aikaa ei juuri ollut opiskelun, töiden ja opinnäytetyön tekemisen ohessa.

Opinnäytetyön tekeminen oli pitkä ja haasteellinen prosessi. Nuorten hyvinvointia koskevaa kirjallisuutta löytyi todella paljon. Tämän vuoksi hyvinvointi käsitteen ra-

jaaminen oli yllättävän hankalaa, vaikka pyrimme käsittelemään teoriaosuudessa vain tutkimusosiosta esiin nousevia asioita. Varsinkin tutkimusaineistomme muodostui erittäin laajaksi ja haasteita aiheutti ison kokonaisuuden hallitseminen. Vaikeuksia aiheutti laajasta tutkimusaineistosta aineiston valitseminen opinnäytetyöhömme, koska tilastollisesti merkitseviä tuloksia löytyi paljon. Tutkimustulosten analysointi oli myös yllättävän työlästä. Tutkimuksen kannalta ongelmallista on, että heikoimmassa asemassa olevat nuoret jäävät todennäköisesti tutkimuksien ulkopuolelle tai eivät vastaa kyselyihin. Esimerkiksi nuoret, joilla ei ole koulutus- tai työpaikkaa jäävät usein tilastoinnin ulkopuolelle. (Laine, Gretschel, Siivonen, Hirsjärvi & Myllyniemi 2011, 96.)

Opinnäytetyön tekeminen on laajentanut osaamistamme usealla sosionomin (AMK) osaamisen osa-alueella. Olemme oppineet hankkimaan monipuolista ja luotettavaa tietoa, jota voimme hyödyntää sosiaalialan työssä ja sen kehittämisesä. Sosionomin (AMK) täytyy muun muassa ymmärtää yksilön ja yhteiskunnan suhde sekä osata jäsentää ja ymmärtää asioita eri näkökulmista. Sosionomin (AMK) pitää myös osata jäsentää yhteiskunnassa esiintyviä sosiaalisia ongelmia. (Eesitys sosionomi (AMK)– tutkinnon kompetensseista. 15.4.2010) Tutkimuksen tekeminen tuki ammatillista kehittymistämme lisäämällä tietämystämme nuorten kokemuksellisesta hyvinvoinnista. Saamamme tiedon avulla pystymme havaitsemaan nuorten hyvinvointia edistäviä ja heikentäviä tekijöitä.

Opinnäytetyötä tehdessä parityöskentely oli tehokasta ja yhdessä pystyimme aineistoa paremmin hallitsemaan. Parityöskentely mahdollisti myös avoimen keskustelun ja mielipiteiden jakamisen. Opinnäytetyö opetti meille pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta ja oman ajan hallintaa. Olemme tyytyväisiä siihen, että tarvittaessa saimme paljon ohjeita ja apuja opinnäytetyömme ohjaajalta kuin myös yhteistyötaholtamme. Olemme erittäin tyytyväisiä valmiiseen opinnäytetyöhömme ja koemme, että tutkimuksen tavoitteet toteutuivat. Tutkimus tuotti mielenkiintoista ja hyödyllistä tietoa nuorten kokemuksellisesta hyvinvoinnista. Lisäksi testaamamme kyselylomake toimi hyvin ja sitä voidaan jatkossa hyödyntää nuorten hyvinvoinnin tutkimisessa. SOHVI-hankkeen puolesta jatkotutkimusta ja tietoa nuorten kokemuksellisesta hyvinvoinnista tarvitaan edelleen, koska yhteiskunta ja samalla sen mukana nuoret muuttuvat jatkuvasti.

LÄHTEET

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2003. Nuoren aika. 2 uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Aaltonen, S., Kivijärvi, K., Peltola, M. & Tolonen, T. 2011. Ystävyydet. Teoksessa: Määttä, M. & Tolonen, T. (toim.) Annettu, otettu, itse tehty: Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 54,56.
- Aapola, S. & Ketokivi, K. 2005. Aikuistumisen ehdot 2000-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa: Aapola, S. & Ketokivi, K. (toim.) Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto, 10.
- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Helsinki: WSOY.
- Antropologian oppihistoriaa: kulttuuri ja kulttuuriteoriat. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Tampereen avoin yliopisto. [Viitattu 12.8.2013]. Saatavana: <http://www.uta.fi/avoinyliopisto/arkisto/sosiaalianthropologia/antropologia2.html>
- Branderburg, C. 2008. Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä: Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön. [Verkkojulkaisu]. Opetusministeriön julkaisuja 2008:12. [Viitattu 12.8.2013] 8,11,16,19. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm12.pdf?lang=fi>
- Cacciatore, R. 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin: Eväitä tyttönä ja poikana kasvamisen haasteisiin syntymästä murrosikään. Opas vanhemmille. Helsinki: WSOY.
- Denaulin, S. & McGregor, A. 2010. The capability approach and the politics of a social conception of wellbeing. *European Journal of Social Theory*. 13,501–519.
- Dolan, P., Layard, R. & Metcalfe, R. 2011. Measuring Subjective Well-being for Public Policy. [Verkkojulkaisu]. South Wales: Office for National Statistics. [Viitattu 14.10.2013]. Saatavana: <http://eprints.lse.ac.uk/35420/1/measuring-subjective-wellbeing-for-public-policy.pdf>
- Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana: Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuus ja rikekäyttäytymiseen. *Julkaisuja* 82. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto.
- Eräranta, K. & Autio, M. 2008. Johdanto: Polarisaatio käsitteenä ja empiirisesti koeteltuna tutkimusteesinä. Teoksessa: Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S.

- (toim.) Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Julkaisuja 84. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 12.
- Eräsaari, L. 2011. Julkisten palvelujen muutokset yksinäisyyden aiheuttajina. Teoksessa: Heiskanen, T. & Saaristo, L. (toim.) Kaiken keskellä yksin: Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä: PS- kustannus, 31.
- Eesitys sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseista. 15.4.2010. [Verkkajulkaisu]. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 12.11.2013]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Vaatii käyttöoikeuden. Saatavana: <http://intra.epedu.fi/loader.aspx?id=a938e780-8e09-4547-9b17-b03a08cad9b4>
- Forss, P & Vatula- Pimiä, M-L. 2007. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Gretschel, A., Laine, S., Siivonen, K., Peltola, M. & Myllyniemi, S. 2011. Toiminnan esteet. Teoksessa: Määttä, M. & Tolonen, T. (toim.) Annettu, otettu, itse tehty: Nuorten vapaa-aika tänään. Julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 109 – 110, 113.
- Harinen, P. 2008. Hyvä, paha yksinäisyys: Itsellisyys, yksinäisyys ja ystävyys myöhäisnuoruudessa. Teoksessa: Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. (toim.) Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Julkaisuja 84. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 84.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7 uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Heiskanen, T. 2011. 150 puhelinnumeroa, mutta ei ketään, kenelle soittaa. Teoksessa: Heiskanen, T. & Saaristo, L. (toim.) Kaiken keskellä yksin, yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä: PS- kustannus, 77, 87.
- Helminen, J. 2006. Onnen kehto vai kurjuuden alho? Suomalaisten lapsiperheiden arjen kurjistumisesta. Teoksessa: Helminen, J. (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee: Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS- kustannus. 31.
- Hiipakka, H. 2011. Nuoruuden aalloilla: Opas nuorille ja heidän vanhemmilleen. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 28.7.2013].10. Saatavana: http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/34059/Liite2_Opas.pdf?sequence=1
- Honkakoski, A., Kinnunen, P. & Vuorijärvi, P. 2011. Nuorten kokemuksia hyvinvoinnista: Oulun seudun 18 – 29 -vuotiaiden nuorten hyvinvointikyselyn tuloksia, johtopäätöksiä ja toimenpide-ehdotuksia. [Verkkajulkaisu]. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Tukeva 2 Lapsiperheiden hyvinvointihanke.

- [Viitattu 4.8.2013]. 3– 4,6,7. Saatavana: <http://oulu.ouka.fi/seutu/Tukeva2/18-29v%20hyvinvointitutkimusraportti.pdf>
- Huttunen, J. 15.8.2012. Mistä terveys syntyy? [Verkkosivu]. Terveyskirjasto. [Viitattu 21.10.2013]. Saatavana: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_osio=&p_artikkeli=dlk00928&p_haku=fyysinen
- Huurre, T. & Aro, H. 2007. Nuoruusiän hyvinvoinnin erot vaikuttavat aikuisikään saakka. [Verkkojulkaisu]. Kansanterveys 1/2007. Kansanterveyslaitos. [Viitattu 23.10.2013]. 14–15. Saatavana: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102091/kansanterveysnetti.pdf?sequence=1>
- Hyypä, M. 2008. Yhteisöllisyydestä pääomaa, voimavaroja ja elinvuosia. [Verkkodokumentti]. Tuki- ja liikuntaelinten hyvinvoinnin tietopankki 1/2008. [Viitattu 3.9.2010]. Saatavana: http://www.tule-tietopankki.fi/tule-terveyden_tukipilarit/henkinen-hyvinvointi/havahtuminen-motivoituminen-ja-v/yhteisollisyydesta-paaomaa-voima/
- Isola, A- M., Larivaara, M. & Mikkonen, M. (toim.) 2007. Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Avain, 120, 218, 253.
- Jokinen, R. 10.6.2013. Kriisi-Euroopassa nuorisotyöttömyys on yli 60 prosenttia. [Verkkouutinen]. Helsingin Sanomat. [Viitattu 5.8.2013]. Saatavana: <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1370750712549>
- Karvonen, R. 2009. Nuoret ja stressi. Teoksessa: Lämsä, A- L. (toim.) Mun on paha olla: Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 121.
- Kauppinen, T- M. & Karvonen, S. 2008. Nuorten aikuisten toimeentulo-ongelmat. Teoksessa: Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. (toim.) Suomalaisen hyvinvointi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus (Stakes), 76.
- Kautonen, S. 2003. Ammatillisen koulutuksen aulaturistit: Supra-projektin mahdollisuudet nuoren identiteettitön suuntaamisessa. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylän yliopisto/Kasvatustieteen laitos. Pro Gradu –tutkielma. [Viitattu 8.8.2013]. 8. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8748/G0000491.pdf?sequence=1>
- Kerr, M., Stattin, H., Biesecker, G. & Wreder, L. F. 2003. Relationships with parents & peer in adolescence. In the book of Weiner, BI. Freedheim, KD (edit.) Handbook of psychology, Developmental psychology. Canada: Wiley.

- Kestilä, L., Määttä, M. & Peltola, M. 2011. Rakenteet. Teoksessa: Määttä, M. & Tolonen, T. (toim.) Annettu, otettu, itse tehty: Nuorten vapaa-aika tänään. Julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 131, 138–139.
- Ketokivi, M. 2009. Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus.
- Kiilakoski, T. 2008. Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa: Gretschel, A. & Kiilakoski, T. 2008. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 8–11, 12–13, 17.
- Kinnunen, P. 1998. Hyvinvoinnin ruletti. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.
- Kiviniemi, L. 2009. Nuorten omat kokemukset psyykkisestä pahoivoinnista ja parenemisesta. Teoksessa: Lämsä, A- L. (toim.) Mun on paha olla: Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS- kustannus, 111-113, 115–116.
- Korkeamäki, L. 2007. Et kuulu kohderyhmään. Teoksessa: Isola, A- M., Larivaara, M. & Mikkonen, M. (toim.) Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Avain, 21.
- Kortteinen, M. & Elovainio, M. 2012. Millä tavoin huono-osaisuus periytyy? [Verkkojulkaisu]. Teoksessa: Myllyniemi, S. 2012. Monipolvinen hyvinvointi: Nuorisobarometri 2012. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. [Viitattu 3.7.2013].153. Saatavana: http://www.tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Nuorisobarometri_2012_Verkkojulkaisu.pdf
- Kuokkanen, T. 2011a. Huono-osaisuus nuoren porilaisaikuisen kokemana. Teoksessa: Kuokkanen, T., Melin, H., Neumanen, P. & Painilainen, T. (toim.) ”Elämän suuntaviivat hukassa”: Tutkimus nuorten huono-osaisuudesta. Turku: Turun Yliopisto/sosiaalitieteiden laitos/Sosiologia, 64.
- Kuokkanen, T. 2011b. Nuorten aikuisten huono-osaisuus ja sen periytyminen Porissa. Teoksessa: Kuokkanen, T., Melin, H., Neumanen, P. & Painilainen, T. (toim.) ”Elämän suuntaviivat hukassa”: Tutkimus nuorten huono-osaisuudesta. Turku: Turun Yliopisto/sosiaalitieteiden laitos/Sosiologia, 109–110, 111–112, 114–115, 117, 122.
- Kuure, T. (toim.) 2001. Aikuistumisen pullonkaulat. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Kuure, T. 2007. Zest koulun, nuorisotyön ja tutkimuksen kulminaatiopisteessä. Teoksessa: Kuure, T. & Perttu, H. (toim.) Arvot, arvostukset ja luottamus nuorten elämässä. Julkaisuja 74. Jyväskylä: Nuorisotutkimusverkosto, 26.

Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastainen kansallinen toimintasuunnitelma vuosille 2003- 2005. 2003. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 29.7.2013/ käytetty]. 15. Saatavana: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3784.pdf

L 11.6.1999/731 Perustuslaki

L 13.4.2007/417 Lastensuojelulaki

L 17.3.1995/365 Kuntalaki

L 20.11.1989 YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista

L 21.8.1998/628 Perusopetuslaki

L 21.8.1998/629 Lukiolaki

L 21.8.1998/630 Laki ammatillisesta koulutuksesta

L 27.1.2006/72 Nuorisolaki

Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. 1 painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Laine, S., Gretchel, A., Siivonen, K., Hirsijärvi, I. & Myllyniemi S. 2011. Toiminnan motiivit. Teoksessa: Määttä, M. & Tolonen, T. (toim.) Annettu, otettu, itse tehty: Nuorten vapaa-aika tänään. Julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 96.

Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 23.10.2013]. 127. Saatavana: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f>

Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämissuunnitelma 2012–2015. 2012. [Verkkajulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö/ Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6. [Viitattu 23.10.2013]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf>

Lasten ja nuorten syrjäytymistä vähennetään yhteistyöllä. 2012. [Verkkosivu]. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 29.7.2013]. Saatavana: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1811789>

- Laurila, A. 2008. Sijaisvanhemmat tarvitsevat riittävät valmiudet ryhtyä sijaisvanhemmaksi. Teoksessa: Ketola, J. (toim.). Menetyksistä mahdollisuuksiin: Perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Jyväskylä: PS kustannus, 99–103.
- Lerner, R. M., Ree Noh, E. & Wilson, C. 1998. The Parenting of Adolescents and Adolescents as Parents: A Developmental Contextual Perspective. [Verkkójulkaisu]. Parenthood in America Proceedings of the conference held in Madison. University of Wisconsin-Madison General LibrarySystem. [Viitattu 4.9.2013]. Saatavana: <http://parenthood.library.wisc.edu/Lerner/Lerner.html>
- Liikunta, ravinto ja lepo. Ei päiväystä. [Verkkójulkaisu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). [Viitattu 23.10.2013]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopakettit/amis/liikunta_ravinto_lepo
- Luomanen, J. 1999. Työttömyys –ongelmia ja mahdollisuuksia. Turku: Turun yliopisto/ Sosiologian laitos.
- Lähdesmäki, K. 2011. Pohjalaisia kokemuksia ja käytäntöjä. [Verkkójulkaisu]. Teoksessa: Vartiainen, P. & Vuorenmaa, M. (toim.) Kohti sosiaalisesti kestävää hyvinvointia: Näkökulmia Pohjanmaalta. Vaasa: Vaasan Yliopisto/ Sosiaali- ja terveyshallintotiede. Tutkimuksia 295. [Viitattu 2.7.2013]. 141. Saatavana: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-357-8.pdf
- Lämsä, A- L. 2009. Yhteiskunnan muutos ja elämän riskit. Teoksessa: Lämsä, A- L. (toim.) Mun on paha olla: Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS- kustannus. 21–24, 25–27, 28–32.
- Malin, M. Päivitetty 31.10.2012. Nuoret ja ehkäisevä työ. [Verkkosivu]. Sosiaaliportti. [Viitattu 10.1.2013]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/nuoret/>
- Manninen, L. 18.6.2011. ”Nuoret miehet eivät osaa asua”. [Verkkosivu]. Taloussanommat. [Viitattu 14.10.2013]. Saatavana: <http://www.taloussanommat.fi/asuminen/2011/06/18/nuoret-miehet-eivat-osaa-asua/20118471/310>
- Martikainen, L. 2006. Suomalaisten nuorten aikuisten elämään tyytyväisyyden monet kasvot. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Mattila, A-S. & Aarnisalo, P. 2009. Onnentaidot. 1–3 painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Melin, H. 2011a. Johdanto. Teoksessa: Kuokkanen, T., Melin, H., Neumanen, P. & Painilainen, T. (toim.) ”Elämän suuntaviivat hukassa”: Tutkimus nuorten huono-osaisuudesta. Turku: Turun Yliopisto/sosiaalitieteiden laitos/Sosiologia, 6.

- Melin, H. 2011b. Yhteenveto ja keskustelu. Teoksessa: Kuokkanen, T., Melin, H., Neumanen, P. & Painilainen, T. (toim.) ”Elämän suuntaviivat hukassa”: Tutkimus nuorten huono-osaisuudesta. Turku: Turun Yliopisto/sosiaalitieteiden laitos/Sosiologia, 128.
- Merimaa, M. 2008. Lukiolaisten hyvinvointitutkimus 2007. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Suomen lukiolaisten liitto. [Viitattu 30.7.2013]. 76. Saatavana: http://www.lukio.fi/site/assets/files/6119/lukiolaisten_hyvinvointitutkimus_2007.pdf
- Mitä sosiaalinen pääoma on? Päivitetty 17.11.2010. [Verkkosivu]. Tilastokeskus. [Viitattu 7.10.2013]. Saatavana: <http://www.stat.fi/tup/sospo/kasite.html>
- Moisio, P. & Rämö, T. 2007. Koettu yksinäisyys demografisten ja sosioekonomisten taustatekijöiden mukaan Suomessa vuosina 1994 ja 2006. [Verkkajulkaisu]. Yhteiskuntapolitiikka 72 (4). 392,401. Saatavana: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100808/074moisio.pdf?sequence=1>
- Moisio, P. 2008. Köyhyyden ja toimeentulo-ongelmien kehitys. Teoksessa: Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J & Heikkilä, M. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus (Stakes), 260–262,256.
- Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J & Heikkilä, M. 2008. Johdanto. Teoksessa: Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J & Heikkilä, M. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus (Stakes), 14.
- Myllykoski, A.-M., Melamies, N. & Kangas, S. (toim.) 2004. Itsenäistyvä nuori ja AD/HD. Jyväskylä: PS- kustannus, 77.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkeelle: Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. [Verkkajulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, Nuorisosiain neuvottelukunta, Nuorisotutkimusverkosto. [Viitattu 11.8.2013]. 41–42. Saatavana: http://www.tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/07/Nuoria_liikkeell%C3%A4_Julkaisu_Nettiversio.pdf
- Myllyniemi, S. 2006. Nuorisobarometri 2006. Teoksessa: Wilska, T- A. (toim.) Uskon asia: Nuorisobarometri 2006. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 34–35.
- Myllyniemi, S. 2008. Tilasto-osio. Teoksessa: Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. 2008. Polarisoituvuutta nuoruus? Nuorten elinolot vuosikirja 2008. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 18, 23,43–44.
- Myllyniemi, S. 2012. Monipolvinen hyvinvointi: Nuorisobarometri 2012. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. [Viitattu 3.7.2013]. 27–29, 34,46–

47,74,77,80,83,90– 93,96,101,104– 106. Saatavana:
http://www.tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Nuorisobarometri_2012_Verkkojulkaisu.pdf

Mäki, P & Laatikainen, T. 28.12.2007. Tietoa lasten ja nuorten terveydestä – LA-TE- hanke etenee. [Verkkojulkaisu]. Kansanterveys 1/2008. Kansanterveystietos. [Viitattu 14.10.2013/ käytetty]. 12–13. Saatavana:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102229/kansanterveys_108_21.12.pdf?sequence=1

Naumanen, P. 2011. Periytyvä huono-osaisuus vertailun näkökulmasta. Teoksessa: Kuokkanen, T., Melin, H., Neumanen, P. & Painilainen, T. (toim.) ”Elämän suuntaviivat hukassa”: Tutkimus nuorten huono-osaisuudesta. Turku: Turun Yliopisto/sosiaalitieteiden laitos/Sosiologia, 28.

Nevalainen, V. 2009. Yksinäisyys. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Niinistö, S. 14.8.2012. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe ”Nuorten syrjäytymisen ehkäisy – tilannekartoituksesta toimintaan” -seminaarissa 14.8.2012. [Verkkojulkaisu]. Tasavallan presidentin kanslia. [Viitattu 29.8.2013]. Saatavana: <http://www.tpk.fi/Public/default.aspx?contentid=255447&culture=fi-FI>

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. 2007. Toimintatarkastuskertomus 146/2007. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Valtion talouden tarkastusvirasto. [Viitattu 23.10.2013]. 115–123. Saatavana:
http://www.vtv.fi/files/113/1462007_Nuorten_syrjaytymisen_ehkaisy_NETTI.pdf

Näitä asioita nuoret pelkäävät enemmän kuin kuolemaa. 2011. [Verkkosivu]. Uusi Suomi/Kotimaa. [Viitattu 13.10.2013]. Saatavana:
<http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/116472-naita-asioita-nuoret-pelkaavat-enemman-kuin-kuolemaa>

Otala, L-M. 2003. Hyvinvointia työpaikalle – tulosta toimintaan. Helsinki: WSOY.

Painilainen, T. 2011. Katsaus huono-osaisuuteen hyvinvointi-Suomessa. Teoksessa: Kuokkanen, T., Melin, H., Neumanen, P. & Painilainen, T. (toim.) ”Elämän suuntaviivat hukassa”: Tutkimus nuorten huono-osaisuudesta. Turku: Turun Yliopisto/sosiaalitieteiden laitos/Sosiologia, 20.

Parviainen, N. 2012. Suomalaisnuorten lukemisen ja verkon käytön monipuolisuus. [Verkkojulkaisu]. Opetushallitus. [Viitattu 11.8.2013]. 7,16. Saatavana:
http://www.oph.fi/download/144976_Suomalaisnuorten_lukemisen_ja_verkon_kayton_monipuolisuus.pdf

Perttu, H. 2007. Zest-ohjelma kannustaa nuoria arvostamaan itseään. Teoksessa: Kuure, T. & Perttu, H. (toim.) Arvot, arvostukset ja luottamus nuorten elämässä. Julkaisuja 74. Jyväskylä: Nuorisotutkimusverkosto, 13.

- Perttula, K. 2005. Kokemuksellinen hyvinvointi Seinäjoen kolmella asuinalueella. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Pinnalla- tarinoita selviytymiseen nuorilta nuorille. 2009. [Verkkajulkaisu]. Jyväskylä: Pesäpuu ry lastensuojelun erityisosaamisen keskus. [Viitattu 14.10.2013]. 31. Saatavana: http://www.pesapuu.fi/media/uploads/dokumentit/materiaalit/pinnalla_web.pdf
- Pohjola, A. 2001. Nuorten myyttinen ongelmallisuus. Teoksessa: Suutari, M. (toim.) Vallottomat marginaalit: Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 20. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 187–204.
- Pörhölä, M. 2008. Koulukiusaaminen nuoren hyvinvointia uhkaavana tekijänä: Miten käy kiusatun ja kiusaajan vertaisuhteille?. Teoksessa: Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. (toim.) Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot - vuosikirja 2008. Julkaisuja 84. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 94.
- Riihinen, O. 1996. Elämänhallinta-käsitteen erittelyä ja ongelmia. Teoksessa: Raitasalo, R. (toim.) Elämänhallintaa etsimässä. Helsinki: KELA, 16–27.
- Riihinen, S. 2013. Päämääränä elämänhallinta. Teoksessa: Tuhkunen, A. & Rannisto, P.-H. (toim.) Elämänhallintaa kuntayhteisössä- kumppanuudet nuorten hyvinvoinnin tukena. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 31–33, 34.
- Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa: Ruuskanen, P. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus. 5–27.
- Salminen, P. 16.7.2013. Nuoruus on kuin vuoristorata. [Verkkosivu]. Keski-suomalainen. [Viitattu 3.9.2013]. Saatavana: <http://www.ksml.fi/mielipide/kolumnit/nuoruus-on-vuoristorata/1353121>
- Salmivalli, C. 2008. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Juva: WS Bookwell Oy.
- Santrock, J. W. 2011. Adolescence. New York: McGraw-Hill.
- Seligman MEP. 1975. Helplessness: On Depression, Development and Death. San Francisco, Ca: Freeman.
- Seminaarikutsu - Kokemuksista hyvinvointia –SOHVI-hankkeen väliseminaari 25.1.2013. [Verkkajulkaisu]. Sosiaaliportti: Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 11.8.2013]. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/tavoitteet_ja_toiminta/sohvi/muistiot/

- Sihvonen, E. 2008. Lasten ja nuorten pahoinvointi ja vanhemmuus mediatekstissä. Teoksessa: Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. (toim.) Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Julkaisuja 84. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 174–175.
- Siikala, H. 2005. Yksinäisyydestä ja kohtaamisen yksinkertaisuudesta. Helsinki: Kirjastudio.
- Siltala, J. 2013. Nuoriso mainettaan parempi? Nykynuorten sopeutumisratkaisut historiassa. Helsinki: WSOY.
- Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A., Särkelä, R & Londén, P. 2009. Kansalaisbarometri: Suomalaisten arvioita hyvinvoinnista, palveluista ja Parasuudistuksesta. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. [Viitattu 5.9.2013]. 29–30. Saatavana: http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/891/Kansalaisbarometri_2009.pdf
- Social well-being. 2012. [Verkkosivu]. United States Institute of Peace. [Viitattu 28.10.2013]. Saatavana: <http://www.usip.org/guiding-principles-stabilization-and-reconstruction-the-web-version/social-well-being>
- SOHVI- hanke käynnistyy 7.2.2012. [Verkkosivu]. Sosiaaliportti: Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 15.1.2013]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/uutinen/sosiaalialanamkverkoston-ajankohtaista/sohvi-hanke-kaynnistyy>
- SOHVI. Päivitetty 5.2.2013. [Verkkosivu]. Sosiaaliportti: Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 11.8.2013]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/SOHVI/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2011. [Verkkosivu]. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. [viitattu 3.9.2013]. Saatavana: <http://www.stm.fi/hyvinvointi>
- Stiglitz, J. E., Sen, A. & Fitoussi, J.P. 2009. Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. OECD.
- Suomalaisten hyvinvointi lisääntynyt, mutta terveyserojen kaventaminen vaatii edelleen työtä. 31.3.2010. [Verkkajulkaisu]. Sosiaali- ja terveysministeriö. Tiedote 110/2010. [Viitattu 15.1.2013]. Saatavana: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1489799>
- Tanskanen, A., Haatainen, K., Hintikka, J., Honkalampi, K., Antikainen, R. & Viinämäki, H. 2003. Tuoko raha onnea? Väestötutkimus onnellisuudesta. [Verkkajulkaisu]. Lääkärilehti 21/2003. [Viitattu 23.10.2013]. Terveyskirjaston tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

- Tardy, C. H. 1985. Social support measurement. *American Journal of Community Psychology*.
- Tikkanen, K. 2012. 15-20 –vuotiaiden nuorten toivo, sen ylläpitäminen ja vahvistaminen. Tampere: Tampereen yliopisto/ Terveystieteiden yksikkö.
- Toikko, T. 2012. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. Tampere: Tampere University Press.
- Tomperi, T. 2012. Nuorten perhetausta ja politisoituminen Nuorisobarometrin valossa. [Verkkajulkaisu]. Teoksessa: Myllyniemi, S. 2012. Monipolvinen hyvinvointi: Nuorisobarometri. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. [Viitattu 3.7.2013]. 131,140,141. Saatavana: http://www.tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Nuorisobarometri_2012_Verkkojulkaisu.pdf
- Tuomaala, E. 26.4.2012. Mitä on hyvinvointi? [Verkkajulkaisu]. Suomen mielen-terveysseura. [Viitattu 30.8.2013]. Saatavana: http://www.vahvistamo.fi/vahvistamo/hyvinvointi/miten_voit/mita_hyvinvointi_on
- Työvoimatutkimus. 2013. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 23.10.2013]. Saatavana: http://www.stat.fi/til/tyti/2013/05/tyti_2013_05_2013-06-25_fi.pdf
- Vartiainen, P. & Vuorenmaa, M. 2011. Mitä on hyvinvointi?.[Verkkajulkaisu]. Teoksessa: Vartiainen, P. & Vuorenmaa, M. (toim.) Kohti sosiaalisesti kestävää hyvinvointia: Näkökulmia Pohjanmaalta. Vaasa: Vaasan Yliopisto/ Sosiaali- ja terveyshallintotiede. Tutkimuksia 295. [Viitattu 23.10.2013]. Saatavana: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-357-8.pdf
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake

LIITE 2. Saatekirje

LIITE 3. Taulukot: Taustamuuttajat

LIITE 4. Khiin-neliö-testi: Taustamuuttajat

LIITE 5. Khiin-neliö-testi: Kokemuksellinen hyvinvointi

LIITE 1. Kyselylomake

SOHVI

SOHVI-tutkimuksella selvitetään nuorten hyvinvointiin liittyviä asioita. Tutkimus tehdään yhteistyössä viiden ammattikorkeakoulun kanssa (Diak, Laurea, Oulu, Turku ja SeAMK). Tämä käsillä oleva kyselylomake on tarkoitettu nuorille toisen asteen opiskelijoille.

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies

2. Ikä (valitse oheisesta pudotusvalikosta omaa ikääsi vastaava numero)

16

3. Asun (valitse omaa elämäntilannettasi vastaava vaihtoehto)

- Lapsuuden perheessä
- Lapsuuden perheessä, mutta kouluvuikot itsenäisesti
- Kokonaan itsenäisesti omassa kodissani

4. Kodin postinumero (valitse oheisesta pudotusvalikosta sen asuinpaikan postinumero, jossa olet virallisesti kirjoilla)

60100

5. Jos asut Etelä-Pohjanmaan ulkopuolella, niin kirjoita postinumerosi oheiseen tyhjään tilaan, muut voivat hypätä suoraan kysymykseen kuusi.

6. Peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo

- Alle 6
- 6.00 - 6.99
- 7.00 - 7.99
- 8.00 - 8.99
- 9 tai yli

7. Opiskelupaikka

- Ammatillinen oppilaitos
- Lukio

8. Äidin koulutus

- Ei ammatillista koulutusta
- Toisen asteen koulutus (esimerkiksi ammattikoulu)
- Alempi korkeakoulututkinto (esim. ammattikorkeakoulututkinnot kuten tradenomi)
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Jatkotutkinto (lisensiaatti tai tohtori)

9. Isän koulutus

- Ei ammatillista koulutusta
- Toisen asteen koulutus (esimerkiksi ammattikoulu)
- Alempi korkeakoulututkinto (esim. ammattikorkeakoulututkinnot kuten tradenomi)
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Jatkotutkinto (lisensiaatti tai tohtori)

10. Vanhempani asuvat yhdessä

- Kyllä
- Ei

11. Oletko maahanmuuttaja?

- 1 Kyllä
- 2 Ei

Seuraava -->

SOHVI

12. Seuraavat väitteet kohdistuvat onnellisuuteen. Valitse kunkin väitteen kohdalla parhaiten omaa mielialpidettäsi vastaava vaihtoehto: 1-5. Lue väite huolella sillä osa väitteistä on positiivisessa ja osa negatiivisessa muodossa.

	1 Täysin eri mieltä	2 Lähes eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Lähes samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
12.1 En ole erityisen tyytyväinen elämäni	☐	☐	☐	☐	☐
12.2 Koen että elämä on hyvin palkitsevaa	☐	☐	☐	☐	☐
12.3 Olen elämässäni kaikkeen hyvin tyytyväinen	☐	☐	☐	☐	☐
12.4 En koe näyttäväni erityisen kiinnostavalta (viehättävältä/komealta)	☐	☐	☐	☐	☐
12.5 Osaan nähdä asioiden hyvät puolet	☐	☐	☐	☐	☐
12.6 Saan asiat järjestymään jos haluan	☐	☐	☐	☐	☐
12.7 Koen itseni henkisesti vireäksi	☐	☐	☐	☐	☐
12.8 Minulla ei ole erityisen onnellisia muistoja menneisyydestä	☐	☐	☐	☐	☐

13. Seuraavat väitteet kohdistuvat perheesi elämäntilanteeseen. Arvioi perheesi tilannetta seuraavien seikkojen suhteen. Valitse kunkin väitteen kohdalla esiintyykö perheessä väitteen mukaista asiaa enemmän vai vähemmän kuin muissa/muilla perheillä.

	1 Reilusti vähemmän kuin muissa perheissä / muut perheet	2 Vähemmän kuin muissa perheissä / muut perheet	3 Yhtä paljon kuin muissa perheissä / muut perheet	4 Enemmän kuin muissa perheissä / muut perheet	5 Reilusti enemmän kuin muissa perheissä / muut perheet
13.1 Perheessäni on käytettävissä rahaa ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.2 Perheelläni on kulttuuriharrastuksia ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.3 Perheessäni osoitetaan rakkautta ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.4 Perheeni osallistuu järjestötoimintaan ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.5 Perheelläni on perhetuttuja ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.6 Perheeni yhteiskunnallisen aktiivisuuden voi sanoa olevan ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.7 Perheessäni luetaan kirjoja ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.8 Perheessäni keskustellaan asioista ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.9 Perheessäni seurataan uutisia ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.10 Perheelläni on yhteisiä harrastuksia ...	☐	☐	☐	☐	☐

13.11 Perheessäni arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.12 Perheeni koulutustaso on ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.13 Perheessäni harrastetaan liikuntaa ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.14 Perheessäni arvostetaan menestystä ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.15 Perheessäni seurataan politiikkaa ...	☐	☐	☐	☐	☐
13.16 Perheessäni arvostetaan palkkatyötä ...	☐	☐	☐	☐	☐

14. Seuraavat väitteet kohdistuvat elämään yleensä. Niihin ei ole oikeita tai vääriä vastauksia. Valitse kunkin väitteen kohdalla parhaiten omaa mielipidettäsi vastaava vaihtoehto: 1-5.

	1 Täysin eri mieltä	2 Lähes eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Lähes samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
14.1 Tuleepa minusta johtaja tai ei, se riippuu ennen kaikkea omista kyvyistäni	☐	☐	☐	☐	☐
14.2 Sattumanvaraiset tapahtumat ohjaavat hyvin suurelta osin elämäni	☐	☐	☐	☐	☐
14.3 Muilla ihmisillä on suuri vaikutus mielipiteisiini	☐	☐	☐	☐	☐
14.4 Kun teen suunnitelmia, olen varma että saan ne myös toteutettua	☐	☐	☐	☐	☐
14.5 Olen usein huomannut, että se mikä tapahtuu, tapahtuu ikään kuin itsestäni	☐	☐	☐	☐	☐
14.6 Voimakkaat muut ihmiset ohjaavat elämäni	☐	☐	☐	☐	☐
14.7 Voin hyvin pitkälti itse määrillä mitä elämässäni tapahtuu	☐	☐	☐	☐	☐
14.8 Minun ei ole viisasta suunnitella asioita kovin pitkälle tulevaisuuteen, koska monet asiat näyttävät riippuvan hyvästä tai huonosta onnesta	☐	☐	☐	☐	☐
14.9 Itseni kaltaisilla ihmisillä on vain pienet mahdollisuudet puolustaa omia näkemyksiä, jos ne ovat ristiriidassa toisten ihmisten näkemysten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
14.10 Merkittävien asioiden saavuttaminen riippuu ennen kaikkea omasta kovasta ponnistelustani	☐	☐	☐	☐	☐
14.11 Tuleepa minusta johtaja tai ei, riippuu lähinnä siitä satunko olemaan oikeassa paikassa oikeaan aikaan	☐	☐	☐	☐	☐
14.12 Saadaksesi todella hyvän työpaikan, minulla tulee olla perhetuttuja tai ystäviä riittävän korkeassa yhteiskunnallisessa asemassa.	☐	☐	☐	☐	☐
14.13 Pystyn puolustamaan omia näkemyksiäni	☐	☐	☐	☐	☐
14.14 On täysin itsestä kiinni, minkä suunnan elämäni saa	☐	☐	☐	☐	☐
14.15 Jos ryhmän voimakkaat henkilöt eivät pidä minusta, on todennäköistä että en saa helposti ystäviä.	☐	☐	☐	☐	☐
14.16 Oletetaan että sinulla on ajokortti: Jos joudun autolla liikenneonnettomuuteen, riippuu se lähinnä omasta ajotaidostani	☐	☐	☐	☐	☐
14.17 Valitaanpa minut joukkueeseen tai ei, johtuu se lähinnä siitä että joku voimas tyyppi vastustaa tai puoltaa valintaani	☐	☐	☐	☐	☐

14.18 Ystävien lukumäärä riippuu lähinnä siitä kuinka miellyttävä olen.	☐	☐	☐	☐	☐
14.19 Oletetaan että sinulla on ajokortti: Jos joudun autolla liikenneonnettomuuteen, johtuu se lähinnä huonosta onnesta.	☐	☐	☐	☐	☐
14.20 Valintaanpa minut joukkueeseen tai ei, johtuu se lähinnä omista kyvyistäni	☐	☐	☐	☐	☐
14.21 Tunnen avuttomuutta haastavien asioiden edessä	☐	☐	☐	☐	☐
14.22 Muiden voimakkaat mielipiteet vaikuttavat oman mielipiteeni muodostumiseen	☐	☐	☐	☐	☐
14.23 Kun saavutan mitä haluan, se johtuu usein siitä että olen onnekas	☐	☐	☐	☐	☐
14.24 Oletetaan että sinulla on ajokortti: Jos joudun autolla liikenneonnettomuuteen, johtuu se lähinnä toisen auton kuljettajasta.	☐	☐	☐	☐	☐
14.25 Valintaanpa minut joukkueeseen tai ei, johtuu se lähinnä huonosta tai hyvästä onnesta	☐	☐	☐	☐	☐
14.26 Se kuinka monta ystävää minulla on, riippuu lähinnä kohtalosta	☐	☐	☐	☐	☐

[<- Edellinen](#) [Seuraava ->](#)

SOHVI

15. Seuraavissa kysymyksissä kartoitetaan kokemuksia elämään liittyvistä koettelemuksista. Valitse omaa kokemustasi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	1 Täysin eri mieltä	2 Lähes eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Lähes samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
15.1 Perhekokemukseni perusteella tiedän, mitä työttömyydestä kärsiminen tarkoittaa.	☐	☐	☐	☐	☐
15.2 Perhekokemukseni perusteella tiedän, mitä pitkäaikaisesta sairaudesta kärsiminen tarkoittaa.	☐	☐	☐	☐	☐
15.3 Perhekokemukseni perusteella tiedän, mitä elämäntilanteen ongelmista kärsiminen tarkoittaa.	☐	☐	☐	☐	☐
15.4 Perhekokemukseni perusteella tiedän mitä asumisongelmista kärsiminen tarkoittaa.	☐	☐	☐	☐	☐
15.5 Perhekokemukseni perusteella tiedän, mitä toimeentulovaikeuksista kärsiminen tarkoittaa.	☐	☐	☐	☐	☐
15.6 Perhekokemukseni perusteella tiedän, mitä mielenterveysongelmista kärsiminen tarkoittaa.	☐	☐	☐	☐	☐
15.7 Perhekokemukseni perusteella tiedän, mitä päihdeongelmista kärsiminen tarkoittaa.	☐	☐	☐	☐	☐
15.8 Perhekokemukseni perusteella tiedän, mitä työelämässä pärjäämiseen liittyvät vaikeudet tarkoittavat.	☐	☐	☐	☐	☐

16. Seuraavat väitteet kohdistuvat sosiaalisiin suhteisiin. Valitse parhaiten omaa mielipidettäsi vastaava vaihtoehto. Lue väitteet huolellisesti, koska osa niistä on negatiivisessa ja osa positiivisessa muodossa.

	1 Täysin eri mieltä	2 Lähes eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Lähes samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
16.1 Koen itseni yksinäisemmäksi kuin muut ikäiseni.	☐	☐	☐	☐	☐
16.2 Koen, että äiti tukee minua.	☐	☐	☐	☐	☐
16.3 Koen, että isä tukee minua.	☐	☐	☐	☐	☐
16.4 Koen, että ainakin joku isovanhemmista tukee minua.	☐	☐	☐	☐	☐
16.5 Minulla ja sisaruksillani on hyvät välit (vastaa vain jos on sisaruksia).	☐	☐	☐	☐	☐
16.6 Minulla on useita hyviä ystäviä, joita voin luonnehtia parhaaksi ystäväksi.	☐	☐	☐	☐	☐
16.7 Minulla on vähintään yksi todella hyvä ystävä, jolle voin uskoutua henkilökohtaisista asioistani.	☐	☐	☐	☐	☐
16.8 Toivoisin että minulla olisi koulussa enemmän kavereita.	☐	☐	☐	☐	☐
16.9 Minulla on hyviä kavereita, joita tapaan harrastuksissa.	☐	☐	☐	☐	☐
16.10 Minulla on paljon kavereita, joiden kanssa vietän vapaa-aikaani koulun ja harrastusten ulkopuolella.	☐	☐	☐	☐	☐

16.11 Koen, että olen hyväksytty kaveripiirissäni.	☐	☐	☐	☐	☐
16.12 Minulla on paljon tuttuja, mutta ei juuri yhtään todella hyvää ystävää.	☐	☐	☐	☐	☐
16.13 Minulla on tuttuja perheen ulkopuolisia aikuisia, joilta voin pyytää apua.	☐	☐	☐	☐	☐
16.14 Koen että aikuiset ymmärtävät minua.	☐	☐	☐	☐	☐
16.15 Voin luottaa perheen ulkopuolisiin aikuisiin.	☐	☐	☐	☐	☐
16.16 Sosiaalinen media on tärkeä kanava ystävyyssuhteiden ylläpitämiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
16.17 Tarvittaessa voin pyytää apua opettajalta.	☐	☐	☐	☐	☐

17. Seuraavat väitteet kohdistuvat omaan elämäntilanteeseesi. Valitse kunkin väitteen kohdalla parhaiten omaa mielipidettäsi vastaava vaihtoehto: 1-5. Lue väite huolella sillä osa väitteistä on positiivisessa ja osa negatiivisessa muodossa.

	1 Täysin eri mieltä	2 Lähes eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Lähes samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
17.1 Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni	☐	☐	☐	☐	☐
17.2 Olen erittäin tyytyväinen ihmissuhteisiini	☐	☐	☐	☐	☐
17.3 Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni	☐	☐	☐	☐	☐
17.4 Olen erittäin tyytyväinen henkiseen hyvinvointiini	☐	☐	☐	☐	☐
17.5 Olen erittäin tyytyväinen opiskeluuni	☐	☐	☐	☐	☐
17.6 Olen erittäin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseeni	☐	☐	☐	☐	☐
17.7 Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin onnellinen	☐	☐	☐	☐	☐
17.8 Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin hermostunut	☐	☐	☐	☐	☐
17.9 Kun muistelen eilistä päivää, niin sanoa olleeni erittäin energinen	☐	☐	☐	☐	☐
17.10 Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin huolestunut	☐	☐	☐	☐	☐
17.11 Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin rentoutunut	☐	☐	☐	☐	☐
17.12 Kun muistelen eilistä päivää, niin voin sanoa olleeni erittäin stressaantunut	☐	☐	☐	☐	☐
17.13 Asiat joita teen, ovat mielekkäitä	☐	☐	☐	☐	☐
17.14 Koen, että elämälläni on merkitystä	☐	☐	☐	☐	☐
17.15 Koen olevani hyödyksi muille	☐	☐	☐	☐	☐
17.16 Näen tulevaisuuden valoisana	☐	☐	☐	☐	☐

LIITE 2. Saatekirje

SOHVI-hanke

Sosiaalisen hyvinvoinnin hankkeen hyvinvointitutkimus

Sosiaalisen hyvinvoinnin hanke (SOHVI -hanke) on viiden ammattikorkeakoulun yhteinen tutkimushanke, jossa tutkitaan kokemuksellista hyvinvointia. Tässä SeAMK:n osatutkimuksessa keskitytään erityisesti nuorten hyvinvointiin. Osatutkimusta johtaa dosentti Timo Toikko.

Tutkimuksen toteuttamisesta xxx oppilaitoksessa on sovittu _____ kanssa _____ päivämäärä.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaajien henkilötietoja ei kysytä missään vaiheessa. Vastaaminen on siis täysin anonyymiä.

Tutkimuksessa kysytään kunkin vastaajan henkilökohtaisia mielipiteitä ja näkemyksiä. Vastauksia tarkastellaan kuitenkin vain tilastollisesti, joten yksittäisiä vastauksia ei missään vaiheessa raportoida erikseen. Vastauksia käsitellään täysin luottamuksellisesti.

SeAMK Sosiaali- ja terveysala
Keskuskatu 32 E / PL 158
60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5100
faksi 020 124 5101
sosiaaliala@seamk.fi

Koskenalantie 17 / PL 158
60220 Seinäjoki
puh. 020 124 5157
faksi 020 124 5151
terveys@seamk.fi

LIITE 3. Taulukot: Taustamuuttajat

Olen erittäin tyytyväinen henkiseen hyvinvointiini * Ikä					
		Ikä			Yhteensä
		16-17 v.	18 v	19-30v.	
Olen erittäin tyytyväinen henkiseen hyvinvointiini	Eri mieltä	29	14	8	51
		18,6%	29,8%	57,1%	23,5%
	Samaa mieltä	127	33	6	166
		81,4%	70,2%	42,9%	76,5%
Yhteensä		156	47	14	217
		100%	100%	100%	100%

Olen erittäin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseeni * Ikä					
		Ikä			Yhteensä
		16-17 v.	18 v	19-30v.	
Olen erittäin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseeni	Eri mieltä	67	28	10	105
		42,9%	58,3%	71,4%	48,2%
	Samaa mieltä	89	20	4	113
		57,1%	41,7%	28,6%	51,8%
Yhteensä		156	48	14	218
		100%	100%	100%	100%

Koen, että elämälläni on merkitystä * Ikä					
		Ikä			Yhteensä
		16-17 v.	18 v	19-30v.	
Koen, että elämälläni on merkitystä	Eri mieltä	32	20	7	59
		20,6%	41,7%	50,0%	27,2%
	Samaa mieltä	123	28	7	158
		79,4%	58,3%	50,0%	72,8%
Yhteensä		155	48	14	217
		100%	100%	100%	100%

Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni * Peruskoulun päättötodistuksen ka

		Peruskoulun päättötodistuksen ka				Yhteensä
		6.00-6.99	7.00-7.99	8.00-8.99	9-tai yli	
Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni	Eri mieltä	11 42,3 %	22 21,4 %	9 12,7 %	2 11,1 %	44 20,2 %
	Samaa mieltä	15 57,7 %	81 78,6 %	62 87,3 %	16 88,9 %	174 79,8 %
Yhteensä		26 100 %	103 100 %	71 100 %	18 100 %	218 100 %

Näen tulevaisuuden valoisana * Peruskoulun päättötodistuksen ka

		Peruskoulun päättötodistuksen ka				Yhteensä
		6.00-6.99	7.00-7.99	8.00-8.99	9-tai yli	
Näen tulevaisuuden valoisana	Eri mieltä	12 46,2 %	24 23,8 %	10 14,3 %	5 27,8 %	51 23,7 %
	Samaa mieltä	14 53,8 %	77 76,2 %	60 85,7 %	13 72,2 %	164 76,3 %
Yhteensä		26 100 %	101 100 %	70 100 %	18 100 %	215 100 %

Asiat joita teen, ovat mielekkäitä * Peruskoulun päättötodistuksen ka

		Peruskoulun päättötodistuksen ka				Yhteensä
		6.00-6.99	7.00-7.99	8.00-8.99	9-tai yli	
Asiat joita teen, ovat mielekkäitä	Eri mieltä	11 42,3 %	27 27,0 %	10 14,1 %	3 16,7 %	51 23,7 %
	Samaa mieltä	15 57,7 %	73 73,0 %	61 85,9 %	15 83,3 %	164 76,3 %
Yhteensä		26 100 %	100 100 %	71 100 %	18 100 %	215 100 %

Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni * Äidin koulutus

		Äidin koulutus					Yhteensä
		Ei ammatillista koulutusta	Toiseen asteen koulutus	Alempi korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Jatkotutkinto	
Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni	Eri mieltä	2 12,5 %	32 26,9 %	4 11,1 %	3 7,9 %	3 50,0 %	44 20,5 %
	Samaa mieltä	14 87,5 %	87 73,1 %	32 88,9 %	35 92,1 %	3 50,0 %	171 79,5 %
Yhteensä		16 100 %	119 100 %	36 100 %	38 100 %	6 100 %	215 100 %

Koen olevani hyödyksi muille * Äidin koulutus

		Äidin koulutus					Yhteensä
		Ei ammatillista koulutusta	Toiseen asteen koulutus	Alempi korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Jatkotutkinto	
Koen olevani hyödyksi muille	Eri mieltä	3 18,8 %	45 38,1 %	5 13,9 %	10 26,3 %	0 0,0 %	63 29,4 %
	Samaa mieltä	13 81,3 %	73 61,9 %	31 86,1 %	28 73,7 %	6 100,0 %	151 70,6 %
Yhteensä		16 100 %	118 100 %	36 100 %	38 100 %	6 100 %	214 100 %

Olen erittäin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseeni * Äidin koulutus

		Äidin koulutus					Yhteensä
		Ei ammatillista koulutusta	Toiseen asteen koulutus	Alempi korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Jatkotutkinto	
Olen erittäin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseeni	Eri mieltä	6 37,5 %	68 57,1 %	17 47,2 %	12 31,6 %	1 16,7 %	104 48,4 %
	Samaa mieltä	10 62,5 %	51 42,9 %	19 52,8 %	26 68,4 %	5 83,3 %	111 51,6 %
Yhteensä		16 100 %	119 100 %	36 100 %	38 100 %	6 100 %	215 100 %

Olen erittäin tyytyväinen henkiseen hyvinvointiini * Vanhempani asuvat yhdessä

		Vanhempani asuvat yhdessä		Yhteensä
		Kyllä	Ei	
Olen erittäin tyytyväinen henkiseen hyvinvointiini	Eri mieltä	28 17,2 %	23 42,6 %	51 23,5 %
	Samaa mieltä	135 82,8 %	31 57,4 %	166 76,5 %
Yhteensä		163 100 %	54 100 %	217 100 %

Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni * Vanhempani asuvat yhdessä

		Vanhempani asuvat yhdessä		Yhteensä
		Kyllä	Ei	
Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni	Eri mieltä	27 16,5 %	21 38,9 %	48 22,0 %
	Samaa mieltä	137 83,5 %	33 61,1 %	170 78,0 %
Yhteensä		164 100 %	54 100 %	218 100 %

Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni * Vanhempani asuvat yhdessä

		Vanhempani asuvat yhdessä		Yhteensä
		Kyllä	Ei	
Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni	Eri mieltä	26 15,9 %	18 33,3 %	44 20,2 %
	Samaa mieltä	138 84,1 %	36 66,7 %	174 79,8 %
Yhteensä		164 100 %	54 100 %	218 100 %

LIITE 4. Khiin-neliö-testi: Taustamuuttujat

Koen, että elämälläni on merkitystä * Ikä

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,115 ^a	2	0,002
Likelihood Ratio	11,478	2	0,003
Linear-by-Linear Association	11,557	1	0,001
N of Valid Cases	217		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 3,81.

Olen erittäin tyytyväinen henkiseen hyvinvointiini * Ikä

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,939 ^a	2	0,003
Likelihood Ratio	10,449	2	0,005
Linear-by-Linear Association	10,997	1	0,001
N of Valid Cases	217		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 3,29.

Olen erittäin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseeni * Ikä

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,723 ^a	2	0,035
Likelihood Ratio	6,815	2	0,033
Linear-by-Linear Association	6,679	1	0,01
N of Valid Cases	218		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 6,74.

**Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni * Peruskoulun
päätötodistuksen ka**

	Value	df	Asymp. Sig. (2- sided)
Pearson Chi-Square	11,392 ^a	3	0,01
Likelihood Ratio	10,463	3	0,015
Linear-by-Linear Association	9,158	1	0,002
N of Valid Cases	218		

a. 1 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,63.

**Näen tulevaisuuden valoisana * Peruskoulun
päätötodistuksen ka**

	Value	df	Asymp. Sig. (2- sided)
Pearson Chi-Square	10,839 ^a	3	0,013
Likelihood Ratio	10,234	3	0,017
Linear-by-Linear Association	4,795	1	0,029
N of Valid Cases	215		

a. 1 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,27.

**Asiat joita teen, ovat mielekkäitä * Peruskoulun
päätötodistuksen ka**

	Value	df	Asymp. Sig. (2- sided)
Pearson Chi-Square	9,697 ^a	3	0,021
Likelihood Ratio	9,552	3	0,023
Linear-by-Linear Association	8,025	1	0,005
N of Valid Cases	215		

a. 1 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,27.

Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni * Äidin koulutus

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,482 ^a	4	0,014
Likelihood Ratio	12,88	4	0,012
Linear-by-Linear Association	1,24	1	0,265
N of Valid Cases	215		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,23.

Koen olevani hyödyksi muille * Äidin koulutus

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,049 ^a	4	0,017
Likelihood Ratio	14,254	4	0,007
Linear-by-Linear Association	3,246	1	0,072
N of Valid Cases	214		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,77.

**Olen erittäin tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseeni *
Äidin koulutus**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,148 ^a	4	0,025
Likelihood Ratio	11,523	4	0,021
Linear-by-Linear Association	5,93	1	0,015
N of Valid Cases	215		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,90.

Olen erittäin tyytyväinen henkiseen hyvinvointiini * Vanhempani asuvat yhdessä

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	14,572 ^a	1	0,000		
Continuity Correction ^b	13,193	1	0,000		
Likelihood Ratio	13,444	1	0,000		
Fisher's Exact Test				0,000	0,000
Linear-by-Linear Association	14,505	1	0,000		
N of Valid Cases	217				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,69.

b. Computed only for a 2x2 table

Kaiken kaikkiaan olen erittäin tyytyväinen elämäni * Vanhempani asuvat yhdessä

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	11,898 ^a	1	0,001		
Continuity Correction ^b	10,628	1	0,001		
Likelihood Ratio	10,956	1	0,001		
Fisher's Exact Test				0,001	0,001
Linear-by-Linear Association	11,844	1	0,001		
N of Valid Cases	218				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,89.

b. Computed only for a 2x2 table

Olen erittäin tyytyväinen terveyteeni * Vanhempani asuvat yhdessä

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	7,705 ^a	1	0,006		
Continuity Correction ^b	6,658	1	0,01		
Likelihood Ratio	7,123	1	0,008		
Fisher's Exact Test				0,01	0,006
Linear-by-Linear Association	7,669	1	0,006		
N of Valid Cases	218				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,90.

b. Computed only for a 2x2 table

LIITE 5 Khiin-neliö-testi: Kokemuksellinen hyvinvointi

Talous, työ ja koulutus

	Khiin neliö - testitulos	Vapaus- asteet	Tilastollinen merkitse- vyys	Vastanneiden lukumäärä
Tyytyväisyys elämään* Perheessäni on käytettä- vissä rahaa	8,982	2	0,011	218
Onnellisuus* Perheeni koulutustaso on	7,685	2	0,021	217
Elämän merkitys* Per- heessäni arvostetaan menestystä	7,646	2	0,022	216

Kulttuuri

	Khiin neliö - testitulos	Vapaus- asteet	Tilastollinen merkitsevyys	Vastanneiden lukumäärä
Tyytyväisyys elämään* Perheessäni arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä	10,906	2	0,004	218
Onnellisuus* Perheelläni on kulttuuriharrastuksia	8,940	2	0,011	217
Elämän merkitys* Per- heessäni arvostetaan suvun kulttuuriperinteitä	14,998	2	0,001	217

Yhteiskunta

	Khiin neliö - testitulos	Vapaus- asteet	Tilastollinen merkitsevyys	Vastanneiden lukumäärä
Tyytyväisyys elämään* Perheessäni seurataan politiikkaa	6,338	2	0,042	218
Onnellisuus* Perheeni yhteiskunnallisen aktiivi- suuden voi sanoa olevan	8,794	2	0,012	215
Elämän merkitys* Per- heeni osallistuu järjestö- toimintaan	6,629	2	0,036	215

Tunnesosiaalisuus

	Khiin neliö - testitulos	Vapaus- asteet	Tilastollinen merkitsevyys	Vastanneiden lukumäärä
Tyytyväisyys elämään* Perheessäni keskustellaan asioista	11,389	2	0,003	218
Onnellisuus* Perheelläni on yhteisiä harrastuksia	13,766	2	0,001	216
Elämän merkitys* Per- heessäni keskustellaan asioista	11,147	2	0,004	217

Rasitus perheessä

	Khiin neliö - testitulos	Vapaus- asteet	Tilastollinen merkitsevyys	Vastanneiden lukumäärä
Onnellisuus* Perhekoke- mukseni perusteella tie- dän mitä toimeentulovai- keuksista kärsiminen tar- koittaa	7,288	1	0,007	215

Yksilö ja kaverit

	Khiin neliö - testitulos	Vapaus- asteet	Tilastollinen merkitsevyys	Vastanneiden lukumäärä
Tyytyväisyys elämään * Koen itseni yksinäisemmäksi kuin muut ikäiseni	23,235	1	0,000	216
Onnellisuus* Minulla on useita hyviä ystäviä, joita voin luonnehtia parhaiksi ystäviksi	21,427	1	0,000	215
Elämän merkitys* Koen, että olen hyväksytty kaveripiirissäni	15,061	1	0,000	213

Perhe

	Khiin neliö - testitulos	Vapaus- asteet	Tilastollinen merkitsevyys	Vastanneiden lukumäärä
Tyytyväisyys elämään* Koen, että äiti tukee mi- nua	20,809	1	0,000	217
Onnellisuus* Koen, että isä tukee minua	15,023	1	0,000	216
Elämän merkitys* Minulla ja sisaruksillani on hyvät välit	14,530	1	0,000	205

Muut aikuiset

	Khiin neliö - testitulos	Vapaus- asteet	Tilastollinen merkitsevyys	Vastanneiden lukumäärä
Tyytyväisyys elämään* Koen, että aikuiset ymmärtävät minua	22,725	1	0,000	216
Onnellisuus* Minulla on tuttuja perheen ulkopuo- lisia aikuisia, joilta voin pyytää apua	14,322	1	0,000	214
Elämän merkitys* Koen, että aikuiset ymmärtävät minua	18,389	1	0,000	215